



UJEDINJENE
NACIJE
SRBIJA



UN
DP

COVID 19 План социо-економског одговора



COVID-19
ОДГОВОР



COVID 19 План социо-економског одговора

Октобар 2020



Предговор

Година 2020. памтиће се као прекретница у историји савременог друштва. Година у којој се цео свет – свако од нас – суочио с кризом са далекосежним последицама на наш живот, и довела до глобалне неизвесности и изазова какви нису виђени од Другог светског рата.

Иако је корона-вирус проузроковао много патње многим породицама и заједницама као у Србији тако и широм света, довео је и до неких непредвиђених позитивних пратећих ефеката, од ведрога плавог неба у густо насељеним урбаним срединама до никад виђених нивоа иновативности и солидарности.

Из ове кризе смо већ до сада много научили, и знамо да она поседује потенцијал да створи промену набоље. У тренутку смо када су наша колективна и појединачна будућност у нашим рукама, у прилици која се указује једном у животу не само да се опоравимо већ и даље напредујемо.

Док се бавимо опоравком здравствених система, истовремено можемо да убрзамо напредак у правцу одрживог развоја. Ова криза је показала да су се људи брзо прилагодили новим облицима живота, од широко распрострањеног рада од куће уз технолошку подршку и организовано образовање на даљину до експанзије електронске трговине, и снажније повезаности и солидарности међу људима и заједницама. Криза је, међутим, такође допринела продубљивању трендова неједнакости међу сегментима друштва, укључујући и у Србији, где и даље снажније утиче на групе које су у озбиљнијој мери угрожене.

У периоду од априла до августа 2020, породица УН у Србији је спровела свеобухватну процену утицаја пандемије

на људе, институције, бизнисе, као и на окружење у коме живимо. Та процена је произвела податке и увиде за формулисање препорука за активности УН, њене партнере из Владе и партнере из друштва. Препоруке представљене у овом извештају (COVID-19: План социо-економског одговора) су резултат широких, сарадничких напора који су укључивали агенције УН, Владу Републике Србије, и представнике пословне заједнице и цивилног друштва. Њихов циљ је да одговоре како на потребу прилагођавања кризи и новом свету који је она створила, тако и да ублаже утицаје будућих сличних ситуација кроз изградњу боље будућности, убрзање реформских процеса, и интегрисање одрживости и отпорности као стубове развојне визије земље.

У Србији се налазимо у јединственом моменту: успоставља се нова Влада, са способношћу да осмишљава одржив опоравак, предводи бржи напредак у осигурању добробити грађана, заустави и преокрене правац неједнакости и искористи колективне напоре свих заједница. Ово је такође и време када држава може да оствари приступ додатној значајној подршци од многих међународних партнера, било да су то Уједињене нације, Европска унија, међународне финансијске институције, или други. Делотворно коришћење расположивих ресурса кроз снажну мултилатералну сарадњу може значајно да унапреди амбициозан пут Србије за будуће деценије. Овакви фактори конвергенције се јављају у ширем контексту позива Генералног секретара УН за Декаду акције ради убрзања спровођења циљева одрживог развоја. Сада више него икада: потребна нам је здравствена безбедност, унапређено благостање и једнакост за све, зелени опоравак и снажнија отпорност друштва и економије на будуће потенцијалне шокове.

Унапред се радујемо нашој сарадњи са партнерима у Србији, на заједничком обликовању нашег пута у будућност.

Франсоаз Жакоб

Стална координаторка Уједињених нација у Србији

Франсин Пикап

Стална представница UNDP-a у Србији

Садржај

Предговор	1
Општи преглед	5
ГЛАВНИ НАЛАЗИ О УТИЦАЈУ COVID-А И КЉУЧНЕ КОМПОНЕНТЕ ЗА КРЕТАЊЕ НАПРЕД	5
ПРИСТУП	9
1	
Здравље на првом месту – Јачање здравственог система и проширивање универзалног приступа здравственој заштити	12
ПРЕГЛЕД НАЛАЗА	12
СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ	12
Краткорочне до средњорочне препоруке	13
Средњорочно до дугорочни одговор и приправност	14
Дугорочне препоруке за опоравак	15
ВРЕДНОСТ УЧЕШЋА УН	16
2	
Социјална заштита и заштита људи	19

ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА	19
СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ	20
Краткорочне до средњорочне препоруке	21
Средњорочни до дугорочни одговор и приправност	22
Препоруке за дугорочнији опоравак	23
ВРЕДНОСТ УЧЕШЋА УН	23

3	
Радна места, одговор и опоравак привреде	27
ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА	27
СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ	27
Краткорочне до средњорочне препоруке	29
Средњорочни до дугорочни одговор и приправност	30
ВРЕДНОСТ УЧЕШЋА УН	31

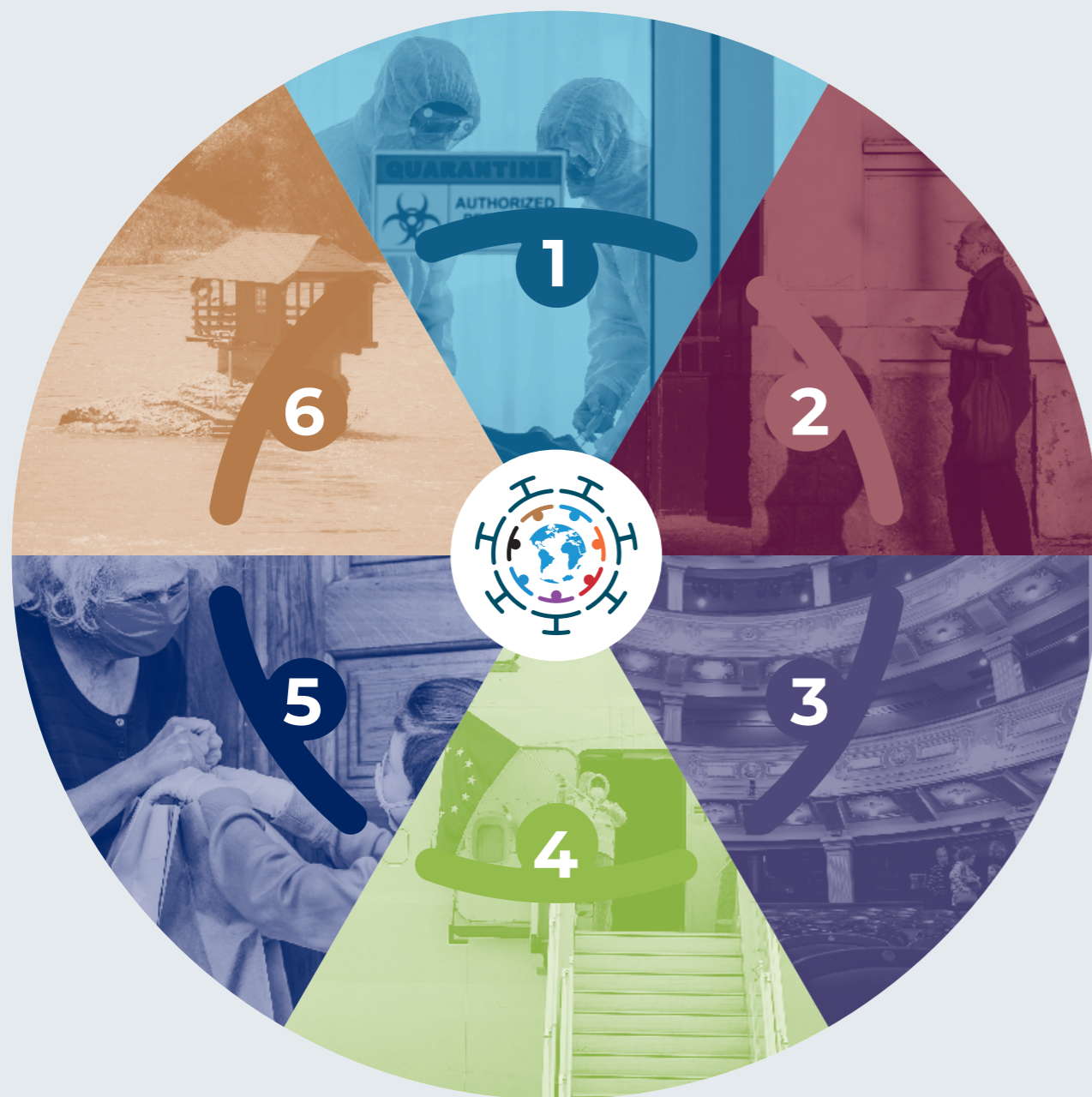
4	
Макроекономски одговор и мултилатерална сарадња	35

4.1 МАКРОЕКОНОМСКИ ОДГОВОР	35
ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА	35
СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ	35
Краткорочне до средњорочне препоруке	36
Средњорочни до дугорочни одговор и приправност	37
Препоруке за дугорочнији опоравак	38
4.2 МУЛТИЛАТЕРАЛНА И РЕГИОНАЛНА САРАДЊА	39
ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА	39
СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ	39
ВРЕДНОСТ УЧЕШЋА УН	41

5	
Друштвена кохезија и Отпорност заједнице	44
ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА	44
СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ	45
Краткорочне до средњорочне препоруке	46
Средњорочни до дугорочни одговор и приправност	47
ВРЕДНОСТ УЧЕШЋА УН	48

6	
Животна средина и Климатске промене	51
ОПШТИ АНАЛИЗА СТАЊА	51
СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ	51
Краткорочне до средњорочне препоруке	53
Средњорочни до дугорочни одговор и приправност	54
ВРЕДНОСТ УЧЕШЋА УН	54
Литература	57
Листа скраћеница	58
Прилог	59
Табела А1 - Списак комплетно финансираних текућих и планираних активности за сва поглавља	59
Прилог 2: Социо-економски оквир УНЦТ Србија Показатељи тренда кризе КОВИД 19	67
Прилог 3: УН СИСТЕМСКЕ НАБАВКЕ МЕДИЦИНСКЕ И НЕМЕДИЦИНСКЕ ОПРЕМЕ И МАТЕРИЈАЛА ЗА ОДГОВОР НА COVID19 У СРБИЈИ (март-јун 2020)	72
Прилог 4 - Списак докумената и смерница који су локализовани на српски језик и дистрибуирају се	84

Општи преглед



У одговору на глобалну кризу без преседана коју је узроковао COVID-19, Уједињене нације ("УН") су мобилисале своје комплетне капацитете у свим државама са нагласком на три главне области: здравствена заштита, хуманитарни одговор, и социо-економски одговор. Процена социо-економског утицаја и план одговора израђени су у оквиру широког партнерства у оквиру Тима УН у Србији, под вођством Сталне координаторке и уз посредовање Програма Уједињених нација за развој ("UNDP"). Овај план одговора се заснива на информацијама из дубинске анализе утицаја COVID-19 на кључне перспективе економског и хуманог развоја: здравство, социјална заштита и пружање основних услуга, управљање, макроекономска стабилност, друштвена кохезија, управљање и отпорност, и животна средина. Сprovedена процена је осмишљена по основу оквира за одговор Генералног секретара УН; он промовише визију засновану на шанси да се гради боља будућност након кризе, са крајњим циљем убрзања достизања Агенде 2030 за одрживи развој ("Агенда 2030").

Криза је у току, и њен даљи ток остаје неизвесан социо-економски утицаји COVID-19 се и даље развијају. Такве околности захтевају континуирано праћење и способност брзог реаговања, прилагођавања на утицаје и њихово ублажавање. Овај извештај даје краткорочне, средњорочне и дугорочне препоруке за интервенције које су неопходне за изградњу много отпорније привреде и друштва. Извештај ће се такође користити од стране породице УН и њених партнера за обликовање њихових стратегија и програма у годинама пред нама, у оквиру УН Оквира сарадње за одрживи развој ("UNSCDF").

ГЛАВНИ НАЛАЗИ О УТИЦАЈУ COVID-А И КЉУЧНЕ КОМПОНЕНТЕ ЗА КРЕТАЊЕ НАПРЕД

Садашњу епидемију COVID-19 у Србији карактеришу два пика, у априлу 2020 и у јулу 2020, и трећи који се захуктава управо док овај извештај шаљемо у штампу. Пролећни и летњи пик имали су значајан утицај на здравствено, економско и друштвено благостање, као и на начин како људи живе и раде.

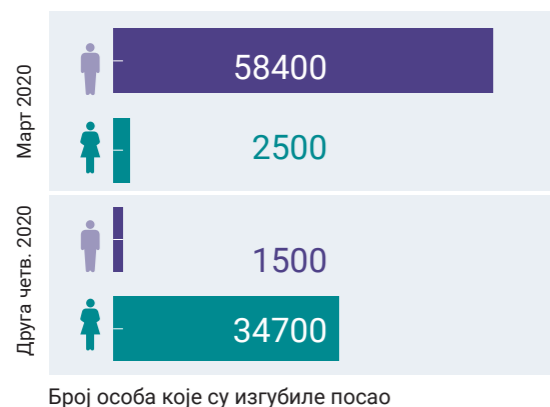
Иако је Влада Србије ("влада" или "BC"), спроводећи рестрикције, ограничила и први и други пик избијања епидемије до релативно прихватљивог нивоа, ипак постоје значајне континуиране импликације COVID-19 по српску привреду и српско друштво, нарочито обзиром да криза није ни изблиза прошла а пандемија може да постигне пик поново у будућности.

Широм света, избијање пандемије узроковане COVID-ом 19 разоткрило је недостатке у тачци сусрета људских права, индивидуалних слобода, и управљања ризицима у кризи. Анализа садржана у претходно објављеном извештају "COVID-19: Процена социо-економског утицаја" је нарочито указала да Народна скупштина Србије није могла да учествује у процесу одлучивања о проглашавању ванредног стања и иницијално је постојала празнина у консултацијама са кључним актерима у друштву. То је покренуло забринутост о праведној примени владавине права и људских права, повећања ризика од дискриминације, сужавања демократског простора и више ограничења слободе информисања и изражавања, укључујући и услед ограничења у раду новинара. Такође је постојао перципирани недостатак транспарентности у поступку одлучивања, као и поплава лажних вести или погрешних информација (CE, 2020a).

И привреда и друштво у Србији су се нашли под значајним утицајем кризе изазване COVID-ом 19, али су показали краткорочну отпорност кроз способност да узврате.

Криза је донела снажну контракцију у поређењу са претходном годином ("YoY") бруто домаћег производа ("БДП"), што је било најизразитије по стопи од 6,4% у поређењу са претходном годином током другог квартала 2020. године, а највећи месечни ("MoM") пад БДП-а износио је читавих 9,2% током другог квартала 2020. До августа 2020, у Србији је изгубљено укупно 94.100 радних места током 2020. године а дошло је и до пада просечних стварних радних сати током недеље за 7,5% током другог квартала 2020 у поређењу са годишњим нивоима (РЗС, 2020ц).

У директној реакцији на кризу у марту 2020, привредни субјекти су отпустили углавном мушкарце (58.400 мушкараца је изгубило посао током марта 2020, у поређењу са 2.500 жена), док је други квартал 2020 забележио супротан тренд како су се пословни субјекти прилагодили у дугорочнијем смислу на кризу (када је, у другом кварталу укупно 34.700 жена изгубило посао у поређењу са нето повећањем за 1.500 нових радних места за мушкарце).¹



Број особа које су изгубиле посао

Дошло је до упадљивог пада у стопи партиципације² у другом кварталу 2020, где је 185.200 особа из популације "радно способних" пријавило да или не ради или не тражи активно посао. Иако се привреда још није опоравила од иницијалног шока ове кризе, пословни субјекти указују да су били у стању да обезбеде своје финансије да издрже прву фазу кризе, а подаци о индустријској производњи

¹ Мушкарци представљају доминантан део радне снаге у привреди и сектору инфраструктуре док су жене доминантне у економији неге и сектору образовања (РЗС, 2019).

² "Стопа партиципације" се односи на укупан број лица или појединаца који су тренутно запослени или траже посао.

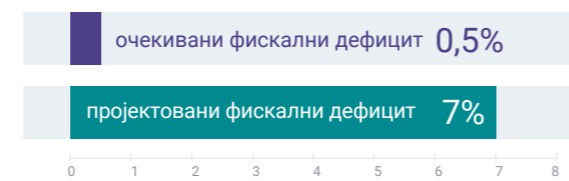
и извозу указују да економска активност полако хвата корак у периоду мај 2020 – јули 2020. Слично томе, криза је довела до повећања удела већ угрожене популације чија егзистенција би могла да буде под значајном претњом уколико криза потраје, и да повећа удео ове популације са 31% пре кризе на 35% после кризе. Домаћинства су се различитим стратегијама и захваљујући подршци заједнице носила са кризом, али је неизвесно колико дуго могу да се ослањају на ове резерве.

Влада и Народна банка Србије ("НБС") су брзо реаговале и обезбедиле снажан фискални стимуланс и монетарне олакшице ради ограничавања негативних ефеката избијања COVID-19.

Уведене мере су имале нарочито важан и позитиван утицај на ликвидност погођених привредних субјеката и дестимулисале их да отпуштају запослене. Након ових интервенција свеукупна фискална позиција Србије остала је одржива, под условом да се оствари континуиран и одржив привредни раст у следећој години, током 2021. Универзална помоћ свим грађанима коју је спровела Влада у износу од 100 евра по особи обезбедила је брзо олакшање али је мера могла да буде утицајнија и праведнија да је била конкретније усмерена на оне који су угрожени и да је подразумевала приходне или друге критеријуме квалификованости.

До краја 2020, фискални дефицит Србије ће према пројекцијама порастати са очекиваних 0,5% БДП-а пре избијања пандемије на целих 7% БДП-а, што је слично трендовима у другим земљама, а истовремено се процењује да ће јавни дуг порастати са 49% БДП-а на између 59% и 60% БДП-а, што је и даље релативно ниско у поређењу са другим земљама ЕУ (Еуростат, 2020ф). Србија, према томе, задржава одређени фискални и буџетски простор за увођење додатних мера подршке, иако ће то захтевати пажљиво управљање и подразумевати све више ограничени простор за такве мере.

Фискални дефицит пре избијања пандемије



Недовољан развој финансијског и тржишта капитала у Србији и ограничени приступ који Србија има различитим изворима финансирања су погоршани услед кризе изазване COVID-ом 19. У ствари, сам шок и монетарне политике које су уведене ради одговора на шок, на домаћем,

регионалном и међународном нивоу, ће додатно повећати зависност приватног сектора Србије од кредита уместо од инвестиционог финансирања. Биће неопходан нов нагласак на текућу реформу финансијског сектора и с тим повезане пратеће мере, да би се оснажио опоравак Србије и очување напретка на путу достизања ЦОП у Србији, као и прелазак Србије на циркуларну, зелену и инклузивну привреду.

На регионалном нивоу, у оквиру Западног Балкана и Југоисточне Европе, након једног иницијалног периода током ког су увођене протекционистичке мере ради набавке и очувања ЛЗО (личне заштитне опреме) и есенцијалне медицинске опреме, обновљена је и ојачана трговинска сарадња преко пројекта "Зелени коридор" чиме су олакшани транспорт и трговински токови широм овог под-региона. Неке друге шансе за сарадњу међу партнерима у оквиру под-региона су пропуштене, међутим постоји могућност заједничке набавке медицинске опреме и ЛЗО за цео регион. Успешна координација и сарадња на регионалном нивоу и са европским партнерима остаће кључна за опоравак Србије и за искориштавање потенцијалних шанси које произилазе из мера за повећање ефикасности и отпорности усвојених током кризе (а могу да буду корисне у дугорочном смислу), као и оних шанси које могу да се појаве услед приближавања одређених ланаца снабдевања широм Европе као последица повећаног ризика глобалне трговине последњих месеци.

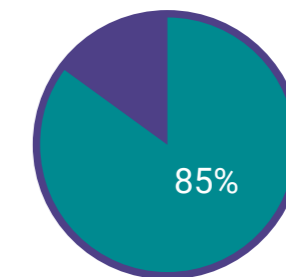
Упркос бројних негативних последица кризе, локалне заједнице, пословни субјекти, и организације цивилног друштва показале су значајну спремност да се ангажују и помогну привреди и друштву.

Локалне заједнице широм Србије пружиле су подршку на различите начине, укључујући и кроз платформе за донације и волонтирање, које су окупиле неколико хиљада волонтера за пружање подршке старијима, између осталог, чије кретање је било потпуно ограничено због уведених мера одржавања физичког дистанцирања. Многе велике компаније су независно донирале финансијска средства за борбу против кризе или су донирале своје производе и услуге, као што су кревети, душеци и постељина за болнице и установе социјалне заштите, бесплатне кратке одморе за здравствене раднике у бањама, храну и техничке капацитете за изградњу иновативних решења у установама на првој линији одговора на кризу. Привредна комора Србије, са својом мрежом регионалних комора, деловала је као директан канал за компаније које су се нашле под утицајем кризе, и одржавала свакодневне контакте са тим компанијама како би прикупила информације о њиховим потребама током целе кризе. Црвени крст Србије је обезбедио непосредну помоћ, нарочито у активностима које су захтевале масовно волонтирање и свакодневну индивидуалну подршку најугроженијима којима је била потребна здравствена помоћ. Чак и српска дијаспора у иностранству је покренула бројне иницијативе кроз које су чланови

заједнице понудили своју финансијску и техничку подршку за оне који су под утицајем COVID-а 19 у Србији.

Неки сектори друштва били су погођени више од других. Подстицајне мере су биле универзалне и нису биле циљане да допру само до сиромашних и угрожених и нису укључивале подршку еколошким приоритетима.

Нарочито угрожене популационе групе обухватале су раднике у неформалној економији, мале пољопривредне произвођаче, породице са децом, самохране родитеље, децу, старије, становнике неусловних насеља (нарочито Роме). Радници у неформалној економији, који су представљали 85% укупног броја оних који су остали без посла у првом кварталу 2020, били су скоро потпуно невидљиви за мере Владе.



Сви отпуштени радници у првом кварталу 2020.

Отпуштени радници у неформалној економији

За разлику од радника у формалној економији, они су примили само подстицајних 100 евра једнократне помоћи по особи. Коначно, подршка Владе није обезбедила никакав фокус на зелена или еколошка питања, јер за мере помоћи Владе нису дефинисани никакви зелени еколошки предуслови.

Пут друштвеног и економског опоравка у годинама након избијања епидемије COVID-19 крајње је неизвесан. Уколико се пандемија настави, може се очекивати дуготрајнији и свеобухватнији пад.

Осим угрожености од заразе у оквиру својих граница, Србија је и даље изложена спољашњим економских шоковима који могу да дођу из Европске уније ("ЕУ"), која је доминантан трговински партнер Србије. Уколико подручје ЕУ буде суочено са упорним новим ширењем вируса, или са одложеном реакцијом тржишта која може резултирати снажним привредним падом до краја ове или током

следеће године, онда би ти фактори могли утицати на српску економију и на свеукупно друштвено благостање грађана Србије.

Уместо да се само опорави до нивоа који су постојали пре епидемије COVID-19, Србија треба да искористи ову прилику као шансу бољег даљег напретка.

Глобални одговор УН на COVID-19 кризу осмишљен је за подршку владама да гледају даље од тренутног опоравка, очима упртим ка дугорочним развојним циљевима и Агенди 2030, и може се идентификовати у пет широких области: здравствени систем, социјална заштита, радна места, економија (укључујући зелену економију), и свеукупна отпорност.

У сектору здравства, приоритети у краткорочном периоду су јасно повезани са ограничавањем избијања епидемије, припремом за екстензивну кампању вакцинасања, уз истовремено очување капацитета здравственог система да обезбеди услуге које нису везане за COVID-19, и проширење домаћаја и квалитета услуга у области менталног здравља. Дугорочно, неопходне су структурне реформе ради повећања отпорности сектора здравства на катастрофе сличне али и другачије природе, укључујући и решавање питања која се теку инклузивности (укључујући између осталог обим и утицај личне партиципације у трошковима здравствених услуга, приступ систему здравствене заштите за мањинске групе, и друге аспекте).

У погледу друштвене димензије кризе, искристалисала су се три главна приоритета:

1. проширење услуга социјалне заштите кроз повећање обима специфичних активности за групе под ризиком, укључујући и кроз процену шеме привремених основних прихода ("ПОП"),
2. унапређење отпорности система образовања на кризу, укључујући способност система образовања да одржи инклузивност током таквих периода, и
3. превенција насиља у породици, родно-заснованог и других облика насиља, уз истовремено обезбеђење пружања психо-социјалне подршке на свим нивоима.

У економском опоравку, кључни приоритет треба да буде "зелени" опоравак ради унапређења еколошког здравља и отпорности нашег друштва и економије.

Потребно је да се будући програми фискалних подстицаја које обезбеђује Влада користе као јединствена шанса остваривања напретка у правцу заштите животне средине и одговора на климатске промене, упоредо са циљевима утврђеним Париским споразумом из 2015. Такви напори такође треба да осигурају убрзан напредак ка "Поглављу 27" (димензија животне средине) правних тековина ЕУ,

како би земља могла у потпуности да испуни предстојећу Зелену агенду за Западни Балкан.³ Свеукупно, ризици од будућих пандемија биће умањени повратком изгубљених еко-система и биодиверзитета, борбом против климатских промена, и смањењем загађења. Посебну пажњу треба посветити одрживим решењима за развој инфраструктуре, урбанизације, енергетске транзиције, уз истовремено интегрисање решења на бази природе и начела циркуларне економије, зеленог финансирања, и зелених критеријума.

За Србију је од пресудног значаја да у целисти искористи потенцијал технологије ради подршке изградњи отпорних (виталних) заједница и привреде – искориштавање технологије ће убрзати трансформацију Србије.

Способност земље да смањи утицај COVID-а 19 на радна места и привредну делатност у будућности ће зависити не само од њене способности да ограничи пандемију, него и од способности фирми и заједница да се прилагоде прекидима до којих долази на глобалном нивоу. Ова криза је показала да постоје решења која могу истовремено да помогну у борби против пандемије и да омогуће напредак у правцу одрживог развоја. Е-трговина се показала као директан одговор привредних субјеката на мере затварања али она такође може да помогне МСП да повећају приступ тржиштима чак и изван контекста пандемије.

Будућа фискална подршка Владе или других извора треба да буде циљана и стратешки инвестирана у приоритетне секторе - укључујући здравство, социјалну заштиту, ИТ инфраструктуру за образовање и економију, и зелене подстицајне програме који подстичу еколошки најодговорнију трансформацију.

Иако још увек постоји буџетски простор за додатне подстицаје, тај простор је све више ограничен обзиром на бројне приоритете. Да би се преостали буџетски простор сачувао за будуће пројекте у наредној години или две, потребно је да Србија усвоји селективнији приступ мерама подршке и да веома ефикасно циља оне са највећим потребама. Како је раније поменуто, шема ПОП може да буде део тог решења за заштиту нових рањивих група становништва изложених ризику од сиромаштва услед COVID-а 19. Усвајање неке шеме сличне ПОП би захтевало додатне хитне готовинске трансфере без посебних услова, који би обезбедили сигуран приход угрожених групама током периода од 6 до 12 месеци. Следећи важан елемент у јачању опоравка Србије и очувања напретка у правцу достизања ЦОР у Србији би били нови нагласак на текуће реформе у финансијском сектору са пратећим мерама.

³ Више информација о Зеленој агенди за Западни Балкан је доступно у "Commission Staff Working Document: Guidelines for the Implementation of the Green Agenda for the Western Balkans" од 10. јуна 2020, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/green_agenda_for_the_western_balkans_en.pdf.

Да би се изградило поверење у институције, и повећало придржавање мера сигурности неопходних за сузбијање ширења епидемије, важно је одговорити на **демократске дефиците** стварањем структурисаних прилика за шире грађанско ангажовање и укљученост свих заинтересованих група у планирање локалног развоја и омогућавањем дијалога у процесу доношења одлука. Спровођење социјално-економских мера треба да буде у већој мери инклузивно путем: (а) снажења децентрализоване управе која одговара на потребе, (б) процене оквира локалне управе за управљање кризама (прописи, протоколи, локални акти), (ц) унапређење транспарентности јединица локалних самоуправа ("JLS") у њиховом раду и комуникација са грађанима о кључним питањима која утичу на њихове заједнице, и (д) усвајање модела одлучивања који се заснива на потребама заједнице и осигурава инклузивни одговор. У будућности ће примена стандарда људских права и специфичних алата и смерница УН у вези са COVID-19 осигурати висок степен једнакости, партиципације и не-дискриминације (видети Уједињене нације, 2020) COVID 19 и људска права).

Осигурање флексибилнијих механизма управљања који у већој мери одговарају на потребе као и капацитета за координацију институција ће бити од посебног значаја за Владу, како на локалном тако и на централном нивоу, јер се тиме ствара у већој мери интегрисани приступ свих институција Владе.

Капацитете актера на локалном нивоу је потребно ојачати у процесу у коме посвећено прихватају шансе за зелени урбани опоравак. Криза овог обима доводи до напрезања људских и институционалних капацитета у свим земљама. Иако је у управљању кризама некада неизбежан ад хок приступ, неопходно је градити агилније и инклузивније управљање на локалном и централном нивоу које одговара на потребе, ради припреме за додатне шокове и дугорочни опоравак. Такође постоји посебна потреба за иновацијама и технолошки-оријентисаним решењима у питањима управе која могу допринети транспарентности, протоцима информација, и друштвеној укључености.

Коначно, пресудно је осигурати информисано доношење одлука засновано на постојању родно разврстаних и локално репрезентативних података, уз искориштавање различитих збирки и нових извора података.

Процена је утврдила да нарочито локалне институције не поседују све информације потребне за доношење одлука које су најбоље за њихову заједницу.

До сада нису биле лако доступне информације о популацијама које су под највећим утицајем, укључујући старосне групе, родне, социјално-економске или географске дистрибуције тестираних и/или потврђених случајева COVID-19. У многим случајевима заинтересоване стране

нису имале канале за комуникацију преко којих би изразиле своје потребе и приоритете локалним институцијама надлежним за одговор на кризу у локалним заједницама. **Информисано доношење одлука захтева постојање лако доступних, правовремених, и квалитетних података о томе шта се дешава у привреди и друштву, укључујући податке о стварним потребама као и капацитетима за одговор на утврђене потребе. Зато је од суштинске важности да постоје канали за транспарентну комуникацију и дијалог између грађана и државе.** Делотворан одговор на кризу захтева унапређење ефикасности у координацији и сарадњи између различитих институција и заинтересованих страна како на локалном тако и на централном нивоу међу институцијама, уз активно учешће организација цивилног друштва.

У следећим деловима овог извештаја представимо препоруке које су проистекле из извештаја "Процена социо-економског утицаја COVID-19" који је израђен за Србију,⁴ јер се оне односе на **шест главних поглавља одговора:**

1	здравство
2	социјална заштита људи
3	радна места, одговор привреде и опоравак
4	макроекономски одговор и мултилатерална сарадња
5	друштвена кохезија и отпорност заједница
6	животна средина и климатске промене

ПРИСТУП

Овај план одговора је смештен у свеукупни оквир УН "путање опоравка" од COVID-19 и прати иницијалну анализу и програмске активности које је спровео систем УН почевши од марта 2020 након избијања кризе. Овај план одговора се заснива на главним празнинама које су идентификоване у процени социо-економског утицаја спроведеној раније ове године. Та процена се ослањала на званичне податке о утицају COVID-а 19 које су обезбедиле институције Владе као и на одређен број специфичних процена и анкета које су спроводиле агенције УН и друга истраживања која су спроводиле организације цивилног друштва. Процена социо-економског утицаја се главним делом фокусира на период од марта 2020 (када је

⁴ Комплетан извештај *видети* "COVID-19: Процена социо-економског утицаја" који су објавили УН Србија и UNDP, *доступан је на* https://serbia.un.org/sites/default/files/2020-09/seia_report%20%281%29.pdf, *такође видети изјаву за штампу од 28. септембра 2020 на* <https://serbia.un.org/en/92908-impact-covid19-serbia-new-report-i-call-action-united-nations>.

потврђен први случај COVID-19 у Србији) до маја 2020. када су постојали расположиви подаци, посматрани период је прошириван до јуна 2020 или јула 2020. Процена је првенствено посматрала утицај (и) ширења вируса и (и) мере сузбијања које су усвојене са циљем да се успори ширење вируса. План одговора представља "Фазу 3" одговора Тима УН у Србији на COVID-19, и налази се у оквирима шире подршке УН Србији у следећим фазама:

ФАЗА 1:

УН Национални план приправности и одговора ("НП-ПО") (март 2020 - јун 2020).

Агенције УН у Србији су током иницијалне фазе пандемије спровеле анализу потреба и пропуста и израдиле предлог одговора на здравствену и хуманитарну кризу. У јуну 2020 је израђен накнадни извештај о прегледу иницијалне анализе и њених препорука.

ФАЗА 2:

УН публикација "COVID-19: Процена социо-економског утицаја," била је усмерена на разумевање средњорочних и дугорочних утицаја COVID-а 19 (април 2020 – септембар 2020), (доступно на https://Srbija.un.org/sites/default/files/2020-09/seia_report%20%281%29.pdf) на основу:

- Извештај о прикупљању података и утврђивању чињеница са заједничким доприносима Владе и агенција УН-а;
- Преглед из перспективе индустрије и привреде ради идентификације најтеже погођених сектора привреде и оквирне процене губитака;
- Специфичне тематске процене утицаја COVID-19 на различите области, соје су спровеле различите агенције УН-а, укључујући више теренских процена у Србији и ширем региону Западног Балкана, у складу са мандатом и делокругом сваке агенције; и
- Припрема Процене социо-економског утицаја како би се представила свеобухватна и сажета слика досадашњих утицаја кризе, да би се омогућило утемељено доношење одлука за будуће фазе кризе.

ФАЗА 5:

Интеграција дугорочних препорука у Оквир за сарадњу УН (2021-2025) који ће бити представљен Влади у новембру 2020.

ФАЗА 3:

Стратегија опоравка од COVID-а (септембар 2020 - октобар 2020). На основу налаза извештаја чију израду је предводио УН "COVID-19: Процена социо-економског утицаја" за Србију, овај извештај представља препоруке засноване на анализи наведеној у процени и детаљно наводи вредносне пропозиције агенција УН и стратешких и програмских активности планираних у оквиру одговора. Овај извештај је усредсређен на акционе кораке које заинтересоване стране широм Србије могу да предузму ради решавања средњорочних и дугорочних потреба узрокованих кризом али и да им помогне да граде боље у будућности радећи на циљевима Агенде 2030.

ФАЗА 4:

Мобилизација ресурса, спровођење од стране УН агенција, заинтересованих страна и партнера – праћење утицаја COVID-19 путем социо-економских индикатора и прилагођавања одговора (континуирано).

Од марта 2020. године, тим УН-а у Србији је ангажовао додатну стручну помоћ и ресурсе за подршку хитном одговору на COVID-19. Такође смо прерасподелили и прилагодили неколико постојећих програма како бисмо интегрисали приступе и активности везане за COVID-19. Од октобра 2020. године за такве пројекте ангажовали смо 53 милиона долара, од чега је приближно 30 милиона долара већ потрошено (укључујући набавку медицинске опреме и прибора за COVID-19 у износу од око 24 милиона долара). Сада настојимо да обезбедимо додатних 44 милиона долара – према доле наведеној табели, уз више детаља у сваком поглављу - који покривају краткорочне, средњорочне и дугорочне активности везане за COVID-19 до краја 2022. Године

	Укупни буџет (УСД)	Финансијско одступање (УСД)
1. Здравство	7.280.000	6.595.000
2. Социјална помоћ и заштита	4.732.000	3.886.500
3. Послови, економски одговор и опоравак	9.730.000	9.700.000
4. Макроекономски одговор и мултилатерална сарадња	2.183.200	1.683.200
5. Социјална кохезија и отпорност заједнице	5.520.000	5.450.000
6. Животна средина и климатске промене	16.662.800	16.623.800
	46.108.000	43.938.500



1 Здравље на првом месту – Јачање здравственог система и проширивање универзалног приступа здравственој заштити

Поглавље 1

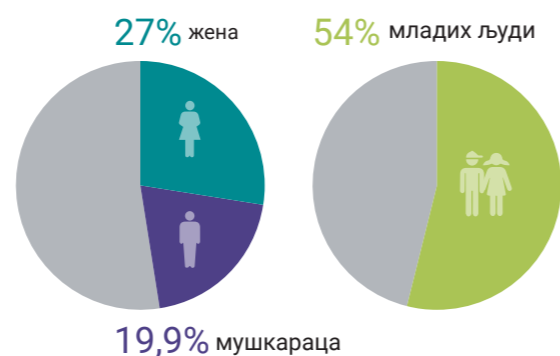
ПРЕГЛЕД НАЛАЗА

На почетку кризе Влада је релативно брзо и делотворно одговорила на прву фазу пандемије, расподелом ресурса, увођењем рестриктивних мера и опремањем медицинског особља, ублажавајући најгоре могуће потенцијалне утицаје на здравље. Министарство здравља је предводило и координисало одговор здравственог система у Србији, као члан Кризног штаба за управљање кризом и одговор на кризу. Међутим, попуштање мера физичког дистанцирања и других рестрикција било је преурањено и и довело је до поновног ширења вируса нарочито у јулу и августу 2020. Крајем августа 2020, мере које је Влада увела за сузбијање нових пријављених случајева почеле су да дају плодове, јер је вирус задржан у границама којима се релативно могло управљати. Налази извештаја *COVID-19: Процена социо-економског утицаја* за Поглавље 1: “Здравље на првом месту – Утицај на здравствене услуге и системе” је утврдио да се здравствени систем у Србији суочио са два кључна изазова:

1. недовољан капацитет јавног здравственог система да идентификује, изолије, тестира и лечи све случајеве COVID-19 који су се појавили, и уз то да проналази и ставља у карантин контакте заражених, и
2. недовољан капацитет да удвоји напоре и пружа редовне здравствене услуге, док се истовремено агресивно лечи и решава COVID-19 као свеукупна национална здравствена криза.

Поред тога, све не-необходне здравствене процедуре (укључујући дијагностику или лечење, као и елективне хируршке интервенције) привремено су обустављене током ванредног стања и тек су постепено поново уведене како су се побољшавали макро-здравствени услови. Пацијенти којима су у то време биле ускраћене такве услуге дијагностике или лечења били су посебно погођени, јер су били спречени да користе јавне здравствене услуге и морали су да се обрате приватним здравственим службама, што је значајно додатно повећало оптерећење приватних домаћинстава за трошкове из сопственог џепа (ова плаћања се не могу рефундирати и пацијент их директно сноси).

Током овог периода приближно 27% жена и 19,9% мушкараца имало је потешкоће у приступу здравственим услугама (UN WOMEN 2020; UNFPA, 2020). Ове баријере су биле још израженије међу младима, од којих је 54% потврдило да су имали ограничен приступ здравственим услугама због кризе (UNICEF, 2020i).



Имало је потешкоће у приступу здравственим услугама

Морталитет, у поређењу са истим периодом претходне године није порастао током марта, априла и маја 2020 (током тог временског периода број умрлих био је укупно 3% нижи у поређењу са истим периодом претходне године (РЗС, 2020е). За разлику од тога, током месеца јуна и јула 2020, укупан број умрлих без обзира на узрок био је 14,2% виши у поређењу са истим периодом претходне године (Ибид.).

СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ

Одговор Владе на кризу изазвану COVID-ом 19 је предузет уз блиску и директну сарадњу са развојним партнерима и породицом УН. **Током првих пет месеци кризе, агенције УН су биле директно укључене са националним органима, кроз саветодавну подршку, логистичку подршку, и набавку роба и опреме, уз допринос у укупној вредности од око 20М евра.**

Обзиром на блиску сарадњу УН и Владе на самом почетку кризе, а нарочито у области здравства, препоруке које су израђене за овај План одговора су на јединствен начин засноване на досадашњим активностима УН у пружању помоћи државним актерима и подједнако и цивилном друштву у налажењу пута кроз кризу до данашњег дана. И краткорочно, а и средње до дугорочно, постоји одређени број препорука које Србија може да предузме са циљем да унапреди исходе у области здравственог система, а УН и опстали партнери за све њих могу да пруже подршку.

Људски и физички ресурси за тестирање, праћење контаката, надзор над лечењем – као и вакцинација – захтевају даље јачање како би Србија била спремна за сваки евентуални пораст инфекција COVID-ом 19 и другим патогенима. Подједнако је важно обезбедити оптималан континуитет здравствених услуга за не-COVID-19 током трајања ванредне ситуације. **Потребно је повећати капацитете пружалаца здравствених услуга и управљања здравственим системима ради постизања дуплог колосека здравственог система и поновног успостављања редовних услуга здравствене заштите,** а истовремено систем би наставио да пружа здравствене услуге за COVID-19 за све групе становништва; то може да укључује јачање капацитета за здравствене услуге на даљину ради бољег двоструког колосека за редовне услуге и ради боље покривености популације која је под утицајем COVID-19.

У средњорочном до дугорочном периоду потребно је дати приоритет јачању људских, институционалних и физичких ресурса у здравственом сектору, укључујући изградњу нових болница и лабораторија које испуњавају ниво биолошке безбедности, интегрисање управљања јавним здрављем у кризама у наставни план академских установа, и унапређење капацитета за управљање медицинским отпадом од стране болница и пружалаца здравствених услуга.

У дугорочном смислу, потребно је наставити шире структурне реформе које су већ планиране и које ће здравствени систем учинити уопштено отпорнијим за било коју будућу ванредну ситуацију. То треба да укључује унапређење универзалне покривености здравственим системом, решавање релевантних тема као што је финансирање здравства, високи издаци за здравствену заштиту плаћени “Из сопственог џепа” током и мимо кризе, праведан приступ здравственим услугама за све,⁵ као и изразу стратегије за здравствене раднике, и спровођење процене здравствене технологије и увођења нових технологија.

Потребно је да део ових реформи **оснажи јавне набавке лекова, вакцина, и медицинске опреме/уређаја. Посебну пажњу обратити на повећање дигитализације здрав-**

⁵ Извештај COVID-19 Процена социо-економских утицаја за Србију наглашава потешкоће у процени медицинских услуга за COVID-19 и оних које нису за COVID-19 за одређене категорије становништва, као и више личне директне трошкове због коришћења приватних здравствених установа током епидемије COVID-19 када пацијенти нису били у могућности да се сместе у јавне здравствене установе за рутинске здравствене потребе (не-COVID-19).

ственог сектора у оквиру интегрисаног информационог система здравства усредсређеног на прикупљање података и епидемиолошки надзор.

Пошто су незаразне болести (“НЗБ”) главни разлог смртности и обољевања у Србији, и пошто постоји веза између морталитета везаног за НЗБ и за COVID-19, од пресудног значаја су превенција и промене ка здравијем начину живота.

Здравствени информациони систем за Србију је потребно унапредити тако да омогућава одговарајуће одсликавање и анализу социјалних детерминанти као и сегрегацију података, што би у идеалном случају била основа за процес креирања и спровођења политике.

Лекције научене из ове пандемије треба користити за **унапређење отпорности система управљања будућим ризицима од пандемија, и укључити их у националну стратегију** смањења ризика од катастрофа, између осталог и спровођењем теста на стрес система за управљање сложеним сценаријима катастрофа (укључујући пандемије).

Конечно, потребно је да мултиресорна сарадња и координација, нарочито у сектору социјалне заштите на свим нивоима Владе – од локалног до националног – буде саставни део планирања и поседује снажну осетљивост за правду. Мултилатералну координацију између Министарства здравља, установа у његовом саставу, међународних финансијских институција, и УН треба искористити за оптимизацију расположивих ресурса у овим изазовним временима.

Краткорочне до средњорочне препоруке

А Ојачати мултиресорну сарадњу и координацију међу заинтересованим странама.

- Са сектором социјалне заштите на свим нивоима ради бољег усклађивања превентивних стратегија и активности и информисања заједница под ризиком;
- Између органа на националном и локалном и општинском нивоу о преносу овлашћења у ситуацијама какве су пандемије, укључујући одговор на кризу и управљање кризом и ресурсима;
- Са међународним агенцијама и партнерима укљученим у сектор здравства, ради оптимизације ресурса и активности; и
- Са пружаоцима здравствених услуга из приватног сектора, пари промовисања учешћа, флексибилности и иновација у кризним ситуацијама.

Б Наставити усредсређеност на превентивну и клиничку делатност у вези са превенцијом и одговором на COVID-19, успоравањем ширења вируса уз повећање капацитета за критично збрињавање приликом пораста потреба.

- Јачање капацитета Србије за тестирање, праћење контаката, и епидемиолошких испитивања (укључујући кроз проширење лабораторијских капацитета, повећање стручне обуке, набавку суштински важне опреме и материјала, и оптимизацију у вези са стандардизованим процесима);
- Проширити системе праћења COVID-19 и интегрисати праћење COVID-19 у постојеће системе праћења респираторних обољења;
- Ојачати управљање случајевима и превенцију и контролу заразе (укључујући кроз стручну обуку и одржавање довољног обима лекова, медицинских материјала и личне заштитне опрема);
- Појачати комуникацију и ангажовање заједница (на пример, осигурати комуникацију најважнијих информација кроз различите канале, укључујући и канале прилагођене специфичним потребама различитих – и маргинализованих – група у друштву);
- Ојачати и систематизовати мере за контролу болести на границама, нарочито током активног циркулисања болести током пикова пандемије;
- Уредити интеграцију приватног здравственог сектора у постојећи јавни сектор за превенцију COVID-19 и процесе клиничког одговора, уз валидацију стандарда и протокола у оквиру приватног сектора; и
- Израдити и дистрибуисати верификоване превентивне мере за различита радна места, са посебним нагласком на оператере који послују са храном, који се баве транспортом, трговином, јединице за прераду хране и пољопривреднике, све са циљем да се унапреди поступање са храном и заштита запослених и потрошача.

В Обезбедити и унапредити инфраструктурне и кадровске капацитете здравственог сектора ради побољшања превентивних мера и клиничког одговора на COVID-19.

- Завршити регрутовање, обуку, и упућивање на радно место додатних здравствених радника и другог особља за негу ради делотворног кадровског попуњавања односно способности за одговор на кризу;
- Проширити и ојачати заштиту здравствених радника и другог особља за негу против COVID-19 кроз бољу контролу заражавања, превентивне процедуре, и способност и расположивост и коришћење личне заштитне опреме за овај кључни елемент људске инфраструктуре земље; и
- Наставити са реконструкцијом, проширењем, и стандардизацијом јединица за изолацију и других јединица за одговор на COVID-19 широм земље.

Г Осигурати континуитет здравствених услуга за не-COVID потребе.

- Анализирати капацитет здравственог сектора да опслужује не-COVID пацијенте (укључујући кроз здравствену заштиту на даљину) и да одржи пружање основних здравствених услуга И осигура приступ истим за оне којима је најпотребнија, као што су пацијенти који болују од хроничних незаразнох болести труднице, деца, старији и особе са инвалидитетом, и друге високо ризичне групе;
- Очувати критичне услуге, укључујући кључне програме превенције и имунизације;
- Развити механизме за праћење приступа здравственим услугама за различите групе становништва; и
- Појачати службе менталног здравља, психолошке подршке, и помоћних услуга за општу популацију и нарочито за здравствене раднике, са нагласком на групе у ризику.

Средњорочно до дугорочни одговор и приправност

Д Израдити национални COVID-19 план за набавку вакцина и спровођење плана вакцинације, укључујући и именованем Националне стручне саветодавне групе за имунизацију, и израда инклузивне стратегије комуникација о вакцинама против COVID-19 у оквиру свеукупне комуникације о значају вакцина.

Ђ Развити и ојачати капацитете Србије за процес одлучивања на бази ризика у целом сектору здравства.

- Анализирати процену ризика по јавно здравље од свих опасности на националном и под-националним нивоима;
- Операционализовати национални план приправности и одговора за ванредне здравствене ситуације (утврдити кључне функције, обезбедити обуку, спровести симулационе вежбе, и спровести ревизију након вежби);
- Утврдити начин за дефинисање трошкова и спровести Национални акциони план здравствене безбедности ("НАПЗБ"); и
- Унапредити управљање подацима у сектору здравства кроз континуирано прикупљање родно и старосно сегрегисаних података у свим системима здравствене и социјалне заштите (током и мимо ванредних ситуација) и стављање података редовно

на располагање јавности, институцијама и организацијама цивилног друштва.

Е Наставити са унапређењем физичке инфраструктуре здравственог система.

- Појачати безбедност болница и приправност да управљају ванредним ситуацијама, укључујући и кроз реновирање и реконструкцију јавних здравствених објеката ради унапређења њихове приправности за ванредне ситуације узроковане заразним болестима;
- Изградити две специјализоване COVID-19 болнице, са вишеструким и прилагодљивим пандемијским функцијама;
- Ојачати лабораторијске капацитете у земљи, са лабораторијама другог и трећег нивоа биолошке безбедности у Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу;
- Опремити центре за примарну здравствену заштиту и клинике за инфективне болести за детекцију и одговор на инфективне болести у здравственим ванредним ситуацијама (нарочито када су узроковане патогенима високог нивоа претње); и
- Унапредити капацитете земље за управљање медицинским отпадом кроз боље опремање болница и пружалаца здравствених услуга у процесима управљања отпадом.

Ж Усредсредити се на постављање стандарда и јачање кадровске попуњености у здравству.

- Успоставити Центар јавног здравља за операције у ванредним ситуацијама.
- Успоставити центар изврности за обуку о међународним здравственим прописима ("МЗП"); и
- Укључити предмет управљање ванредним ситуацијама у јавном здрављу у академски наставни програм.

З Омогућити успостављање процедура и протокола за ванредне ситуације који побољшавају стандарде биолошке безбедности и штите и људске животе и процес производње хране.

Дугорочне препоруке за опоравак

И Наставити са спровођењем широким структурних реформи у здравству да би здравствени систем у Србији постао отпорнији у случају било које ванредне ситуације.

- Унапредити универзалну здравствену заштиту (укључујући питања финансирања здравља, финансијске заштите, равноправног приступа здравственим услугама) и питање високих трошкова које грађани директно плаћају, што је често потребно ради приступа здравственој заштити;
- Ојачати стратегију кадровског попуњавања здравства у земљи;
- Спровести процену здравствене технологије и започети увођење нових технологија; и
- Осигурати приступ здравству током ванредних ситуација за најугроженије – нарочито младе, жене, старије, особе са инвалидитетом, и из руралних подручја.

Ј Ојачати јавне набавке лекова, вакцина, и друге медицинске опреме и уређаја. То може да укључује спровођење подизања системске ефикасности, јачање домаће и регионалне производње, и обједињене механизме набавки на регионалном нивоу.

К Израдити усаглашену стратегију унапређења физичке инфраструктуре у сектору здравства. Здравствена инфраструктура у будућности треба да буде не само климатски отпорна, већ и да интегрише све изведене поуке из COVID-19 у погледу потребе за изолацијом, физичке организације, приступачности, и других ограничења физичког распореда.

Л Унапредити дигитализацију у сектору здравства тако да ефикасније опслужује пацијенте већом брзином и ефикасношћу уз истовремено прикупљање и дистрибуцију кључних података за целу земљу. Овај посао ће укључивати развој стратегије е-здравства са акционим планом.

Љ Континуирано промовисати напредну контролу НЗБ интегрисањем здравства у све политике и промовисањем здравих јавних средина и индивидуалних понашања (укључујући промовисање не-пушења, физичког вежбања, исхране, и смањење загађења ваздуха, као и других важних бихејворалних фактора за здравље).

М Унапредити отпорност система управљања ризиком ради одговора на будуће ризике од пандемија. Национална стратегије смањење ризика од катастрофа треба да одражава системске ризике уз димензију пандемије, узимајући у обзир поуке изведене из тренутне

кризе и коришћење тестирања стреса у контексту сложених сценарија ризика од катастрофа, како оних са којима је постојало раније искуство тако и оних које још нису постојале.

Н Даље јачање приступа јединственог здравља (сараднички, мултиресорни и трансдисциплинарни јединствени приступ здрављу, енгл. „one health approach“) уз додатни нагласак на: **практике управљања ризиком везане за идентификацију ризика, анализу, контролу, и праћење за било који ризик биолошке безбедности (зооноза и друге преносиве болести)**

Вредност учешћа УН

УН има да понуди широк дијапазон међународног и домаћег стручног знања, као и ресурса за подршку националном здравственом систему у одговору на тренутну кризу изазвану COVID-ом 19 као и невезано за њу. Породица УН је активна у сектору здравства више од 20 година, па се на основу тога одмах укључила у прву фазу одговора на ванредну ситуацију COVID-19 у Србији, на основу стратегије свеобухватних интервенција.

СЗО је водећа агенција УН за здравље и она је Министарству здравља пружала континуирану техничку помоћ и усмеравање у области епидемиолошког надзора (укључујући епидемиолошка испитивања, праћење контаката и извештавање), лабораторијске дијагностике, управљања клиничким случајевима, спречавања и контроле инфекција, комуникација, улазних тачака, логистике, очувања кључних здравствених услуга, и других питања. Сарадња СЗО и Министарства здравља у целој Србији је у складу са Двогодишњим споразумом о сарадњи („ДСС“), и Европским и општим програмом рада, као и са међународним здравственим прописима („МЗП“). У сарадњи са другим агенцијама, СЗО је допринела набавци кључне опреме и регрутовању кључних кадрова у току одговора Србије на кризу изазвану COVID-ом 19, и обезбедила одрживост производње вакцине против грипа и обезбедила техничку и финансијску подршку за Центар јавног здравља за операције у ванредним ситуацијама. Та подршка ће се и убудуће наставити, и уз њу ће се обезбедити додатни рад на другим кључним приоритетима, укључујући подршку за производњу и набавку вакцина за болести које се могу спречити, прелазак на већу универзалност здравственог осигурања и дугорочније јачање здравственог система, унапређења у областима у којима постоји веза између животне средине и здравља, и кроз интервенције које унапређују здравствену писменост и здрава понашања.

У оквиру своје мисије да подржи Владу кроз помоћ у управљању пројектима, инфраструктури, набавкама, људским ресурсима и саветодавним услугама, UNOPS је до сада а и убудуће ће сарађивати блиско са Министарством здравља и СЗО као и са другим партнерима, укључујући и кроз набавке есенцијалних лекова и не-медицинске опреме и кроз регрутовање есенцијалних кадрова у овом временском периоду. У будућности један од важних приоритета ће можда бити реконструкција јавних здравствених објеката да би се обезбедила њихова приправност за разне болести и пандемијске ванредне здравствене ситуације, што је задатак за који УНОПС поседује јединствене квалификације и спремност.

UNFPA поседује јединствене капацитете давања саветодавне помоћи у областима сексуалног и репродуктивног здравља и права, укључујући о питањима родно-заснованог насиља. УНФПА у свом раду примењује приступ који у средиште ставља људе и приступ заснован на људским правима и користи своје обимно знање и податке за пружање подршке програмима у заједници. Кључни текући приоритети УНФПА укључују обезбеђење давања информација за угрожене групе и приступа програмима сексуалног и репродуктивног здравља, на основу процене потреба.

У оквиру своје мисије искорењивања сиромаштва, смањења неједнакости, и изградње отпорности на кризе и природне катастрофе, UNDP ће наставити да својим стручним знањем даје допринос одговору на COVID-19 у Србији, укључујући кроз опремање лабораторија другог и трећег степена биолошке безбедности које ће бити успостављене широм Србије, као и пружање помоћи у реновирању одређеног броја здравствених установа широм земље, и радом на дугорочним циљевима опоравка кроз специфичну помоћ у областима е-здравства, телемедицине, и здравствених услуга на даљину.

UNDRR пружа подршку земљама у смањењу постојећих ризика и спречавању одређених нових ризика. У оквиру свог мандата, УНДРР ће пружити подршку у спровођењу ревизије националне стратегије за смањење ризика од катастрофа тако да стратегија одражава системске ризике са пандемијском димензијом, узимајући у обзир научене лекције из садашње кризе COVID-19, да се осигура усаглашеност националне стратегије са циљевима одрживог развоја и Сендаи Оквир за смањење ризика од катастрофа.

FAO пружа техничку и аналитичку подршку Влади у разради решења и прилагођених мера политике за заштиту угрожених група и неформалних и сезонских радника, између осталог и радећи на питањима безбедности хране, као и радом на унапређењу конкурентности Србије кроз пружање специфичних решења за подизање прохода у руралним областима овисним о индустрији производње хране.

Табела 1 у даљем тексту даје преглед пројеката које Тим УН у Србији планира да реализује као одговор на кризу, за које постоји финансијски јаз. Додатна табела у Прилогу (Табела А1) наводи пројекте који се такође покрећу а за које је обезбеђено комплетно финансирање.

ТАБЕЛА 1 - Здравствени систем: Текуће и планиране активности за које нису обезбеђена сва финансијска средства		Укупни буџет (УСД)	Недостајућа средства (УСД)
1. Снажнији капацитети за идентификацију, лечење и праћење случајева COVID-19			
СЗО и UNDP	Изградња капацитета, техничка помоћ и усмеравање за Министарство здравља (МЗ) укључујући: епидемиолошки надзор, дијагностику, управљање клиничким случајевима, логистику, есенцијалне здравствене услуге, итд.	350.000	220.000
СЗО и UNICEF	COVID-19 вакцинација: набавке; промена перцепције код здравствених радника; поновно активирање Националне стручне саветодавне групе за имунизацију (НИТАГ) и одрживост производње вакцина.	210.000	200.000
IOM	Прилагођавање и дигитализација стандардних оперативних процедура (СОП) за управљање свим путницима са органима надлежним за имиграцију и контролу границе.	60.000	60.000
УКУПНО		620.000	480.000
2. Унапређен приступ квалитетним, разврстаним подацима у стварном времену и аналитика за утемељено доношење одлука			
UNICEF и UNDP	Подршка за: а) Канцеларију за ИТ и е-Управу у успостављању централних, интегрисаних услуга за прикупљање, чување и извештавање о статистичким подацима за COVID-19 и б) другим надлежним институцијама у развоју дигиталних решења	160.000	110.000
УКУПНО		160.000	110.000
3. Унапређење комуникација и информисања			
СЗО и UNFPA	Активности комуникација о ризицима, укључујући бихевјоралну анализу, материјале за комуникације о поновном отварању школа, коришћење инфлуенсера и ангажовање заједнице.	150.000	75.000
UNICEF	Ревизија, дистрибуција и праћење спровођења WACX/епидемиолошких смерница за превенцију COVID-19 у школском окружењу.	50.000	40.000
UNICEF	Подршка континуираном партнерском заговарању.	30.000	20.000
УКУПНО		230.000	135.000
4. Већи степен флексибилности и прилагодљивости здравственог система на неочекиване шокове			
UNOPS	Реновирање или реконструкција јавних здравствених објеката и клиника ради подизања њихове приправности за ванредне ситуације у вези са заразним болестима.	4.000.000	4.000.000
СЗО	Успостављање Јавног оперативног центра за здравствене ванредне ситуације (ПНЕОС) на националном и под-националним нивоима.	500.000	500.000
UNICEF	Пружање подршке МЗ, здравственим установама и професионалним удружењима у осигурању континуитета и квалитета здравља породиља, неонаталног здравља и здравља деце током COVID-19.	350.000	100.000
UNDRR и UNDP	Подршка ревизији националне стратегије за смањење ризика од катастрофа (ДРР) тако да се инкорпоришу пандемије и лекције научене из тренутне кризе, уз истовремено усклађивање са ЦОП и Сендаи оквиром.	20.000	20.000
УКУПНО		4.870.000	4.620.000
5. Снажнија инклузивност здравственог система			
FAO	Механизми подршке за мале и средње пољопривреднике и бизниси ради обезбеђења протока информација у вези са ризицима за садашњу и будуће здравствене кризе.	1.200.000	1.200.000
UNICEF	Подршка МЗ у пружању педијатријских патронажних услуга (Ромски здравствени координатори и медицинске сестре) и интервенција у раном детињству кроз даљински рад са породицама.	200.000	50.000
УКУПНО		1.400.000	1.250.000
СВЕУКУПНО		7.280.000	6.595000

Социјална заштита и заштита људи

2

Поглавље 2

ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА

Искуство брзог прилагођавања друштвених правила у свакодневном животу свих грађана услед COVID-19 – од друштвених интеракција до радног окружења, јавног саобраћаја до образовања – разоткрило је одређене празнине и шансе за владу и за развојне партнере да даље јачају систем социјалне заштите у Србији, укључујући и шансу да се унапреди приступ услугама за рањиве групе. Пројектовани пад БДП-а Србије услед економског утицаја COVID-а 19 имаће значајан негативан утицај на већ пренапрегнут буџет социјалне заштите у земљи. Зависно од путање коју ће криза имати, 125.000 до 327.000 грађана Србије би могли да постану нови сиромашни услед COVID-19 (СБ, 2020б). Налази из COVID-19: *Процена социо-економског утицаја* за Поглавље 2: “Социјална заштита и заштита људи” утврдили су одређени број кључних поука о томе како је COVID-19 до сада и како ће и у будућности утицати на пружање услуга социјалне заштите у земљи. Да би се наставило са пружањем подршке свим грађанима у пружању кључних услуга (као што су здравство и образовање) али и да би се пружила подршка за најугроженије, биће неопходно ревидирати адекватност и покривеност државних расхода за социјалну заштиту, јер је иницијални талас кризе указао на неке слабости у државним шемама подршке.

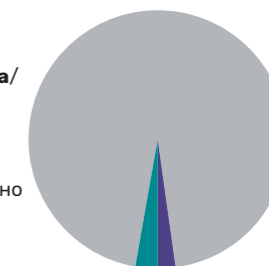
Приступ “здравље на првом месту” који је Србија усвојила у првим недељама и месецима кризе био је усмерен првенствено на борбу против здравствених ризика у вези са COVID-19, и посматрао је кризу кроз социјалну перспективу утемељену на спречавању инфекција међу старијом популацијом. Влада је препознала популацију старију од 65 година као најугроженију заражавањем и увела одређени број мера за заштиту ове групе становништва.

Те мере су се показале делотворним у заштити од инфекције, јер је само 2,64% особа смештених у установе за смештај корисника и домском смештају и 2,68% запослених у тим установама заражено до 13. маја 2020 (датум који обележава врхунац кризе) (ИДВГ, 2020).

Лица смештена у **установама за смештај корисника/домском смештају**

2,68%
запослених заражено

2,64%
смештених лица заражено



Међутим, ти релативно повољни здравствени показатељи постигнути су уз високу цену за оне смештене у установама за смештај корисника. Мере изолације и социјалног дистанцирања довеле су до акутног осећаја усамљености – немогућност физичке блискости са најмилијима довела је до потпуне промене у њиховим дневним рутинама и онемогућиле им да се осећају укљученим у ткиво друштва.

Са друге стране, политика општег закључавања и физичког дистанцирања негативно су утицале на пружање дружних општих услуга социјалне заштите и услуга у заједници за многе рањиве групе широм Србије и довеле под знак питања делотворност програма социјалне заштите. Деца и млади нису били препознати као група под високим ризиком, већ као потенцијални преносиоци вируса који (понекад несвесно) брже шире вирус COVID-19 међу онима са којима долазе у контакт. Вртићи, школе и универзитети су били затворени рано током кризе у покушају да се спречи овакав исход. Читав образовни систем пребаacio се на подучавање и учење на даљину, у оквиру ограничених ресурса који су били на располагању за ту сврху, што је погодило преко 1,2 милиона деце и младих широм земље (BC, 2020е).

Током здравствене кризе, ионако неједнак приступ безбедној води, санитацији и електричној енергији у неусловним насељима генерисао је додатне здравствене и социјалне ризике за највећим делом ромску популацију у њима (ОНСНР и СИПРУ, 2020). Одговор није имао делотворно дејство на ове ризике и утицаје. Додатно, опште закључавање је имало негативан утицај на већ угрожену позицију бескућника, са недовољним капацитетима у склоништима и дисконтинуитетом услуга које се пружају у заједници. У одређеној мери је дошло до прекида у вези са правима особа са инвалидитетом, њиховим приступом персоналним асистентима, и помоћи њиховој друштвеној укључености и видљивости.

Број пријављених случајева насиља у породици је опао током трајања ванредног стања, а психосоцијална подршка женама у ситуацији насиља преко хитних СОС телефона је повећана за 30% у поређењу са периодом пре COVID-а 19 (UN Women, 2020a). Наизглед контрадикторни подаци указују да је – са једне стране дошло до пада формалног пријављивања насиља у породици, али са друге стране до повећаног коришћења СОС телефона (првенствено у заједници), што указује на питање које је потребно пажљивије анализирати. Могуће је да су мере изолације и социјалног дистанцирања које су биле на снази током ванредног стања учиниле да су жртве мање спремне да ступе у интеракцију са званичним каналима подршке, и ослањале се на канале као што је СОС телефон који не захтевају физички контакт. Додатна пажња овом питању могла би да доведе до бољих увида о начинима како на најбољи начин пружити услуге овој популацији. Подстицајне мере и мере социјалне заштите које је Влада увела састојале су се од комбинације новчане и неновчане помоћи, али многе групе којима је помоћ најпотребнија биле су изостављене из недовољно обухватних програма помоћи, као што су породице са децом, деца, становници неусловних насеља (првенствено ромска популација), бескућници, и они који не поседују лична и путна документа.

Социјалне службе су већ биле недовољно доступне у свим општинама и пре COVID-19 и многе су у потпуности обустављене избијањем COVID-19. Примећени су системски родни јазови у остваривању приступа социјалним службама, при чему су жене чешће пријављивале потешкоће у приступу помоћи и услугама.

У ограниченом фискалном и буџетском простору биће потребно да се заинтересоване стране ослоне како на постојеће тако и на нове, иновативне методе и инструменте да би осигурале да они који су у највећем ризику од сиромаштва и друштвене искључености не заостану још више у сенци COVID-а 19.



Март, 2020,
Волонтери у Зрењанину

СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ

Иако је избијање пандемије COVID-19 погодило све сегменте друштва, показало се да су најсиромашнији и најрањивији у посебном ризику. Због тога, одговор социјалне заштите земље мора да узме у обзир издиференциране утицаје COVID-а 19 на рањиве групе, као и оне који носе терет неплаћеног рада у пружању неге. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ("Министарство за рад") је координисало одговор земље у области социјалне заштите; док је Министарство просвете, науке и технолошког развоја ("Министарство просвете") координисало национални одговор у области континуираног (и даљинског) учења и подучавања током ванредне ситуације. УН, као највећи међународни актер у области социјалне заштите и основних услуга, је овај одговор подржао кроз: (1) набавке и логистику, (2) информисање и стратешке јавне комуникације о образовању, и (3) саветодавну подршку поменутим министарствима, у укупној вредности од око 8 милиона УСД од почетка кризе. Да би се ублажили негативни утицаји COVID-19 на најсиромашније и најугроженије популације током предстојећих месеци и година, потребно је да Србија предузме следеће краткорочне, средњорочне и дугорочне мере у следећим кључним областима.

Социјална заштита – са циљем да делотворно допре до најугроженијих и до "нових сиромашних," потребно је да земља прилагоди и повећа програме готовинских

трансфера као одговор на директне економске утицаје COVID-19. Како се детаљније наводи у Поглављу 4 овог извештаја, могла би се размотрити нека шема привременог основног прихода У дугорочијем смислу, у фази опоравка, потребно је да систем социјалне заштите даље унапређује своје капацитете за спровођење економичних програма финансијске социјалне помоћи, између осталог и кроз боље повезивање корисника социјалне помоћи и програма запошљавања који подржавају њихово дугорочије укључивање у тржиште рада. Континуитет услуге социјалне заштите као и приступ склоништима за децу, жене, бескућнике и породице у ризику, и мигранте, тражиоце азила и избеглице, потребно је осигурати решењима прилагођеним потребама тих група. Потребно је интензивирати мултисекторску координацију, укључујући координацију са релевантним организацијама цивилног друштва, ради искориштавања потенцијала свих сектора и заинтересованих страна.

Систем образовања – у краткорочном смислу, нагласак у раду система образовања треба да остане на томе да се осигура добробит и заштита ради очувања новоуведеног „комбинованог“ образовног модела⁶ и осигура приступачно учење за сву децу, по могућности у школском окружењу када су заједнице у стању да то на сигуран начин обезбеде. Такође је потребно да се израде специфични модели и шансе за децу из породица са ниским приходима да би се осигурао приступ за најугроженију децу која зависе од школе не само у смислу образовања него и у смислу безбедног физичког простора. У дугорочном смислу, улагања треба се концентрисати на стварање квалитетног система образовања који је отпорнији на кризу COVID-19 (и који би могао да буде отпоран на друге кризе), између осталог кроз фокусирање на дигитализацију образовања, повећање компетенција наставника, спровођење програма осигурања квалитета, и ангажовања родитеља и породица као суштински важног аспекта система образовања.

Превенција насиља у породици у родно-заснованог насиља и пружање психосоцијалне подршке – током мера привременог карантина на самом почетку кризе COVID-19, подаци о стопама насиља над женама у Србији су били контрадикторни.

Званични подаци којима располаже полиција о брију случајева насиља пријављених током овог временског периода су опали, док су СОС телефони пријавили пораст у услугама жртвама и њиховим породицама од 30%.

Да би се превазишло овакво неслагање, неопходно је унапредити системе заштите ове рањиве групе и осмис-



лити иновативне моделе заштите и пружања услуга (било даљинским путем или кроз друге тачке приступа систему). Краткорочно, ово се може постићи увођењем или повећањем нових онлине модела за пријављивање насиља и добијања психосоцијалне помоћи, а дугорочно је потребно ојачати системе за превенцију насиља, службе заштите и правде за децу.

Краткорочне до средњорочне препоруке

А Социјална заштита

- Повећати и проширити системе социјалне заштите који су отпорни и фаворизују сиромашне кроз подршку Министарству за рад у осмишљавању и спровођењу програма новчаних трансфера;
- Повећати и проширити системе хуманитарне помоћи и протоколе за дистрибуцију неновчане помоћи и егзистенцијалне помоћи најугроженијим популацијама и групама у ризику од сиромаштва (нови сиромашни, укључујући тражиоце азила, избеглице, Роме и мигранте);
- Подржати локалне социјалне службе да обезбеде приступ склоништима и континуитет основних услуга током кризних времена, уз осигурање подршке за децу, жене, бескућнике и породице под ризиком, као и за мигранте, тражиоце азила и избеглице; и
- Ојачати сарадњу и координацију између општинског сектора социјалне заштите и специјализованих пружалаца услуга (често су то организације цивилног друштва) ради обезбеђење континуитета и приступа основним услугама.

⁶ Школска година 2020-2021 је у Србији започела по "комбинованом" моделу образовања, омогућавајући да мање групе ученика похађају наставу физички за до 50% нормалног броја школских часова, док се преосталих 50% нормалних школских часова организује он-лине или применом модула за даљинско учење.

Б Образовање

- Очувати новоуведени “комбиновани” модел образовања кроз осигурање добробити и заштите деце у школама (и у њиховим новим „школама од куће”) кроз активно праћење концепта “WASH” (вода, санитација, хигијена) и других кључних здравствених показатеља;
- Повећати компетенције и подржати наставнике који се такође по први пут сусрећу са даљинским учењем, кроз програме стручног усавшавања о алтернативним моделима подучавања;
- Осигурати додатну наставу као компензацију за изгубљено време учења, нарочито за најугроженију децу који могу да заостану за својим одељењем;
- Осмислити свеобухватне политике за унапређење квалитета образовања за мигранте, укључујући пружање неопходне техничке опреме, психосоцијалне подршке, и унапређење педагошке праксе наставника ради бољег подучавања ове групе која је под ризиком; и
- Осигурати довољну кадровску попуњеност за наставнике и пружаоце услуга који су имали непроцењиву улогу у пружању подршке у образовању за најугроженију децу – децу повратника и ромску децу – чиме се помаже да се обезбеди континуитет и висок ниво покривености ромске заједнице.

В Превенција насиља у породици и родно-заснованог насиља и пружање психосоцијалне подршке

- Ојачати, прилагодити, и подићи на виши ниво доступност услуга заштите за жртве насиља у породици и родно-заснованог насиља и чланове њихових породица, укључујући осмишљавање система за дигитално пријављивање у случајевима насиља у породици и родно-заснованог насиља и флексибилно прилагођено поступање у ванредним ситуацијама, или “СОС,” телефонске линије тако да пружање критичних услуга може да се настави у даљинском контексту и да буде отпорно на будуће кризе;
- Ојачати, прилагодити, и подићи на виши ниво доступност програма психосоцијалне подршке за најугроженије и оне под највећим ризиком (укључујући жене са инвалидитетом, старије жене, жене у неформалној економији и без прихода, мањине, децу, жртве трговине људима, и особе смештене у домове и центре за азил и пријемне центре); и
- Подржати дистрибуцију информација о начинима превенције и пријављивања насиља у породици и родно-заснованог насиља и местима где тражити помоћ током ванредних ситуација.

Средњорочни до дугорочни одговор и приправност

Г Социјална заштита

- Унапредити приступ системима социјалне заштите и њихову ефикасност кроз прилагођавање “Регистра социјалних карата” и “Информационог система социјалне заштите” за сврху праћења и унапређења комуникације са корисницима програма заштите и услуга;
- Повећати и прилагодити шеме социјалне помоћи кроз увођење на доказима заснованих хоризонталних и вертикалних проширења постојећих програма ради одговора на њихове потребе;
- Ојачати капацитете на локалном нивоу ради увођења иновативних и интегрисаних услуга које одговарају на потребе најугроженијих група у ванредним и кризним ситуацијама, као што је пандемија COVID-19; и
- Мобилисати подршку државе за пружаоце специјализованих услуга (често су то организације цивилног друштва) кроз институционалне грантове и пројектно финансирање које би омогућило организацијама већу отпорност да опслужују угрожене групе на континуиран начин кроз неочекиване кризе.

Д Образовање

- Развити специфичне моделе учења и обезбедити услове и прилике за онлине учење за ученике из угрожених и породица са ниским примањима, укључујући избеглице, мигранте, и тражиоце азила;
- Прилагодити школски педагошки систем различитим модалитетима пружања образовања, укључујући комбиновано учење; и
- Увести програме менталног здравља и превенције насилног екстремизма за ученике средњих школа.

Ђ Превенција насиља у породици и родно-заснованог насиља и пружање психосоцијалне подршке

- Ојачати мултиресорну сарадњу и ангажовање заједнице да би се осигурало постојање функционалног система упућивања за жртве којима је потребна помоћ у свим секторима, као и континуитет и приступ основним услугама током ванредних ситуација; и
- Повећати подршку кроз пружање психосоцијалне подршке и подршке менталном здрављу за угрожене мигранте, укључујући и кроз специјализовану обуку за раднике на првој линији који раде са овом специфичном угроженом групом.

Препоруке за дугорочнији опоравак

Да би се интензивирали и убрзали напори за опоравак, потребно је да се Србија фокусира на јачање својих система, уз истовремену способност да буде флексибилна и развија нове и иновативне на правима засноване приступе за пружање услуга који ће допринети кохезији постојећих система.

- **Систем социјалне заштите, преко информисања свих актера, треба да осигура да нико не буде изостављен** (укључујући пружаоце социјалних услуга, кориснике, и друге заинтересоване стране) из било којих измена мера социјалне заштите, кроз усвајање политика социјалних услуга на основу анализе разврстаних података (укључујући податке разврстане по роду, инвалидитету, старости и локацији), и унапређења трошковне ефикасности програма финансијске социјалне помоћи, између осталог и кроз боље повезивање корисника социјалних давања са програмима запошљавања који подржавају њихову укљученост на тржишту рада тако да те интервенције финансијске помоћи буду повезане са дугорочним шансама за преживљавање и просперитет;
- **Потребно је да локалне самоуправе осигурају системска решења за стамбено збрињавање угрожених група**, укључујући избеглице, мигранте, и тражиоце азила, бескућнике, и ромску заједницу, и особе које су под ризиком да постану апатриди (становници неусловних насеља без приступа или са ограниченим приступом безбедној води за пиће, одговарајућој санитацији и канализацији, електричној енергији или континуираним приходима);
- Потребно је да Србија у будућности гради отпорнији и делотворнији систем **образовања за боље образовање и повећане исходе учења** што укључује боље учење, бољи приступ квалитетном образовању за најугроженију децу, нагласак на добробит и заштиту деце, дигитализацију система образовања у целој земљи, повећање вештина и компетенција наставника, веће ослањање на осигурање квалитета и активности које укључују родитеље и породице у образовање деце;
- Сектор социјалних услуга у Србији захтева **брзо проширење система заштите у кључним областима** као што су превенција насиља, правда за децу, и службе бриге и заштите; и
- Потребно је да се повећају капацитети на свим нивоима (национални, под-национални, и локални) у прожимајућим областима да би се осигурале инклузивне, универзалне, родно и старосно осетљиве и на правима засноване услуге, укључујући услуге које се односе на родно-засновано насиље кроз ублажавање ризика и повећану расположивост одговарајућих услуга.

Вредност учешћа УН

Агенције УН ће заједнички радити са институцијама на омогућавању континуираног пружања услуга и заштите. УН ће наставити да одговара на кризу кроз ублажавање ризика и услуге које одговарају на потребе, упоредо са прилагођавањем програмирања у контексту COVID-19 мера за безбедан, приступачан и квалитетан одговор социјалне заштите и услуге које су оријентисане на кориснике.

UNICEF као водећа УН агенција за социјалну заштиту и образовање младих до сада је пружала техничку помоћ и усмеравање Влади о утицају COVID-19 на социјалне секторе (образовање, деца, социјална заштита, и здравље). Ова подршка ће се наставити и у будућности кључни приоритети ће обухватати унапређење приступа менталном здрављу и психосоцијалним услугама за младе, изградњу капацитета пружалаца услуга за онлине отпорност, повећање конективности и ИТ опрема за домске установе, упоредо са интервенцијама усмереним на премотавање дигиталног јаза за најугроженију децу.

UNESCO, који има глобални мандат за изградњу мира путем међународне сарадње у области образовања, науке и културе, ће подржати развој инструмената за образовање за превенцију насилног екстремизма међу адолесцентима, што је претња која може да буде у порасту и коју је потребно решавати услед затварања школа.

OHCHR пружа подршку влади, цивилном друштву и другим заинтересованим странама у смислу давања савета о политикама интегрисања људских права и настојању “да нико не буде изостављен” – што је централно обећање из Агенде 2030. ОХЦХР ће наставити да прати приступ основним услугама и правима у неусловним насиљима и да процењује утицај здравствене кризе изазване COVID-ом 19 на напоре у борби против дискриминације за рањиве групе и особе под ризиком.

Искорењивање насиља над женама и девојчицама је један од кључних приоритета за **UN Women**. Од избијања пандемије COVID-19, УН Women је појачала своју подршку иницијативама које се баве насиљем над женама, и наставила да јача капацитете других женских организација које пружају иновативна решења за повећање приступа услугама током периода закључавања и мимо њега, нарочито за жене из маргинализованих група.

UNFPA, својим јединственим стручним знањем о статусу старијих особа, је усредсређен на пружање препорука политике **Министарству за рад о заштити старијих особа током ванредне здравствене ситуације изазване пандемијом COVID-19. Упоредо с тим, УНФПА пружа подршку повећаном приступу услугама у вези са сексуалним и родно-заснованим насиљем за жене и девојчице избеглице и мигранте под утицајем COVID-19 пандемије у Србији.**

И **UNOPS** и **UNDP** активно пружају подршку локалним самоуправама и заједницама у унапређењу услуга социјалне заштите од избијања пандемије, укључујући реновирање и изградњу кључне комуналне инфраструктуре у неусловним насељима, јачање локалних иницијатива за инклузију **Рома**, и **креирање објеката за брзи одговор**.

UNHCR подржава одрживу интеграцију избеглица под утицајем пандемије COVID-19 у Србији пружањем бесплатне правне помоћи, финансијском подршком и подршком у вези са образовањем и запошљавањем.

IOM сарађује с владом на решавању утицаја пандемије COVID-19 на управљање миграцијама, пружању основних услуга и помоћи мигрантима (укључујући оне који се налазе у нерегулисаним стамбеним или радним условима и тиме суочени са повећаном угроженошћу) и кроз помоћ пружаоцима услуга њиховим опремањем алатима и методологијама за пружање делотворних услуга у управљању миграцијама.

Поседујући специфично знање у области безбедности хране и са циљем да осигура приступ довољним количинама квалитетне хране, **FAO** пружа подршку влади у унапређењу остваривања прихода пољопривредницима сточарске производње, (група која је нарочито погођена кризом COVID-19) и доприноси мулти-секторској координацији социјалне и пензионе заштите у целом сектору пољопривреде.



Мајка Сиријка са троје деце у једном од азилских центара недалеко од Београда.

Табела 2 у даљем тексту даје преглед пројеката које Тим УН у Србији планира да реализује или већ реализује као одговор на кризу, за које постоји финансијски јаз. Додатна табела у Прилогу (**Табела А1**) **наводи пројекте** који се такође покрећу а за које је обезбеђено комплетно финансирање.

ТАБЕЛА 2.

Социјална заштита и заштита људи: Списак текућих и планираних активности са недостајућим средствима (УСД) -

		Укупни буџет	Недостајућа средства
1. Снажнији систем социјалне заштите и благостања			
FAO/UN WOMEN/ IOM /UNOPS/ UNICEF/ OHCHR	Јачање социјалне заштите и пружања услуга за рањиве групе (тј. рањиве групе жена, деце и породица у тешком положају, миграната у стању угрожености, особа са инвалидитетом у институцијама, итд.) кроз међуресорни и међугенерациски дијалог, процене, политике засноване на доказима, ангажовање заједнице, дигиталним каналима и онлине системима база података, правној помоћи, итд.	2.804.000	2.114.000
UNICEF и UNFPA	Подршка приступу информацијама, повезаност и дигитална писменост за старије особе дугорочно смештене у установе за негу и заједнице и за децу у алтернативном систему. Унапређење и одрживост платформе за онлине информисање и размену знања за пружање услуга заштите деце.	790.000	725.000
FAO	Повећање приступа приходима, социјална и пензијска заштита за пољопривреду и сектор сточарства укључујући, између осталог, кроз обезбеђење сточне хране и здравствене заштите и омогућавање процеса који укључују вишеструке заинтересоване стране	280.000	280.000
УКУПНО		3.874.000	3.119.000
2. Унапређења психосоцијална подршка			
IOM/UNFPA/ UNICEF/SZO/ UNFPA	Психосоцијална подршка и за запослене код пружалаца неге / у социјалним службама и за кориснике (деца, млади, старије особе, особе са инвалидитетом, пацијенте који болују од COVID-19 и чланове њихових породица, избеглице, и мигранте) укључујући и кроз подизање свести, повећања обима подршке, увођење акредитованог курикулума, СОС телефона, психосоцијалне прве помоћи, итд.	358.000	288.000
УКУПНО		358.000	288.000
3. Повећана превенција РЗН за групе под ризиком			
UN Women	Повећана превенција РЗН кроз онлине сервисе и подршка политичком и регулаторном оквиру.	500.000	479.500
УКУПНО		500.000	479.500
СВЕУКУПНО		4.732.000	3.886.500

Радна места, одговор и опоравак привреде

3

Поглавље 3

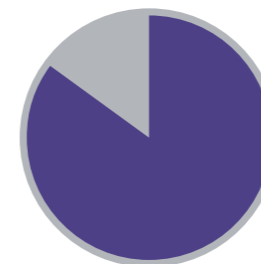
ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА

Привреда Србије била је снажно погођена избијањем COVID-19, али је генерално у краткорочном периоду показала отпорност.

Озбиљност утицаја је била ублажена снажним макроекономским окружењем, карактеристичном структуром српске привреде, релативно ниским интегрисањем привредних субјеката из Србије у глобалне мреже ланаца снабдевања, као и сопственим финансијским ресурсима привредних субјеката на које су се они ослонили да би се суочили са питањима краткорочне ликвидности. **Преглед утицаја** COVID-а 19 на радна места и привреду у Србији, на основу Поглавља 3 Извештаја *COVID-19: Процена социо-економског утицаја* – Радна места, одговор и опоравак привреде, види се да су компаније показале краткорочну отпорност кроз релативно брза оперативна и финансијска прилагођавања која су компаније биле у стању да уведу.

Већина компанија је прешла на рад на даљину а, где то није било могуће, услед природе посла, чак 85% компанија је увело мере физичког дистанцирања (ЦЕВЕС, 2020).

85%
Компанија
увело
мере физичког
дистанцирања



Изражен шок на ликвидност предузећа је ублажен првенствен сопственим финансијским ресурсима предузећа (63% је прошло кроз кризу на овај начин) (ЦЕВЕС,

2020), а и фискалне мере владе за заштиту привредних субјеката су генерално наишле на добар пријем.

Осим радних места која су до сада изгубљена, преостала радна места су и даље изложена значајном паду продуктивности услед прилагођених норми рада и високог губитка свеукупног броја радних сати у привреди (процењује се на губитак од 510.000 запослених са еквивалентом пуног радног времена ("ФТЕ") само у другом кварталу 2020) (РЗС, 2020ц).

Иако је привреда показала солидну отпорност, у одређеним индустријама су се осетили негативни утицаји, на пример у угоститељству, култури и забави, транспорту, и аутомобилској индустрији. Радници у неформалној економији и на малим и средњим фармама, који нису имали приступ помоћи државе, били су озбиљно погођени. Економска отпорност у дугорочијем смислу је неизвесна.

Уколико се пандемија не стави под контролу, негативни економски утицаји би могли да порасту како се финансијски ресурси истроше ради одговора на здравствене аспекте кризе али и утицаја на појединце и привредне субјекте. Континуирано улагање у мала и средња предузећа ("МСП") ради постизања бољег приступа финансијама, дигитална трансформација, е-трговина и изградња инфраструктуре ће се показати добрим потезом у будућности. Први знаци сугеришу прелазак на географски ближе ланце снабдевања.

СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ

Иницијална помоћ државе је била великодушна и правовремена, иако није била усмерена само на оне којима је била потребна. Међутим, потребно је да се са овом помоћи настави и да она буде додатно боље циљана да одговори на највеће потребе, што вероватно значи усмеравање ове врсте помоћи у будућности само на оне пословне секторе који су најјаче погођени, на жене на

тржишту рада, младе, и неформалне раднике до којих се није допрло ранијим мерама примењеним на почетку кризе а који су без обзира надпропорционално погођени економским падом.

У смислу хитног и континуираног одговора на текућу кризу, кључни приоритет је да се спасу радна места и да се помогне фирмама да преживе.

Мере краткорочног одговора укључују помоћ фирмама да спроведу мере безбедности и здравља на раду за запослене и обезбеде довољну ликвидност, при чему се прво нагласак ставља на секторе који су под највећим утицајем кризе изазване COVID-ом 19. То може да подразумева бесповратну помоћ а касније прогресивно може да иде у правцу само-финансирања или других структура и могућности банкарског финансирања. Потребно је да Влада обрати пажњу на финансијску подршку и покривање најугроженијих радника, као што су радници у неформалној економији, сезонски радници, и радници у стању материјалне ускраћености. То су радници којима су финансијски подстицаји и мере подршке државе најпотребнији. Коначно, краткорочни одговор треба да се позабави родним улогама и неједнаком расподелом одговорности између жена и мушкараца, нарочито у садашњим околностима када терет затворености у куће (за рад, школовање, и друго) може да погорша већ неједнаку расподелу дужности.

У будућности, од пресудног је значаја обезбедити подршку за изградњу отпорног приватног сектора. Активности у предстојећем периоду треба да буду засноване на ближем разумевању вишеструких утицаја на различите секторе привреде и нивоа приправности и капацитета за управљање ризицима у микро, малим и средњим предузећима ("ММСП" – који су фактор отварања нових радних места на локалном нивоу).

Способност земље да смањи утицаје COVID-19 на радна места у будућности и привредну активност зависиће не само од њене способности да ограничи пандемију, него и од прилагодљивости фирми глобалним и локалним прекидима у пословању.

Иако су бројни фактори који утичу на отпорност фирми, потребно је подржати три важна аспекта: оперативну отпорност, финансијску отпорност, и тржишну отпорност.

Дигитална трансформација компанија је један од кључних хоризонталних фактора који омогућавају отпорност. Потребна је помоћ фирмама да се прилагоде на дигиталне технологије ради обезбеђења сигурности (тј. смањену интеракцију лицем у лице), ефикасности (кроз аутоматизацију наручивања и интеракција са клијентима) и веће продуктивности (тј. кроз машинско учење, ана-

литику података), али такође и адаптабилности. Брзина и агилност фирми захтевају изградњу капацитета за прикупљање података и управљање свеукупном кризом кроз утемељено доношење одлука. Такође, е-пословање је једна од великих шанси које су се појавиле током кризе – широким усвајањем е-пословања од стране великих и малих фирми широм Србије захтеваће даљу техничку и другу подршку, укључујући подршку за унапређење целокупне инфраструктуре пружања услуга и испоруке у оквиру земље, што се показало недовољно развијеним да би задовољило потребе софистицираног система заснованог на е-пословању и пословању заснованом на примени технологије.

Прикупљање података и размена информација између сектора и на свим нивоима постаје суштински важна. Ово се односи и на јавни и на приватни сектор, као и на цивилни сектор и организације цивилног друштва. Размена информација са фирмама и између фирми је неопходна током кризе, и овај елемент размене информација може да се унапреди да би се српска привреда припремила за будуће кризе и шокове.



Партер и балкон у Народном позоришту у Београду, Србија.

Неколико сектора је показало велику агилност у одговору на кризу, као сектор информационих и комуникационих технологија, пољопривреде и производње хране, локални туризам, и е-трговина. Потребно је обратити пажњу на подршку отпорности сектора и јачање главних фактора који омогућавају отпорност у сваком сектору и између сектора: ланци вредности, транспортне мреже, алтернативни приступ клијентима, квалитет услуга и локалне инфраструктуре, регулаторни оквири за банкарство, приступ финансијама, и обука.



Мере заштите од COVID-19 пандемије на пијаци.

Увођење економских подстицајних мера у правцу „зелене” и циркуларне економије могло би да отвори важне шансе фирмама у одговору на кризу. На пример, подршка фирмама у изградњи чистих, адаптабилних и међусобно повезаних система мобилности у градовима, који истовремено испуњавају климатске циљеве. На пример, са повећањем кућних испорука током кризе и додатно повећаном употребом пластичне амбалаже, постаје још важније повећати рециклирање кроз боље прикупљање отпада и прелазак на различите врсте амбалажног материјала који је бољи за животну средину. Влада може да подржи поновну употребу материјала и инфраструктуру за рециклирање и понуди подстицаје за зелене инвестиције или пружи подршку зеленим финансијским инструментима.

У средњорочном до дугорочном периоду у сектору запошљавања, нагласак је потребно ставити на нове стратегије, политике и акционе планове за подршку опоравку земље, укључујући и "Нову стратегију запошљавања са акционим планом" и "Програм запошљавања младих." Те потребе је потребно ревидирати узимајући у обзир утицај пандемије и учинити да мере буду родно осетљиве и спроведене уз пуне консултације са релевантним партнерима.

У дугорочном смислу, напори у вези са радним местима и економијом треба да се концентришу на промовисање паметног, одрживог, и инклузивног привредног раста,

реформе које се односе на делатности у неформалном делу сектора рада и стварање бољих шанси за пристојан рад за рањиве групе на тржишту рада.

Коначно, препоручујемо да се ова прилика за опоравак искористи за усклађивање делатности приватног сектора и инвестиција са Агендом 2030.

То подразумева подстицање инвеститора, банака, бизниса свих величина да интегришу ЦОР у свој процес одлучивања и праксе и подрже владу да створи подстицајне политике и регулаторна окружења уз истовремено омогућавање партнерстава између више заинтересованих страна.



Краткорочне до средњорочне препоруке

А Ојчати прикупљање података у стварном времену, анализу података и размену знања.

- Успоставити платформу за праћење утицаја COVID-19 у приближно реалном времену на различите секторе привреде. Та платформа треба да консолидује податке из различитих службених извора и алтернативних и приватних извора (на пример, сателитски подаци, подаци од комерцијалних оператера, и други извори) ради давања сигнала упозорења и помоћи у планирању мера подршке у ванредним ситуацијама;
- Разрадити разумевање на микро нивоу и разумевање полазног стања о томе где се мала и средња предузећа налазе у овом моменту, у смислу њиховог разумевања и управљања тренутним ризицима од пандемије, њиховом нивоу приправности за будуће ризике и економске шокове, и сваког потенцијалног уског грла које би инхибирало даља улагања у тај сегмент;
- Развити систем за брзи одговор и размену информација конкретно за пољопривредне произвођаче и

веће или извозне компаније, кроз постојеће или нове системе подршке и удруживања ради спречавања и амортизовања привремених прекида делатности домаћих и извозних тржишта који утичу на сектор пољопривреде; и

- Развити Мапу инвеститор за ЦОР, као циљану платформу података на националном нивоу који указују на развојни утицај као и на пословне прилике инвестиција "Иницијативе појас и пут" (или, инвестиција усредсређених на конективност производа кроз нагласак на транспорт, комуникације, и енергију) у релевантним секторима, под-секторима, под-регионима и, на једном микро нивоу, доказаним пословним моделима.

Б Унапредити микро, мала и средња предузећа ("ММСП") у њиховој пословној и финансијској отпорности.

- Обезбедити секторски усмерену финансијску подршку коју подржава држава или међународне финансијске институције за секторе мале привреде који су под највећим утицајем;
- Подржати ММСП у спровођењу решења е-трговине да би се осигурала њихова способност да прилагоде своју пословну делатност контексту након COVID-а 19;
- Подржати ММСП у набавци опреме, софтвера и повећању њихових капацитета у областима финансија, иновација и дигиталне трансформације. Та подршка треба да буде усмерена прво на секторе који су под најснажнијим утицајем кризе COVID-19 (угоститељство, малопродаја, и други).
- Ангажовати банкарски сектор и сектор осигурања. Локалне самоуправе и међународне финансијске институције у финансирање инвестиција ММСП у мере адаптације, ради поштовања мера безбедности и заштите здравља, или у друге мере адаптације које омогућавају бизнисима да наставе с пословањем, као што су аранжмани рада од куће; и
- Подржати сектор хране и пољопривреде кроз подизање свести и знања о тренутним здравственим процедурама, као и пружање циљане финансијске подршке за улагања која су неопходна ради унапређења биолошке безбедности за запослене у прехранбеним ММСП и, коначно, њихове потрошаче.

В Обезбедити подршку најугроженијим секторима и најугроженијим радницима.

- Радити на подизању свести међу запосленима у неформалном сектору о препорукама безбедности и здравља на раду и опцијама за добијање прихода током здравствене кризе, уз обраћање посебне пажње на угрожене групе радника и жена у неформалном сектору;

- Сакупљачима секундарних сировина (рециклерима, итд.) обезбедити прилике за пристојно запослење, нарочито током кризе; и
- Усмерити хитну финансијску подршку и подршку социјалних служби најугроженијим радницима у неформалној економији и радницима који живе у условима материјалне ускраћености, као и сезонским радницима који су изгубили свој извор егзистенције (делимично или у целости) услед пандемије COVID-19.

Средњорочни до дугорочни одговор и приправност

Г Створити подстицајно окружење за економске оператере да искористе предности које нуде прилике на нових тржиштима и да се укључе у циркуларну и инклузивну економију

- Унапредити атрактивност односно прихватљивост ММСП за банкарске институције кроз изградњу њихових капацитета да апсорбују финансијска средства из различитих извора. То укључује увођење нових инструмената на тржишту капитала, акционарско финансирање, микро-финансирање, али и подстицајне инструменте за банке да прошире своју базу клијената. Повећање прихватљивости ММСП за банке би подразумевало да им се омогући приступ ширем спектру финансијских инструмената (и на бази деоница и на бази задуживања) што би им помогло да се баве садашњим стањем али и да се припреме за будуће кризе (било за будуће економске шокове узроковане COVID-ом 19 или генерално будуће кризе);
- Подржати технолошку и дигиталну трансформацију ММСП, ради повећања њихове конкурентности на домаћем и страним тржиштима;
- Финансирати пројекте економске инфраструктуре који доприносе отварању нових радних места;
- Подржати системе преквалификације да би се обезбедило да радници поседују вештине за пост-COVID економију;
- Подржати локалне самоуправе у напорима да унапреде пословне услуге и успоставе подстицајније пословно окружење; и
- Ојачати услуге подршке бизнисима на локалном нивоу, укључујући снажнију помоћ за ММСП да дођу до података који показују опипљиве и доказиве позитивне утицаје на животну средину и климатске промене, и повећавају локална радна места у зеленим секторима (како је детаљније наведено у Поглављима 4 и 6).

Д Обезбедити специфичну подршку учешћу бизниса у регионалним и глобалним ланцима снабдевања, тако да могу да се прилагоде и искористе идентификоване трендове.

- Идентификовати и уклонити приоритетне парафискалне баријере (као што су таксе на одређене робе и услуге) као и уска грла у ланцима снабдевања;
- Развити ефикасна и трошковно ефикасна решења за одговор на специфичне изазове у ланцима снабдевања храном (укључујући, између осталог, изазове који се односе на транспорт, продају на пијацама, плаћања, шеме квалитета, и инклузију);
- Изградити капацитете ММСП да примењују управљање ванредним ситуацијама и решења за управљање континуитетом; и
- У пољопривреди, очувати приходе из извоза – чак и током прекида на тржиштима – кроз иновације у ланцу снабдевања, и подржати приступ новим пољопривредним тржиштима у светлу сезонских аспеката и специфичних осетљивости и временске потражње за продајом хране.

Ђ Спровести поновну процену и, по потреби, реформисати законодавне оквире и политике.

- Спровести процену и, по потреби прилагодити законодавни оквир у области рада и социјалне заштите новим околностима у којима се налазимо (у смислу теле-рада, нових идентификованих основних услуга, и других изведених поука), и такође родно осетљивим обзирима услед нових притисака и одговорности у родним улогама;
- Изградити "програм запошљавања младих" кроз пилот гарантну шему за младе раднике;
- Изградити "Стратегију запошљавања са акционим планом" која је родно утемељена, а која би укључивала измене закона који уређују радну обавезу током ванредног стања;
- Створити боље прилике за пристојан рад за рањиве групе на тржишту рада и увести у формални систем непријављене раднике кроз реформу пореске управе и социјалног осигурања, ради обезбеђења дугорочније финансијске заштите тих високо рањивих група;
- Створити хоризонталне везе и партнерства за тржишно позиционирање компанија кроз међусекторску и прекограничну сарадњу, са циљем јачања позиције конкретних сектора српске привреде и осигурања континуитета присуства на домаћем и страним тржиштима током било које будуће кризе; и

- Изградити паметну стратегију за развој, и спровођење иновативних решења, укључујући омогућавање инклузивнијег и креативнијег окружења јавних политика, посебно усмерених на пољопривреду и рурални развој, што би могло да обухвата и пилотирање паметних стратешких решења која омогућавају дијалог између заједнице која се бави технологијом и заједнице пољопривредних газдинстава ради развоја решења заснованих на потражњи и примењивим технологијама и решењима за размену података за сектор пољопривреде.



Јул 2020, Конобар са заштитном маском ради на тераси кафића у главном граду Србије за време COVID-19 пандемије.

Вредност учешћа УН

На основу богатих инпута из рада на брзој процени који је до сада обављен, УН ће дати допринос смањењу утицаја COVID-19 на запошљавање и одређене кључне и виталне привредне секторе кроз прикупљање и структурисање информација и прикупљање података, анализу и размену као и подршку развоју родно осетљивих јавних политика запошљавања на националном нивоу. Те активности ће бити главна област подршке УН-а када земља пређе у фазу опоравка. УН поседује знања, капацитете, и иницијалне ресурсе да да предлог опција јавних политика заснованих на доказима и да подржи Србију кроз следећа партнерства.

FAO ће усредсредити своје активности на омогућавање стварања подстицајног окружења за развој е-трговине и нових решења за приступ тржишту за мала и средња пољопривредна газдинства, кроз промовисање кратких ланаца снабдевања и квалитетних производа. Ова организација ће такође подржати издавање сертификата и управљање квалитетом по добровољним стандардима за тржишта високе вредности и оснивање националних



Април, 2020
Достављач хране на Београдском Тргу републике за време COVID-19 пандемије.

и регионалних удружења произвођача ради унапређења одговора и позиционирања на тржишту.

MOR ће подржати Националну службу запошљавања у спровођењу функционалне анализе и студије изводљивости усмерене на спровођење нове "Националне стратегије запошљавања" и нове "Гаранције за младе," као и спровођење ових нових програма током њиховог преласка у редовне иницијативе.

UNDP ће се усредсредити на јачање отпорности приватног сектора и повећање капацитета приватног сектора да прихвата иновативна решења, активира е-трговину, оствари приступ одговарајућим изворима финансирања, и спроводи одрживе пословне делатности. Ова организација ће пружити подршку ММСП на локалном нивоу (ван већих градова и у областима које су у већој мери руралне – нарочито дуж шетачких стаза као метод развоја домаћег туризма заснованог на природи), нарочито у области туризма, услуга, угоститељства, и креативних индустрија, са посебним нагласком на предузећа која воде жене. UNDP ће такође подржати МСМЕ у спровођењу иновативних решења за развојна питања у вези са COVID-19 у две земље у региону. UNDP ће такође наставити да пружа подршку Србији и остваривању приступа страним директним инвестицијама ради даљег развоја националне привреде кроз инвестиције у кључне секторе.

UNECSE планира да изради акциони план заснован на доказима и оријентисан на конкретне активности са препорукама за уклањање регулаторних и процедуралних баријера иза границе и на границама на начин који је усаглашен са захтевима мулти-латералних система трговинске размене у региону, и који је конзистентан са достизањем Агенде 2030. То ће помоћи српским предузећима и њиховом пословању широм региона током њиховог опоравка од економске кризе узроковане пандемијом COVID-19.

UNESCO планира своје активности на креирању имиџа локалних заједница као дестинација богатих културном баштином и традицијом ради промовисања паметног, одрживог и инклузивног економског раста кроз повећање делатности као што су домаћи и природни туризам и других делатности.

UNOPS ће увести механизме грантова и техничке подршке ради унапређења конкурентности и одрживости ММСП и женских и омладинских стартапа, допринети запошљавању кроз улагање у стручно образовање и подршку унапређењу пословних услуга кроз јачање организација за подршку које доприносе унапређењу конкурентности српских ММСП.

Табела 3. у даљем тексту представља преглед пројеката које Тим УН у Србији реализује или планира да реализује као одговор на кризу, а код којих постоји финансијски јаз. Додатна табела у Прилогу (Табела А1) наводи пројекте који се такође предузимају ради одговора на кризу а за које су обезбеђена сва финансијска средства.

ТАБЕЛА 3.

Радна места, одговор и опоравак привреде: Списак текућих и планираних активности са недостајућим средствима

		Укупни буџет	Недостајућа средства
1. Подршка опоравку и отпорности МСП укључујући пољопривредне произвођаче			
UNDP	Јачање приватног сектора кроз отпорност за будућност у пост-пандемијском времену са посебним нагласком на секторе креативне индустрије, угоститељства, услуга и туризма, укључујући кроз такмичења (конкурсе) и реализацију иновативних решења	550.000	550.000
UNDP	Анализа контекста за е-пословање у Србији у светлу критичних питања и нових шанси након COVID-а	20.000	20.000
FAO	Подршка пољопривредним произвођачима суоченим са вишеструком угроженошћу од катастрофа кроз алате за брз одговор за финансијску, техничку и информациону подршку у вези са COVID-19 и другим катастрофама.	150.000	150.000
УКУПНО		720.000	720.000
2. Јачање ланца снабдевања и ланца вредности			
FAO и UNECE	Одговорити на прекиде узроковане здравственим (и другим) кризама и повећати отпорност и конкурентност кроз омогућавање паметних решења, стварање веза са извозно-оријентисаним ланцима вредности, јачање националних и регионалних организација произвођача и изградњу капацитета ради обезбеђивања диверсификованих ланаца снабдевања, нарочито за агри-прехранбене ланце и критичне сировине	7.810.000	7.780.000
FAO	Омогућавање подстицајног окружења за развој е-пословања и нових решења за приступ тржишту за пољопривредна МСП	500.000	500.000
УКУПНО		8.310.000	8.280.000
3. Јачање тржишта рада			
ILO	Прелазак у формалну економију	700.000	700.000
УКУПНО		700.000	700.000
СВЕУКУПНО		9.730.000	9.700.000

Макроекономски одговор и мултилатерална сарадња

4

Поглавље 4

4.1 МАКРОЕКОНОМСКИ ОДГОВОР

ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА

Очекује се да ће постојећа здравствена криза имати за резултат смањење БДП у 2020. години између 3% и 5,3% у поређењу са претходном годином, првенствено услед очекиваног пада дознака, страних директних инвестиција, извоза, као и других корпоративних расхода и улагања. Иако је значајан, овакав пад је релативно мали у поређењу са многим другим европским земљама.

Услед пакета подстицајних мера, пројекције указују да ће до краја 2020, фискални дефицит Србије порастати са очекиваних 0,5% БДП-а пре избијања пандемије на целих 7% БДП-а, у складу са трендовима у другим земљама, док се за јавни дуг процењује пораст са 49% БДП-а на између 59% и 60% БДП-а, што је и даље релативно ниско у поређењу са другим земљама ЕУ (Еуростат, 2020ф).

Србија према томе и даље има одређени фискални и буџетски простор за увођење будућих мера подршке, којим ипак треба врло пажљиво управљати у све ужем простору за такве сврхе. У предстојећем периоду, ликвидност ће бити важно питање у утврђивању отпорности привреде.

Релативно стабилни макроекономски показатељи за Србију пре избијања пандемије COVID-19 осигурали су постојање фискалног простора за креаторе политике неопходног за трошење новца ради заштите здравља и егзистенције током целе кризе. Универзална једнократна готовинска исплата коју је држава реализовала у износу од 100 Евра по особи обезбедила је брзо олакшање, али је могла остварити већи и праведнији утицај да је конкретно циљала оне са највећим потребама или да су постојали неки други критеријуми за њену доделу.

Недовољан развој финансијског и тржишта капитала у Србији и ограничен приступ који Србија има диверсификованим изворима финансирања отежавају већи степен отпор-

ности на будуће шокове и ограничавају опоравак од кризе изазване COVID-ом 19, и инхибирају транзицију Србије ка привреди која је у већој мери циркуларна, зелена и инклузивна. Криза изазвана пандемијом COVID-19 и монетарна политика усвојена након тог избијања са циљем ограничавања шока, на домаћем, регионалном и међународном нивоу, додатно ће повећати зависност приватног сектора у Србији од кредита уместо финансирања из акцијског капитала. Додатни нагласак на текуће реформе у финансијском сектору, и с тим повезане мере, ће последично ојачати опоравак Србије и очувати напредак ка достизању ЦОП у Србији.

СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ

Како криза сада улази у девети месец, са великим неизвесностима у погледу трајања пандемије, остаје **критично важно да Србија с пажњом управља преосталим делом иницијалног простора у области фискалне политике**, уз опрезне фискалне мере и циљани приступ, како би могла



Јул, 2020,
Запослени салона за лепоту стоје испред улаза за време COVID-19 пандемије.

да настави са применом политике експанзије и подржи опоравак.

Увођење будућег пакета подстицаја ће представљати јединствену прилику за Србију да циља и усклади помоћ како појединцима тако и приватном сектору, уз истовремено прихватање преласка на зелену и инклузивну економију. Потребно је да мере опоравка буду утемељене на свеукупној амбицији достизања одрживог развоја уз адекватну подршку кроз доследне и свеобухватне механизме консултација са међународним финансијским институцијама, ЕУ, УН и на основу одговарајућих платформи за размену података и информација.



Јул 2020,
Старија жена на улици Београда за време COVID-19 пандемије.

У предстојећем периоду, први приоритет треба да буде заштита сиромашних и угрожених кроз убрзање трансформације и кроз циљане системе социјалне заштите.

Потребно је размотрити усвајање неке шеме привременог основног прихода ("ПОП") путем готовинских трансфера искључиво за особе које се налазе испод прага угрожености. Укључивање Тима и смањење сиромаштва ("СИПРУ"), локалних органа и релевантних организација цивилног друштва у разраду и спровођење такве шеме је од кључног значаја.

Други приоритет треба да буде избегавање стечаја иначе финансијски солидних привредних субјеката и ограничавање губитка радних места, укључујући и кроз инструменте поделе ризика и директну подршку за циљане инвестиције (на пример, директна монетарна подршка за мере примене нових прописа на локацијама привредних субјеката, за преусмеравање делатности и обуку запослених да се иско-

ристе шансе на тржишту, и друге). Потребно је да те мере укључују дефинисане услове којима ће се осигурати да се истовремено подржи напредак у правцу одрживог развоја и транзиција ка зеленој и циркуларној економији. Инструменти акцијског капитала који се финансирају из јавног сектора ће такође бити потребни уз задуживање и гаранције да би се олакшао значајан проблем презадуживања који већ настаје.

Као трећи приоритет, потребно је ревидирати алоцирање средстава за здравствени сектор и сектор образовања, и инвестиције у ове секторе треба да се одвијају у складу са потребама и на начин који привлачи подршку донатора и концесионих извора финансирања.

У дугорочном смислу, од критичне важности је да се одговори на структурне баријере привредном расту кроз кључне законодавне и институционалне реформе, укључујући и кроз развој зрелог система тржишта капитала у Србији, што захтева задовољавајући законодавни оквир за небанкарске финансијске институције. Подједнако је важно наставити са напорима земље у реформи система јавних **набавки** и реалоцирање штедње из остварене ефикасности сваког система у социјалне расходе који су пресудни за угрожене популације ради ублажавања кризе. Потребно је наћи решење за регулаторне и административне баријере трговини, и постићи већу повезаност трговине кроз приступање трговинским организацијама као што је Светска трговинска организација ("СТО"), и друге.

Конечно, неопходно је интензивирати напредак у правцу Агенде 2030 и достизања ЦОП. У том погледу, усвајање и спровођење "Интегрисаних националних оквира финансирања" ("ИНОФ"), као инструмента УН за боље повезивање процеса планирања и финансирања у земљи, што би обезбедило важне темеље. Од критичног значаја ће бити повећање инвестиција у зелену инфраструктуру, истраживање и развој, и адаптацију информационих и комуникационих технологија ради унапређења домаћих иновација и приступа новим дигиталним технологијама.

Краткорочне до средњорочне препоруке

А Ојачати мулти-партнерску сарадњу и утемељено доношење одлука за макроекономски опоравак.

- Поддржати механизме редовних мулти-партнерских консултација између међународних финансијских институција, ЕУ, УН, и релевантних ресорних министарстава Владе о координисаним напорима за интензивирање зеленог и одрживог опоравка;

- Развити "Контролну таблу економског опоравка" алат за агрегацију и праћење података, ради блиског праћења како се различити сегменти привреде носе са кризом, која даје брзе и релевантне дубинске визуелне информације о економском опоравку;
- Разрадити сценарије одговора српске привреде на COVID-19, и његове утицаје на одржив развој у буџетске расходе током наредне четири године;
- Развити симулације за пројектовање утицаја структурних интервенција и мера ради прилагођавања мера потребама циљаних група и остварење максималног економског утицаја (на пример, мере као што су привремени основни приход и системско пружање социјалних услуга ради подстицања учешћа у радној снази); и
- Процењивати ваљаност инструмената за климатско финансирање за зелени опоравак.

Б Наставити са заштитом најугроженијих, подршком привреди и осигурати довољне капацитете здравственог сектора.

- Повећати подршку за најугроженије популационе групе и породице које су изгубили послове и изворе егзистенције током пандемије (деталније у **Поглављу 2**), укључујући кроз ангажовање релевантних заинтересованих страна, организација цивилног друштва и органа на локалном нивоу;
- Ревидирати и одговорити на лошу расподелу ресурса и – по потреби – мобилисати додатно концесионо финансирање и брзо увести инвестиције у системе здравства и образовања (деталније у **Поглављима 1, 2 и 5**) да би се осигурала њихова приправност за нови пораст броја случајева COVID-19;
- Наставити са подстицајима за ММСП тако да се у земљи избегну банкротства иначе финансијски солидних привредних субјеката и да би се очувала радна места, укључујући кроз пружање следећих облика подршке за ММСП као пресудно важан сегмент економије: (а) обука и саветодавна подршка, (б) инструменти за поделу ризика (као шеме гаранција за задуживање) и (ц) директна подршка за циљане инвестиције широм дотичног сегмента (на пример, за мере примене нових прописа на локацијама привредних субјеката, за преусмеравање делатности и обуку запослених да се искористе шансе на тржишту, увођење већег обима е-трговине у светлу "нових нормалних услова" живота и куповине – шире него само усмеравањем на ланце снабдевања, и повећати нагласак на онлине и даљинско учење, како је детаљније наведено у Поглављу 3);
- Обезбедити подстицаје за банке да прошире приступ финансирању лица која немају банкарску подршку

и ММСП предузимањем циљаних мера као што су ублажавање захтева за колатералним обезбеђењем; и

- Обезбедити подршку за ММСП која учествују у глобалним ланцима снабдевања, укључујући и кроз уклањање баријера за повећан развој е-пословања и онлине продаје.

Средњорочни до дугорочни одговор и приправност

В Изградити капацитете за креирање мера политике на бази доказа.

- Изградити капацитете за прикупљање и коришћење статистике, снажнију анализу података, финансирање циљева одрживог развоја и родно осетљиво финансирање, и праћење буџета по приоритетима друштвеног развоја, укључујући и одговор на ванредне ситуације;
- Израдити "Интегрисане националне оквири финансирања" ("ИНОФ"), збир алата УН за боље процесе планирања и финансирања, уз осигурање боље процене и интегрисање финансијских и не-финансијских ризика у политике финансирања, у партнерству са Министарством финансија;
- Интегрисати Оквир Србије за управљање јавним инвестицијама ("УЈИ") са Агендом 2030, јер би интегрисање ЦОП и процеса Србије за УЈИ омогућило додатну перспективу за ЦОП у вези са садашњим процесима инвестиционог планирања и финансирања;
- Повећати институционалне и аналитичке капацитете институција надлежних за извршење националног буџета, јавних улагања, и управљање јавним дугом ради осигурања ефикасности процеса задуживања, као и осмислити, спровести и пратити COVID-19 пакете подршке који су до сада уведени или ће бити уведени; и
- Интегрисати родну равноправност и инклузивност у процес израде и усвајања националног стратешког програмирања и планирања у сектору пољопривреде, као кључном сектору економије и сектору који је нарочито погођен кризом COVID-19.

Г Поддржати зелени, одржив и инклузиван економски опоравак економски опоравак.

- Искористити ниске каматне стопе, израдити нови пакет циљаних мера усмерен ка континуираној подршци у виду подстицаја за економски опоравак и истовремено подржати транзицију Србије ка зеле-

ној и циркуларној економији кроз јачи нагласак на активностима као што су зелена инфраструктура, подстицаји за ММСП и индивидуална домаћинства да улажу у реконструкцију и прилагођавање штедњи енергије, и спровођење стандарда за заштиту животне средине;

- Убрзати реформе регулаторног оквира усмерене на јачање не-банкарских финансијских институција, као што су институције за микро финансирање, да би се обезбедило да финансирање допре до оних делова економије који немају довољну подршку локалног банкарског сектора;
- Унапредити квалитет и ефикасност система јавних набавки, укључујући кроз примену заједничких веб платформи и механизма праћења ради набавке и дистрибуције потребних роба и услуга, укључујући и у ванредним ситуацијама. То треба да укључује увођење предуслова за зелене набавке, и промовише коришћење уштеда остварених кроз набавке за неопходне социјалне расходе; и
- Унапредити регионалну сарадњу кроз координацију и усклађивање трговинских мера које утичу на ланце снабдевања и конективност, укључујући јаче напоре за придруживање ЕУ и СТО и решавање регулаторних и административних баријера у трговини.

Препоруке за дугорочни опоравак

- Планирати дугорочни прелазак Србије са сиве на зелену економију и утврдити приоритете за развој инклузивне Србије отпорне на будуће кризе сличне или другачије природе од COVID-19;
- Подржати домаће иновације и искористити нове дигиталне технологије и ојачати стручно образовање и шансе за континуирано усавршавање.
- Унапредити родну перспективу у контексту јавних улагања у Србији, укључујући и кроз диверсификацију обуке за жене и боље вредновање економије неге, нарочито у светлу њиховог положаја као суштински важних радница на првој линији у великим националним кризама као што је криза COVID-19;
- Обезбедити подршку за развој и реализацију стратегије зелене инфраструктуре, укључујући на локалном нивоу; и
- Обезбедити подстицаје за развој иновативних решења за потребе јавности, укључујући кроз стварање подстицајног окружења за јавно-приватна партнерства.

ТАБЕЛА 4.1

Макроекономски одговор: текуће и планиране активности код којих постоји финансијски јаз		Укупни буџет	Недостајућа средства
1. Унапредити партнерства			
RCO и UNCT	Подржати редовне мулти-партнерске механизме и развој нових модела одговора на кризу и опоравак.	100.000	100.000
УКУПНО		100.000	100.000
2. Зелени, инклузивни и родно одговорни опоравак			
UN Women	Родно одговорно управљање и буџетирање	1.300.000	800.000
UNDP	Увођење "зелених критеријума" за финансирање инвестиција и Студије зеленог опоравка о ваљаности финансијских опција и инструментата климатског инвестирања за зелени опоравак.	31.200	31.200
УКУПНО		1.331.200	831.200
3. Програмске мере			
УНДП	Контролна табла економског опоравка (ЕРД).	112.000	112.000
УНДП	Интегрисање ЦОР и система за Управљање јавним инвестицијама путем збирке алата ИНФФ.	560.000	560.000
УКУПНО		672.000	672.000
СВЕУКУПНО		2.103.200	1.603.200

4.2 МУЛТИЛАТЕРАЛНА И РЕГИОНАЛНА САРАДЊА

ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА

У региону Западног Балкана и Југоисточне Европе, након иницијалног периода током којег су уведене протекционистичке мере за набавку ЛЗО и есенцијалне медицинске опреме, трговинска сарадња се наставила и у ствари је ојачала преко пројекта "Зелени коридори" који је олакшавао транспортне и трговинске токове у овом под-региону. Ова важна иницијатива је имала за циљ, који је и остварила, да гарантује неометан транзит есенцијалних роба кроз цели под-регион.

Током здравствене кризе су и друге димензије процеса продубљивања регионалних интеграција такође добиле додатни замајац. Одржан је ЕУ Самит за Западни Балкан 6. маја 2020, уз учешће држава чланица ЕУ и шест партнера Западног Балкана, а појавиле су се и друге секторске иницијативе за сарадњу (укључујући састанке министара пољопривреде, саобраћаја, као и других из земаља Западног Балкана).

Међутим, неке друге прилике за сарадњу у под-региону су пропуштене, укључујући могућност заједничке набавке медицинске опреме и ЛЗО у целом региону. Истовремено је Србија, као и Северна Македонија и Црна Гора, учествовала у недавно успостављеним залихама медицинске опреме "ресцЕУ" и, почев од 2012, учествује у Центру за координацију одговора на ванредне ситуације ("ЕРЦЦ") који је обезбедио важно место за сарадњу унутар и између региона, који је могуће даље јачати.

СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ

Регионална сарадња са другим партнерима из Западног Балкана имаће кључну улогу у опоравку. Да би се подржала конкурентност привреде и да би се уклониле преостале нетарифне баријере, неопходно је да партнерске земље, пословни субјекти и институције координишу политику трговине и ускладе регулаторне и административне мере засноване на приступу управљања ризиком и у сарадњи са органима надлежним за стандарде и институцијама за инфраструктуру квалитета. Активности (које су, делом, већ у напредним фазама планирања) за унапређење логистике, и омогућавање е-пословања и прекограничних дигиталних услуга (укључујући развој и даљи напредак регионалних система плаћања) ће имати позитиван утицај на ланце снабдевања и конективност широм региона, укључујући у Србији. Те мере ће такође допринети нижим трошковима трговине и појачати способност да се одговори на будуће кризе сличне или другачије природе у односу на COVID-19.

Додатна област којој треба дати приоритет је активност у области заштите животне средине, између осталог и кроз предложени "Зелени програм за Западни Балкан" који има



Април, 2020,
Авион доставља медицинску помоћ из ЕУ у Београд,
главни град Србије.

за циљ повећање утицаја програма "Европски зелени договор" у овом под-региону. Повезани приступ широм Западног Балкана би помогао Србији и њеним суседима да усагласе прописе и иду напред у правцу захтева ЕУ, и за бољу промоцију природних решења, борбу против пропадања животне средине, и решавање комплексних регионалних питања као што су климатске промене и рехабилитација урбаних области.

Конечно, сарадња у области отпорности је од виталног значаја за обнављање учинка и отпорности еко-система. Пошто питања животне средине имају прекограничну природу, одрживо управљање заједничким еколошким ресурсима захтева заједничке и координисане сарадничке активности, као и мере јавне политике за промовисање одрживе потрошње и производње (укључујући, на пример, дуж заједничких речних сливова широм региона). Таква координисана и сарадничка приступ ће такође допринети остварењу напретка у правцу "Приоритети за акцију" из Сендаи оквира за смањење ризика од катастрофа.

А Јачање регионалне сарадње за управљање ванредним ситуацијама.

- Даље јачање и развој “Зелених коридора” или области одрживе трговине и обнове животне средине;
- Развити заједничке мере ради оптимизације механизма хитних набавки, укључујући заједничке мере за поступање у хуманитарним и хитним ситуацијама;
- Ускладити трговинске процедуре и олакшати трговину на границама, укључујући и кроз смањење такси и административног терета за спољну трговину, и унапређење инспекцијског надзора на бази ризика;
- Осигурати размену знања, нарочито информација и статистичких података релевантних за COVID-19 (на пример, размена података о стопама COVID-19 на границама и дуж транспортних рута, и размена стандарда за здравствено осигурање између земаља); и
- Олакшати креирање електронских платформи за регионалну трговинску размену есенцијалних роба, које могу да се користе у време потребе али и да се даље развијају мимо ванредних ситуација ради бољег интегрисања трговине широм региона и омогућавања партнерстава између земаља Западног Балкана ради постизања специјализације њихових привреда у областима у којима имају највеће предности.

Б Унапредити сарадњу између партнера ради подршке опоравку.

- Иницирати и омогућити заједничке састанке влада земаља Западног Балкана ради координације секторских политика које су од критичног значаја за успешан опоравак (на теме као што су приправност за катастрофе, трговина и конективност, подршка дигиталној економији, итд.).

В Унапредити конективност у региону и шире и смањити трошкове трансакција и транспорта.

- Поддржати интеграцију Србије у регионалне и међународне трговинске мреже, да би се искористиле трговинске предности у време након COVID, укључујући приступање СТО.
- Смањити техничке и административне баријере трговини (на пример, кроз уједначавање сертификације и лабораторијског тестирања за одређене индустрије, кроз омогућавање признавање статуса сертификата широм региона) и уклонити све дуплицирајуће и непотребне процесе ради унапређења транспарентности у мерама безбедности граница и трговинских мера (на пример, напредовањем у правцу е-ТИР, или електронских стандарда и процедура у међународном друмском саобраћају); и



Сјеница, Југозападна Србија
UNDP ©Бојан Лучић

- Праћење регионалних политика у вези са трговином храном за кључне прехранбене робе и унапредити тржишну конективност дуж ланаца снабдевања храном.

Г Унапредити регионалне капацитете за сарадњу у питањима животне средине и превенције и управљања кризама.

- Иницирати разговоре о регионалном одговору земаља Западног Балкана у управљању отпадом и хемикалијама; и
- Осмислити структуре и методологију за радне процесе приправности за кризе и планирање за такве случајеве.

Д Поддржати зелени, одрживи и инклузивни опоравак.

- Развијати и размењивати научна знања о везама између стабилности еко-система, животне средине и здравља људи у региону Западног Балкана, укључујући и нагласак на ширењу зооноза;
- Поддржати активности за унапређење мреже заштићених подручја, као и усвајање праксе у управљању природним ресурсима и најбоље праксе у сузбијању кривичних дела против животињских врста и незаконите трговине животињским врстама;

- Успоставити регионалну сарадњу за спровођење Сендаи оквира за одговор на катастрофе и опоравак од катастрофа као фактор управљања ризицима од катастрофа које укључују вишеструке ризике на свим нивоима и секторима;
- Реализовати мултилатералне споразуме у области животне средине који намећу различите обавезе у области законодавства о животnoj средини, спровођењу прописа, праћењу и извештавању, укључујући поштовање “Конвенције о заштити и коришћењу прекограничних водотокова и међународних језера” (2015) и “Оквирну директиву ЕУ о водама.”

Вредност учешћа УН

Систем УН ће, преко Канцеларије Сталног координатора, наставити да подржава механизме мултипартнерских консултација са међународним финансијским институцијама, ЕУ, и Владом о питањима фискалног и економског опоравка. Стратегија **UNDP-а** се заснива на подршци “зеленом” опоравку, који је усмерен на бољу изградњу у будућности. Кључне компоненте тог приступа су израда “зелених критеријума” за будуће инвестиције, спровођење “Студије зеленог опоравка” и спровођење процене ваљаности финансијских опција и климатских инструмената финансирања за зелени опоравак након пандемије COVID-19. Боље управљање подацима и знањем је други кључни приоритет за UNDP, и UNDP планира да покрене “Контролну табла економског опоравка” као јединствену тачку праћења и процене кључних података који утичу на здравствени сектор, економију, и друштво у Србији у периоду након пандемије COVID-19, и такође планира да дубље интегрише циљеве одрживог развоја у српски Систем управљања јавним инвестицијама, кроз интегрисање сета алата националног оквира за финансирање (“ИНОФ”). У оквиру истог овог приоритета, **Светска банка** планира – између осталих приоритета – да покрене “Портал јавних набавки” који ће помоћи да се остваре користи од ефикасности и координације ресурса за будуће кризе али и у редовним условима на свим нивоима јавних набавки у земљи.

UNDP ће се усредсредити на пружање подршке Влади у планирању политике, подстицању (кроз техничко саветовање и изградњу капацитета) јавног сектора који у већој мери одговара на потребе, и управљању јавним финансијама кроз информисање и на подацима засновано одлучивање. То ће, конкретно, обухватати: осмишљавање и увођење оквира за праћење утицаја и делотворности мера јавне политике; осмишљавање и увођење процеса континуираног прилагођавања мера јавне политике на основу налаза из континуираног праћења; и повезивање ресурса

у области података са процесима креирања и праћења јавних политика тако да се релевантни и кључни подаци континуирано користе како на нивоу креирања политике тако и у њеном спровођењу.

Заједнички, агенције и организације УН, укључујући **UNECE, UNDP, UNEP, UNESCO, UNICEF** и СЗО, између осталих, могу да подрже приоритете из плана одговора, преко својих релевантних регионалних институција, регионалних канцеларија и/или Акционог плана за Западни Балкан, на различите начине, на пример кроз:

- Организовање догађаја за извођење научених поука са нагласком на регионалне аспекте УН одговора на COVID-19 у региону, који би окупио релевантне органе из региона и унапредио регионалну координацију за мере одговора на кризе у будућности, укључујући и кроз анализу мера које су увођене у свакој земљи у региону и размену искустава о свакој мери ради омогућавања размене најбоље праксе;
- Омогућавање регионалне стратегије за развој климатски отпорне инфраструктуре, праћене акционим планом који утврђује конкретне мере за постизање климатске отпорности, укључујући напредак у правцу зелене инфраструктуре и нагласак на све потенцијалне еколошке утицаје инфраструктуре на еко-системе, врсте, и људске потребе као део изградње одговора за инфраструктуру након пандемије COVID-19;
- Спровођење “УНЕЦЕ Акционог одговора на кризу COVID-19” са три главна поглавља, укључујући омогућавање повезаности (између осталог и кроз усвајање усаглашених регулаторних оквира, дигиталних алата – као што је е-ТИР, и повећану електронску размену података); рад на решавању прекограничних и других транснационалних ризика (укључујући промовисање постојећих мултилатералних споразума у области животне средине, и примена заједничких стандарда и статистике ради унапређења процеса одлучивања и транспарентности широм региона), као и подршка зеленом и отпорном опоравку (кроз боље коришћење ресурса – као што је приступ циркуларне економије);
- Подићи на виши ниво осмишљавање и спровођење регионалних пројеката ради остварења регионалних синергијских ефеката за опоравак шума (на пример, кроз дигитализацију, конективност, иновације); и
- Омогућавање стратешких расправа и расправа о јавним политикама у прожимајућим областима од регионалног значаја, између осталог у питањима која се тичу младих, сузбијања говора мржње и дезинформација; положају Рома и других мањина, и јавном информисању и ресурсима у вези са порастом родно-заснованог насиља током пандемије COVID-19.

ТАБЕЛА 4.2.

Регионална и мултилатерална сарадња: Списак текућих и планираних активности са финансијским јазом (УСД)

		Укупни буџет	Недостајућа средства
1. Подршка интегрисању трговине			
RCO и UNCT	Подршка интеграцији Србије у регионалне и међународне трговинске мреже, ради искориштавања трговинских прилика у периоду након пандемије COVID-19, укључујући подршку за приступање СТО и решавање техничких трговинских баријера	50.000	50.000
УКУПНО		50.000	50.000
2. Унапређење регионалне сарадње			
RCO и UNCT	Иницирати и омогућити заједничке састанке влада земаља Западног Балкана ради координације секторских политика које су кључне за успешан опоравак (о темама као што су приправност за катастрофе, зелени опоравак, конективност, дигитална економија, итд.).	30.000	30.000
УКУПНО		30.000	30.000



5 Друштвена кохезија и Отпорност заједнице

Поглавље 5

ОПШТИ ПРЕГЛЕД НАЛАЗА

Поуке изведене из Извештаја COVID-19: *Процена социо-економског утицаја* бацају светло на аспекте отпорности заједнице и утицај кризе на друштвену кохезију у оквиру локалних заједница. Нарочито Поглавље 5, "Друштвена кохезија и отпорност заједнице" наводе главне увиде о стратегијама домаћинстава у суочавању са кризом и капацитетима локалних установа у управљању пандемијом COVID-19.

Локалне заједнице и домаћинства су показали виталност током првог таласа кризе, али за најугроженије у сиромашним или неразвијеним областима било је веома тешко да се с њом носе.

Мере затварања и физичког дистанцирања ради спречавања даљег ширења вируса, укључујући и рад од куће као и ограничења кретања, утицале су на приход домаћинстава и обрасце потрошње, нарочито за породице које раде и домаћинства која се ослањају на дознаке из иностранства. Домаћинства су често смањивала расходе и сводила их на основне потребе, док је за неке ношење са кризом понекад подразумевало кршење привремено уведених мера физичког дистанцирања и ограничења кретања ради одласка на посао или бриге за најближе. Већина услуга на локалном нивоу, укључујући козметичке и фризерске салоне, занатске радње, механичарске радионице, и кафиће, је било привремено обустављено. Негативни утицај непостојања јавног превоза током периода рестрикција нарочито је примећен код руралних домаћинстава, жена, и радника који путују до посла. Иако су многе од ових последица олакшане након укидања ограничења и мање строгих мера физичког дистанцирања, притисак на послу и остваривање прихода нису у потпуности елиминисани.

Институције на локалном нивоу су делотворно одговориле на кризу. За многе специфичне секторске области (здравство, социјална заштита, образовање, итд.) институције на националном нивоу су биле задужене за дефинисање општих стратегија и планова, док су



Април, 2020,
Волонтери у Зрењанину помажу за време COVID-19 пандемије

јединице локалне самоуправе ("JLS") имале оперативну улогу на првој линији у спровођењу ових приоритета које су утврђивале институције на националном нивоу. Пошто Србија у целини, као и већина региона, нема одговарајући оквир локалне самоуправе, целокупни процес управљања кризом био је највећим делом ад хок и зависио од појединачним људских и финансијских капацитета самих JLS. Постојале су значајне разлике у свеукупним институционалним капацитетима за одговор на кризу на локалном нивоу у земљи. Општине са слабијим капацитетима биле су сведоци да се те слабости појачавају током трајања кризе. На пример, покривеност социјалном заштитом је била слаба и погоршавала се на локалном нивоу током пандемије, делом услед недостатка капацитета надлежних институција на локалном нивоу да

идентификују оне који су најозбиљније погођени кризом и да развију нове начине да им пруже помоћ.

Као што је био случај и у другим земљама, један од главних изазова током целог периода COVID-19 биле су инхерентне контрадикторности уставно загарантованих људских права и стандарда и неједнаких ефеката рестриктивних мера, које су посебно снажно утицале на одређене категорије друштва. На та питања се временом постепено одговарало током целог трајања кризе, често по ад хок принципу. За одређене слободе се сматрало да су нарочито под утицајем мера ограничења, као слобода изражавања и слобода информисања.

Пандемија је увела нова ограничења у области друштвене кохезије и политичког ангажовања, уз одсуство демократских институција каква је Народна скупштина из процеса одлучивања на националном нивоу. Тај иницијални јаз у социјалном дијалогу и демократском ангажовању у одговору на COVID-19 одразио се и на локалном нивоу, где већина JLS није укључила организације цивилног друштва ("ОЦД") у своје кризне штабове ради учешћа у процесима одлучивања. Ипак, ОЦД на локалном нивоу су имале важну улогу у хуманитарном раду, пружању подршке угроженим групама, осигурању приступа релевантним и благовременим информацијама, и пружању бесплатне правне помоћи и консултација. Удружења, мреже и пословни субјекти су се придружили локалним заједницама и институцијама кроз пружање подршке и донација. Исти недостатак социјалног дијалога постојао је и на националном нивоу.

СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ

Разумевање иницијалног одговора од стране локалних заједница је основ на коме се заснивају препоруке за делотворан одговор у даљем току кризе. Иницијални одговор локалних заједница на COVID-19 обликован је под утицајем три главна фактора:

1. **ширење пандемије у њиховим заједницама и изборним јединицама;**
2. **капацитети служби за здравствену и социјалну заштиту локалне самоуправе да обезбеде одговор;** и
3. **постојање друштвеног капитала и поверења међу грађанима у институције у њиховој заједници.**

Локални органи су се мучили да – под тешким околностима – истовремено управљају комплексном ванредном ситуацијом, граде дугорочну отпорност својих заједница, и граде и консолидују друштвену кохезију. Већ ионако угроженије локалне заједнице, укључујући области погођене депопулацијом током последњих година, имале су слабије капацитете да одговоре на кризу. Организације цивилног друштва, дијаспора, волонтери, и привредни субјекти су активно одговорили на кризу, иако нису били активно укључени у формалне процесе одлучивања.



Мај 2020,
Старија жена улази у градски превоз

Гледајући уназад на стечено искуство, издвајају се три приоритетне области за локалне заједнице које дају основни оквир за потребе Србије у предстојећем периоду. Након пандемије COVID-19, неопходно је са Србија:

- **Одговори на демократске дефиците**, кроз стварање структурираних прилика за широко грађанско укључивање и заступљеност у дијалогу о планирању на локалном и националном нивоу, процесу одлучивања, и спровођењу друштвено-економских мера које су инклузивне и које јачају узајамно поверење. То ће захтевати: (а) унапређење децентрализованог одговорног управљања на регионалном и локалном нивоу, (б) процену оквира локалне самоуправе за управљања кризама (укључујући прописе, протоколе, локална акта, итд. где и да ли постоје празнине), (ц) унапређење транспарентности у раду JLS и комуникацији са грађанима о кључним питањима која утичу на заједнице, и (д) усвајање модела одлучивања који је заснован на потребама заједнице и осигурава инклузивне одговоре.
- **Јача капацитете локалних актера** кроз изградњу техничких и људских ресурса локалних самоуправа да одговоре на кризе и обезбеде делотворне, континуиране услуге грађанима без дискриминације, родно одговорно, транспарентно и делотворно. Унапређење дигиталних капацитета и ИКТ система за јавне институције на локалном нивоу је кључна активност подршке јер ће она имати веће ефекте на способност JLS у пружању делотворних онлине услуга својим грађанима. У предстојећем периоду, позитивне локалне активности и иницијативе

цијативе – укључујући и оне које предводе дијаспора и организације цивилног друштва – треба да створе одговор који је у већој мери системски и инклузиван, да би биле одрживе.

■ **Прихватање шанси за преузимање водеће улоге у урбаном зеленом опоравку** кроз унапређење локалне инфраструктуре и капацитета локалних органа да прате утицај активности и осигурају одржив одговор на кризе и развојне изазове с којима ће се локалне заједнице суочавати у будућности. Важни су следећи приоритети:

- Инвестирати у разврстане податке ради бољег разумевања неједнакости, тако да локалне заједнице могу да раде на њима;
- Гарантовати свима безбедан смештај и убрзати развој приуштивих шема стамбеног збрињавања за заштиту оних са највећим потребама након кризе;
- Укључити маргинализоване заједнице као партнере у одговор;
- Спровести партиципаторне, прилагођене стратегије за локални економски развој; и
- Обезбедити отпорност градова у будућности кроз улагања у секторе са потенцијалом да утичу на значајне еколошке и дигиталне трансформације и отварање нових радних места.

Одржив локални развој може се осигурати искључиво кроз снажну посвећеност на свим нивоима управе да се предузму структурне реформе које су спровођене протеклих година. Планови локалног развоја који се тренутно припремају у складу са новим прописима о треба да буду утемељени на функционалним анализама и социо-економским проценама угрожености у дотичним заједницама које су биле изложене COVID-у и са одговарајућим мерама за COVID-19, уз истовремено узимање у обзир нових трендова (на пример, нови трендови у области мобилности и рада). Локалним органима ће бити потребна подршка централне владе за јачање владавине права и унапређење система локалне самоуправе на основу начела демократске заступљености и доброг управљања како би те локалне институције биле у већој мери одговорне, транспарентне, инклузивне, ефикасне, и делотворне уз истовремено вршење њихових надлежности, нарочито током кризних ситуација.

Краткорочне до средњорочне препоруке

А Осигурати континуитет основних услуга за заједницу током ванредних ситуација.

- Осигурати да локалне самоуправе израде и/или ажурирају своје оперативне планове за управљање кризом и/или план одговора на основу процене полугодишња стања, и осигурати да локалне самоуправе прате

укључивање биолошких опасности и комплетан спектар ризика које те опасности стварају у оквиру својих планова;

- Прикупљање разврстаних података кроз боље прикупљање и интегрисање података, нарочито података који се односе на угрожене групе, да би се обезбедило у предстојећем периоду њихово укључивање у оперативно управљање кризама и планове за одговор;
- Процена и, по потреби, јачање мера политике и нормативних оквира на локалном нивоу (укључујући прописе, протоколе, локална акта, и друга правила) за бољу приправност и одговор, укључујући и кроз постављање и процену минималних стандарда за пружање социјалних услуга током и мимо кризе;
- Разматрање и рад на ограничењима у погледу стручних и људских ресурса у локалним самоуправама за пружање делотворних јавних услуга грађанима током здравствених и других ванредних ситуација; и
- Унапређење дигиталних капацитета и ИКТ система установа у јавном сектору и на националном и на локалном нивоу, тако да могу да пружају делотворне онлине услуге грађанима.

Б Јачање кохезије заједница и поштовање фундаменталних права грађана.

- Ревидирати протоколе за управљање кризама и одговора у ванредним ситуацијама на централном и локалном нивоу ради интегрисање ових протокола и обезбеђења континуираног делотворног коришћења демократских институција и система, нарочито приликом планирања за кризе;
- Осигурати да кључне заинтересоване стране на одговарајући начин учествују у локалним и националним процесима одлучивања, укључујући редовне консултације са релевантним организацијама цивилног друштва и лицима из циљане популације на које се односе планови интервенција, да би се на тај начин унапредило поштовање и разумевање људских права од стране државе као и владавине права у целој земљи, нарочито у контексту ванредних ситуација; и
- Обезбедити сразмерност и неопходност приликом ограничавања људских права у ванредним ситуацијама у складу са начелима владавине права и прихваћених међународних стандарда у области људских права.

В Промовисање поверења кроз бољу комуникацију и медијску писменост.

- Унапредити медијску писменост и јачати капацитете локалних заједница за сузбијање лажних вести, стигматизације и дезинформација; и

- Унапредити дистрибуцију информација кроз употребу дигиталних иновација, обједињавање ангажовања заједнице и друштвених мрежа

Средњорочни до дугорочни одговор и приправност

Г Унапредити системе управљања кроз примену начела доброг управљања.

- Наставити спровођење структурних реформи локалне самоуправе које су већ започете (наиме, напори ка децентрализацији у складу са начелима субсидијарности, и даља подршка процесима реформе ЈЛС укључујући питање универзалне покривености здравственом заштитом и питање личних плаћања за здравствене услуге);
- Наставити јачање свеукупног система израде стратегија и планирања буџета који утиче на локалне самоуправе, уз осигурање кохерентности на свим нивоима управе и уз подршку операционализацији Агенде 2030 и Оквира ЦОР. Повећана усклађеност процеса израде стратегија и планирања буџета би омогућили развој који је у већој мери транспарентан, ефикасан, делотворан, заснован на учинку и секторским плановима, укључујући боље спровођење, праћење и буџетирање следећих планова који су конкретно везани за процес опоравка од COVID-19 а и оних који нису, и који су потребни у оквиру широким структурних реформи по основу процеса придруживања ЕУ;
- Развити онлине простор за ефикасне и безбедне доприносе грађана у процесу одлучивања на локалном нивоу – за употребу током ове пандемије и након ње (што може да обухвата транспарентне онлине алате за званичним Интернет презентацијама органа управе, повећано коришћење платформи за укључивање грађана, развој софтвера за онлине референдуме и подношење петиција грађана, и слично);
- Ревидирати мере заштите и управљања културним добрима током и након ванредних ситуација (укључујући повећану дигитализацију културних и образовних садржаја); и
- Промовисати размену искустава међу локалним самоуправама у Србији и широм света, изводећи поуке и пружајући помоћ локалним заједницама да се међусобно помажу у настојању да граде боље са отпорнијим системима на локалном нивоу (што се може постићи кроз учешће у мрежама за учење између градова и глобалним мрежама које подржавају отпорност градова).

Д Унапредити децентрализовану управу која одговара на потребе.

- Подржати децентрализацију система за одговор на кризе и креирање политике у складу са регионалним специфичностима, и размишљајући о поукама изведеним из кризе COVID-19 које указују да су локалним заједницама често потребне различите свари и да оне најбоље знају своју популацију;
- Унапредити механизме управе и комуникације између органа на централном и локалном нивоу, да би се осигурала делотворнија координација у управљању кризом;
- Унапредити сарадњу између локалних органа и организација цивилног друштва у локалном планирању и пружању услуга у заједници, кроз израду протокола о сарадњи, препознавање значаја ових организација цивилног друштва као кључних пружалаца социјалних услуга и обезбедити транспарентно финансирање за организације цивилног друштва тако да и оне саме боље поднесу комплексне кризе као што је COVID-19;
- Обезбедити инклузивни друштвени дијалог и одлучивање на локалном нивоу уз истовремено промовисање учешћа грађана и волонтирања међу свим генерацијама у заједници; и
- Створити одговарајуће друштвено и политичко окружење за ангажованост грађана (укључујући веће ослањање на онлине и живе округле столове, обезбеђивање грантова и микро-грантова за локалне покрете, и партнерства са медијима у промовисању онлине алата за боље пружање услуга на локалном нивоу).

Ђ Унапредити систем социјалне заштите и пружање услуга социјалне заштите на локалном нивоу, да би се осигурала пуна покривеност угрожених група и грађана који имају потребе, нарочито током криза.

- Унапредити локалну инфраструктуру и здравствене услуге да би се обезбедио приступ водоснабдевању, санитацији, управљању отпадом, и одговарајућој здравственој заштити на локалном нивоу;
- Омогућити периодично скенирање заједница ради идентификације група које су под већим ризиком услед друштвене искључености, ниског прихода, ниског приступа услугама, и других фактора, да би се планирале циљане интервенције и унапредила расподела ресурса за групе становништва које нису обухваћене постојећим системима подршке (уз обраћање посебне пажње на најтеже погођена домаћинства – као што су, између осталог, домаћин-

ства која се ослањају на дознаке из иностранства, која живе у руралним областима, женска домаћинства); и

- Обезбедити да су механизми одговора засновани на начелима забране дискриминације, и да активности које се предузимају или не предузимају не искључе свесно или несвесно одређене популације из пружања кључних услуга.

Вредност учешћа УН

У оквиру свог мандата, **ОНСНР** пружа подршку влади, цивилном друштву, и заинтересованим странама широм Србије у испуњавању обавеза Србије у области људских права и интегрисању приступа “да нико не буде изостављен”, укључујући на локалном нивоу. ОНСНР ће наставити да прати приступ основним услугама и правима у локалном контексту, са посебним нагласком на особе које живе у неусловним насељима, и да заговара спровођење релевантних стандарда у области људских права и даје препоруке и усмеравање у вези са пандемијом и кризним ситуацијама.

И **UNOPS** и **UNDP** активно пружају подршку локалним самоуправама и заједницама у економском планирању и пружању локалних услуга, уз истовремени рад на унапређењу односа и сарадње између органа локалне самоуправе и цивилног друштва. UNDP ће радити са локалним самоуправама на изградњи административних капацитета и оспособљености за управљање, нарочито имајући у виду нове изазове управљања на даљину,

управљања у кризама, и управљања на начин који се континуирано прилагођава, одговарајући на потребе и на агилан начин. Та сарадња ће укључивати изградњу оквира и административних капацитета који ће помоћи локалним самоуправама да постигну инклузивно ангажовање грађана у локалним заједницама. У предстојећем периоду, један од нагласака UNDP ће бити на повећању дигиталних вештина у свим секторима друштва, укључујући међу угроженим групама, кроз активности као што су преквалификација. Следећа област је јачање колективне акције и иницијатива у заједници и промена парадигме са реактивних на проактивне стратегије које укључују и лидере локалних заједница и заинтересоване стране из цивилног друштва.

Приоритети за **FAO** ће укључивати омогућавање партиципаторног начина одлучивања на локалном нивоу, нарочито у руралним заједницама и подршка произвођачима суоченим са вишеструким угроженим и катастрофама, као што су последице поплава, града или суше, у комбинацији са макро ефектима COVID-19 на економију. Радећи у оквиру свог мандата промовисања међугенерациске солидарности и друштвене кохезије, један од битних приоритета за **UNFPA** ће бити подизање свести младих о приликама за ангажовање заједнице. Коначно, **UNESCO** ће радити са локалним заједницама на подршци брендирању и планирању способности локалне заједнице да буде виђена као дестинација богата културном баштином и традицијом.

UN Habitat је агенција УН која има мандат у области урбаног развоја и насеља у Србији, и она ће сарађивати хоризонтално са другим УН агенцијама којима је потребно стручно знање у областима живота у граду, осигурању егзистенције, становању и употребљивости стамбених насеља.

ТАБЕЛА 5.

Друштвена кохезија и Отпорност заједнице: текуће и планиране активности са финансијским јазом

		Укупни буџет	Недостајућа средства
1. Подршка за е-управу			
UN-Habitat/ UNDP/ ITU	Решавање дигиталног јаза кроз а) процену ИКТ инфраструктуре, б) анализу јаза у капацитетима, ц) осмишљавање методологије мерења прихватања кључних услуга е-управе, и д) успостављање локалних платформи и сајтова за отворене податке	360.000	360.000
UNDP и FAO	Подршка за пружање онлине услуга: онлине обука државних службеника; онлине даљински рад за локалне скупштине и ИТ преквалификација за особе са инвалидитетом (укључујући иницијативу Србија на дохват руке – Србија ат уоур Фингертипс); изградња људских капацитета и креирање ИТ решења за децентрализовано креирање политике и рурални развој.	370.000	370.000
UNDP	е-Здравство: дигитална трансформација здравственог система; решавање добробити кроз нове технологије.	30.000	30.000
УКУПНО		760.000	760.000
2. Јачање капацитета JLS и подршка заједницама			
UN-Habitat (и релевантне УН агенције)	Смернице и пилотирање обнове градова у контексту боље изградње након кризе у правцу заједница и градова који су у већој мери инклузивни, отпорни, безбедни и одрживи	1.500.000	1.500.000
UNOPS	Унапређење друштвене кохезије у оквиру локалних заједница и директна подршка за JLS укључујући и специфичне и иновативне услуге и мере социјалне заштите за најпогођеније	800.000	800.000
UNOPS	Подршка JLS у опоравку од кризе COVID-19 кроз свеобухватне интервенције у области владавине права и добре управе за управљање кризама, а) унапређење дигиталних капацитета и ИКТ система за пружање е-Услуга, нарочито за угрожене групе и б) повећање грађанске укључености).	600.000	600.000
УКУПНО		2.900.000	2.900.000
3. Повећање друштвене кохезије			
UNDP	Подршка за делотворну социо-економску интеграцију повратника.	1.600.000	1.600.000
UNICEF	Подршка за отпорност адолесцената и младих кроз унапређење услуга менталног здравља.	150.000	150.000
UNFPA	Промоција волонтирања међу свим генерацијама, међугенерациске солидарности, друштвене кохезије и превенција еџизма и повећање свести младих о шансама од ангажовања у заједници.	110.000	40.000
УКУПНО		1.860.000	1.790.000
СВЕУКУПНО		5.520.000	5.450.000

Животна средина и Климатске промене

6

Поглавље 6

ОПШТИ АНАЛИЗА СТАЊА

Креирање политике реаговања на COVID-19 пандемију истовремено представља и јединствену шансу за интегрисање принципа заштите животне средине, како у Србији тако и у другим државама. Поглавље 6 Извештаја COVID-19: *Процена социо-економског утицаја*, "Зелени утицај COVID-19 – Утицај на животну средину и климатске промене у Србији" усредсређено је на утицаје COVID-19 на животну средину и прилике унапређења стања животне средине у стратегији одговора на COVID-19.

Резултати анализе показују да су ограничења кретања и друге рестриктивне мере донете у циљу заустављања пандемије, довеле до краткорочних користи по животну средину, као што су смањење загађења ваздуха и пад емисије гасова са ефектом стаклене баште.

Међутим, било је и бројних штетних ефеката по животну средину, као и по напредак који Србија постиже у односу на приоритете у тој области. Смањени свеукупни јавни расходи услед преумеравања буџета имали су негативан утицај на неопходне инвестиције у пројекте заштите животне средине, као што су пројекти пречишћавања отпадних вода, управљања отпадом и очување заштићених подручја. Улагања у обновљиву енергију су претрпела ударац када су укинута повољне тарифе током овог временског периода, са последицом да су компаније које улажу у обновљиве изворе енергије морале на тржишту да се такмиче са оним које своје пословање базирају на фосилним горивима. То је нарочито негативно утицало на стопе искоришћења биомасе (или стопе органских материја које се користе као гориво). Подстицајне мере државе компанијама током кризе нису узимале у обзир очување квалитета животне средине, чиме је пропуштена битна прилика да се подржи трансформација Србије у правцу зеленије економије.

Међутим, шансе леже у зеленом опоравку, а у контексту процеса придруживања Србије ЕУ. Очекује се да ЕУ ускоро затражи правно обавезујућу транзицију ка нето нултим емисијама гасова са ефектом стаклене баште до 2050.г,

раздвајајући привредни раст од коришћења ресурса и не изостављајући никога током овог процеса. Овај ЕУ "Зелени програм," чији су циљеви усаглашени са Агендом 2030, ће вероватно утицати на Србију независно од брзине њеног напредовања ка пуном чланству у ЕУ.

Опоравак Србије од COVID-19, уколико буде осмишљен на начин који подржава зеленију, ресурсно мање интензивну привреду са смањеном стопом загађивања животне средине, онда би такав опоравак требало да помогне српској привреди да постане конкурентнија на глобалном тржишту и отпорнија на будуће шокове и кризе. Заузврат, регионални циљеви декарбонизације и раздвајања раста од коришћења ресурса и енергетског интензитета могли би на одржив начин и у дугорочном смислу да унапреде квалитет ваздуха и смање емисије гасова са ефектом стаклене баште у Србији.

СВЕУКУПНЕ ПРЕПОРУКЕ

Одговор на утицаје COVID-19 на животну средину је тема која је занемарена у изради стратегија одговора широм света, и Србија у том погледу није изузетак. Користи по животну средину услед смањеног транспорта хране и обима путовања током периода карантина су у већини земаља краткотрајни. У Србији се процес отварања одвијао без разматрања могућих веза са амбициозним краткорочним или дугорочним политикама за спречавање загађења ваздуха или промовисања декарбонизације у будућности, као два битна фактора који су у директној спрези са јавним здрављем. Ова питања могла су на осмишљенији начин бити интегрисана у план Србије за поновно отварање.

Крупни пакети опоравка које земље сада спроводе ради очувања живота и егзистенције ће – уколико буду мудро кориштени – представљати јединствену прилику да земље остваре напредак у правцу ЦОР у вези са животном средином и климатским променама из Агенде

2030, и циљева Споразума из Париза из 2015. У случају Србије, „зелени одговор“ би била прилика да се убрза напредак Србије у Поглављу 27 и помогао би земљи да буде међу првима која усваја “Зелени програм” ЕУ. С тим у вези, пратећи ризици од будућих пандемија, или будућих ескалација пандемије COVID-19, били би смањени кроз улагања у очување еко-система и биодиверзитета, у мере борбе против климатских промена, и смањење загађења.

Потребно је да Србија ублажи негативне последице смањења буџетских средстава услед преусмеравања, ванредних издатака у вези са COVID-19) по управљање животном средином и заштити природе, као и да појача своју подршку овим секторима. **Усвајање и операционализација стратегија нискоугљеничног развоја и смањења ризика од катастрофа треба да буду приоритет за нову Владу.** Потребно је да земља настави улагања у стратегије заштите животне средине и прилагођавања и ублажавања климатских промена, у складу са препорукама Фискалног савета Србије. Савет изричито подржава осмишљена јавна улагања у овај сектор као излаз из очекиване рецесије изазване пандемијом COVID-19, нашта улагања у друге секторе.⁷ Осим тога, потребно је поново увести подршку за зелене привредне субјекте који су снажно погођени не само услед макроекономских шокова које је узроковао COVID-19 него и укидањем подстицаја за овај сектор у Србији, укључујући индустрију рециклаже и производње биогаза. Са очекиваним порастом загађења ваздуха у Србији током зиме 2020-2021, **потребно је уложити напоре да се убрза побољшање квалитета ваздуха, и планова за декарбонизацију градова.** То укључује систематско разматрање стратегија, програма и пројеката у области инфраструктуре и транспорта, као и процена утицаја на животну средину и утицаја на здравље људи, пре одобравања таквих докумената и пројеката. Другим речима, неопходно је јачање и модернизација управљања у области животне средине, како у јавном, тако и у приватном сектору.

Управљање отпадом и водама је још једна област која побуђује забринутост у светлу COVID-19: пораст здравствене и превентивне делатности је довео до

⁷ Фискални савет је навео: “Током 2021, држава треба да покрене раст јавних инвестиција у инфраструктуру, и финансирање се може обезбедити кроз смањење прекомерних инвестиција [...] то је најбољи облик јавних расхода за економски опоравак. [...] Конкретно, препоручујемо да се расходи за јавне инвестиције у инфраструктуру у 2021 повећају за 0.5 пп БДП-а у односу на 2020. [...] Од пресудног значаја је да тај пораст инвестиција буде у области здравства, просвете, животне средине и локалне комуналне инфраструктуре, пошто су капитална улагања у ове области била крајње запостављана дуги низ година и налазе се у веома лошем стању.” Фискални савет Србије: “Ефекат здравствене кризе на фискална и економска кретања у 2020 и препоруке за фискалну политику у 2021,” стр. 32, доступно на http://www.fiskalnisaвет.rs/doc/analize-stavovi-predlozi/2020/FS_Efekat_zdravstvene_krise_na_fiskalna_i_ekonomska_kretanja_u_2020_preporuke_za_2021.pdf (Serbian) i available at http://www.fiskalnisaвет.rs/doc/analize-stavovi-predlozi/2020/FC_Summary-Effects_of_the_Healthcare_crisis_on_fiscal_&_economic_trends_in_2020+recommendations_for_2021.pdf (English).

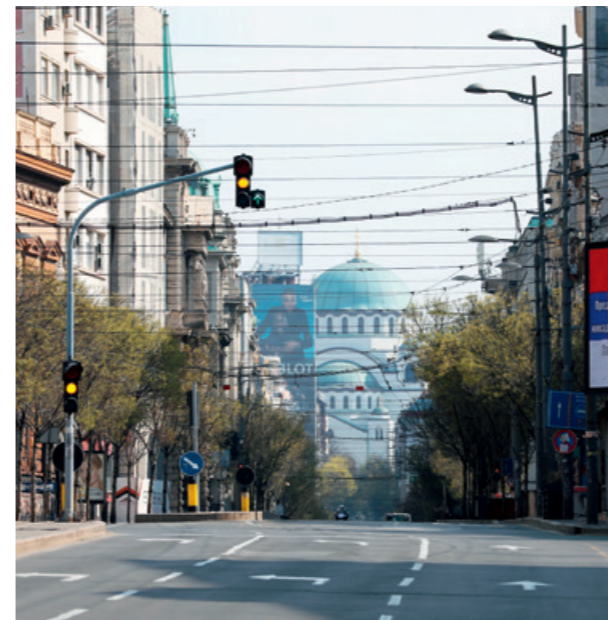
наглог пораста количине опасног отпада пореклом од личне заштитне опреме, електронике и фармацеутских производа, испуштања великих количина отпадних вода и детерџената, високе употребе дезинфекционих средстава и антимикробних раствора, и повећаног коришћења пластике за једнократну употребу. Даља улагања у управљање отпадом, нарочито на локалном нивоу, и не само у великим градским центрима где инфраструктура већ постоји, донеће бројне вишеструке користи земљи (на пример, користи у смислу смањења загађења животне средине, нижих емисија гасова са ефектом стаклене баште, повећане доступности биогаза и компоста, као и нове могућности за производњу електричне и топлотне енергије). Та улагања треба да буду осмишљена на начин који осигурава свеукупну усклађеност управљања отпадом и водама у земљи.

У дугорочном смислу, потребно је да Србија улаже систематично у „бољу изградњу у будућности“ – било да се ради о изградњи инфраструктуре, урбанизацији, или енергетској транзицији – и да интегрише решења на бази природе где год је то могуће, ослањајући се на начела циркуларне економије, зеленог финансирања, и зелених критеријума.

На тај начин ће се смањити актуелни висок интензитет потрошње енергије, као и угљенични отисак у Србији. Будућа помоћ за одговор на COVID-19 и пратећи финансијски пакети, чак и када се односе на друге области као што је економски опоравак, треба да укључују циљане критеријуме који подржавају зелени раст и остварују користи за друштво, на пример у облику нових радних места. Пословни субјекти који су добили помоћ од државе а који промовишу принципе циркуларне економије, попут



Подземни контејнери у Рашки, југозападна Србија.



Април 2020,
Празна централна улица Београда за време полицијског часа, као мере спречавања ширења COVID-19 пандемије.

пословања са високим нивоом поновне употребе или рециклаже материјала, и пословања која промовишу улагања у обновљиве изворе енергије, као што је биогаз, треба да буду највише заштићени током кризе и потребно им је доделити додатне подстицаје.

Коначно, рад на приоритетима у области заштите животне средине и борбе против климатских промена су саставни део захтева и жеља грађана Србије, на шта су указали и резултати недавне анкете “УН75”. Јачање јавне свест о потреби очувања и развоја националних ресурса земље приметно је код свих генерација, укључујући и очување услуга екосистема и биодиверзитета, а све ради добробити по јавно здравље и осигурање одрживости у предстојећем периоду. **Развијенија свест јавности, поуке проистекле из пандемије COVID-19 о потреби очувања јавног здравља, и многи финансијски и политички подстицаји који су на располагању на глобалном и локалном нивоу, указују да је право време за Србију да предузме трансформативну промену усмерену ка постизању зелене економије.** Та промена би била на добробит њених грађана, њиховог начина живота, и заштите здравља становништва и еко-система у целој земљи.

Краткорочне до средњорочне препоруке

А Убрзање активности које се баве решавањем проблема загађења ваздуха у главним градским центрима у Србији, између осталог кроз:

- Шеме субвенција, бенефиција и кредита за унапређење система индивидуалног грејања (примарни извор загађења ваздуха, са директним утицајем на здравље);
- Унапређење енергетске ефикасности јавних и приватних зграда; и
- Промовисање алтернативних облика транспорта.

Б Изградња капацитета за смањење и управљање отпадом који настаје услед COVID-19.

- Спровести процену капацитета управљања медицинским отпадом; и
- Пружити помоћ креаторима политике да израде краткорочне стратегије и да, у дугорочном смислу, интегришу стратегије за инфективни отпад у приправност и одговор на кризе.

В Обновити и наставити планиране расходе и инвестиције у сектору животне средине.

- Извршити процену негативног утицаја COVID-19 на смањење буџета за активности у сектору животне средине и климатских промена; и
- Обновити планиране инвестиције у секторе животне средине и климатских промена, као један од главних приоритета националног опоравка након COVID-19.

Г Интегрисати питања животне средине у други пакет државне помоћи који ће вероватно бити донешен.

- Захтевати од корисника државне помоћи да усвајају пројекте за смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште, смањење коришћења ресурса и генерисања отпада, и диверсификацију извора енергије;
- Обезбедити повољне услове кредитирања/финансирања за приватни сектор и друге инвестиције заинтересованих страна у напорима за зелени опоравак, у сарадњи са међународним финансијским институцијама, пословним банкама и донаторском заједницом;
- Обезбедити директну подршку јавним и приватним актерима који раде на заштити животне средине и прилагођавању и ублажавању климатских промена, који поседују специфично и незамењиво стручно знање, и које је потребно заштити од губитака радних места током економски неизвесних периода;
- Обезбедити додатне финансијске подстицаје за запошљавање у “зеленим” секторима, као што су радна места у области животне средине и заштите природе, као и оне који раде на унапређењу жи-

вотне средине у руралним подручјима и очувању биодиверзитета у пољопривреди и производњи хране; и

- Обезбедити подршку за мале пољопривредне произвођаче као актере промена у области животне средине у руралним подручјима.

Средњорочни до дугорочни одговор и приправност

Д Усвојити потребне реформе у области јавних политика и прописа.

- Извршити процену и, по потреби, ревидирати модел амбалажних материјала за одређене производе, узимајући у обзир шире аспекте стратегије управљања отпадом и циркуларне економије у Србији и повећане онлине трговине узроковане кризом COVID-19;
- Извршити процену постојећег законодавства у области управљања отпадом у односу на изазове које представља COVID-19, и, по потреби, усвојити јавне политике и законски оквир за управљање COVID-19 контаминираним отпадом;
- Обезбедити смернице за локалне самоуправе у случају изазова повећаног генерисања отпада услед COVID-19, и како да одговоре на тај изазов на начин одговоран према животној средини;
- Унапредити процедуре за децентрализовану управу која одговара на потребе, са нагласком на обнову изгубљених еко-система и биодиверзитета, на основу потреба заједнице и учешћа у развојном дијалогу, планирању, одлучивању у вези са прилагођавањем на климатске промене и смањење ризика од катастрофа;
- Ревидирати дефинисати политике за ублажавање, приправност, и одговор на претње зооноза; и
- Ојачати управљање животној средином, нарочито управљање заштићеним подручјима, да би се осигурала њихова природна и финансијска одрживост за будући период.

Ђ Инвестирати у приступ "боље изградње у будућности".

- Користити средства намењена за опоравак од COVID-19 за реализацију "зелених" пројеката (на пример, пројеката који доприносе заштити природних ресурса, заштити животне средине, и ублажавању и прилагођавању на климатске промене и осигурати прелазак заједнице на нискоугљеничне и циркуларне развојне моделе);

- Разрадити и спровести дугорочни план за енергетску транзицију ради решавања загађења ваздуха као једне од главних претњи земљи;
- Дати приоритете улагањима у зелену инфраструктуру, повећање удела обновљиве енергије у енергетском миксу, са нагласком на природна решења и решења заснована на еко-системима ради прилагођавања на климатске промене;
- Као приоритет, ускладити се са "Зеленим договором" ЕУ и обезбедити суфинансирање за локална улагања у унапређење инфраструктуре животне средине и квалитет живота; и
- Унапредити способност медија и цивилног друштва да прате и извештавају о питањима животне средине и климатских промена и да развијају и јачају капацитете за судске спорове у питањима која се тичу животне средине, загађења и климатских промена.

Е Подржати и проширити природна решења у пољопривредној производњи.

- Промовисати решења заснована на еко-системима за прилагођавање на измењене климатске услове за мале пољопривреднике, и промовисати решења заснована на еко-системима у активностима за смањење ризика од катастрофа и просторно планирање;
- Унапредити отпорност агро-прехрамбеног сектора кроз помоћ компанијама и пољопривредницима у примени како иновативних тако и традиционалних знања у њиховим производним праксама, укључујући нове моделе производње и управљања ресурсима, као што су они који се предлажу начелима циркуларне економије, приступима нултог опада, и одрживим праксама у области животне средине; и
- Спровести приступе циркуларне економије у одређеним кључним пилот секторима, укључујући решавање питања везаних за губитак хране и отпад у целокупном ланцу вредности.

Вредност учешћа УН

FAO је предводник у глобалним напорима за искорењивање глади и несигурности хране као и осигурању одрживог управљања пољопривредом и природним ресурсима. Партнерство између FAO и Србије се заснива на Оквиру програмирања за земљу за период 2019-2022 са три приоритетне области, укључујући област која је усредсређена на изградњу отпорности на природне катастрофе и климатске промене као и на унапређење

одрживог управљања природним ресурсима. То укључује трансформацију система хране, питања расипања хране и отпада од хране у светлу начела циркуларне економије, решавање изазова у области животне средине као што су пропадање земљишта, загађење пољопривредног земљишта и дефорестација и емисије гасова са ефектом стаклене баште, боље прилагођавање на климатске промене, спровођење отпорних пољопривредних техника, и рад на подизању квалитета живота за мушкарце и жене у руралним подручјима.

UNDP ће радити на идентификацији и промовисању решења за прилагођавање и ублажавање климатских промена, укључујући и она заснована на природи, која су неопходна у решавању вишеструких развојних изазова, било да се ради о климатској кризи, неједнакости и сиромаштву, небезбедности, или миграцијама. Портфель пројеката UNDP -а ће бити усмерен на креаторе политике, институције на националном и локалном нивоу, привреду, грађане и групе грађана. Активности ће се кретати од подизања свести, активизма, и заговарања до подршке изради законодавства и јавних политика, развој зелених технолошких решења, и промовисање одрживих решења, отпорних и ресурсно ефикасних приступа у одговору на COVID-19. UNDP ће објединити ресурсе из Глобалног фонда за животну средину, Зеленог климатског фонда и других вертикалних фондова усмерених на област животне средине, и додатно привлачити државна средства за финансирање, као и развојне кредите, и инвестиције приватног сектора у заштиту животне средине, циркуларну економију и борбу против климатских промена. Код специфичних тема, UNDP ће наставити да спроводи анализе и пружа подршку јавној политици у сектору управљања отпадом, посебно инфективним отпадом, као и анализе, подршку јавним политикама, и иновацијама усмереним на унапређење нивоа квалитета ваздуха и мере које се спроводе на локалном нивоу.

UNEP пружа подршку Србији, кроз регионални пројекат, да обезбеди подстицаје и преусмери улагања као активностима које не доприносе загађењу, спречавају генерисање отпада и промовишу рециклажу, те да унапреди праћење прекограничног загађења. UNEP пружа подршку сектору енергетике и еколошкој транзицији кроз активности које унапређују "учинак у области животне средине" и "јачање

климатске отпорности улагања у инфраструктуру у региону Западног Балкана," што су две главне иницијативе из перспективе ЕУ интеграција.

UNECE обезбеђује анализу података о изабраним развојним питањима која су важна за регион Европе, укључујући и у сектору животне средине, као и подршку изградњи капацитета у изабраним општинама у Србији у изради локалних планова управљања отпадом. UNECE пружа подршку локалним самоуправама у припреми пројеката усмерених на расположиве изворе финансирања који ће омогућити спровођење локалних планова управљања отпадом, или ће помоћи у даљем развоју и унапређењу постојеће инфраструктуре за управљање отпадом на тим локацијама.

UN Habitat пружа помоћ Тиму УН у Србији у интегрисању принципа урбанизације у Заједничку процену за земљу УН Оквир сарадње за одрживи развој ("UNSDCF ") и у План социо-економског одговора ("СЕРП") Србије, као и подршку релевантним министарствима (на пример, Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре) кроз своју техничку саветодавну функцију. UN Habitat има улогу координатора за спровођење "УН Системске стратегије одрживе урбанизације," како преко свог огранка у седишту организације за Праксу у урбанизацији, тако и преко своје међурегионалне саветодавне улоге, за стручно знање у овим областима за цео шири под-регион.

UNOPS пружа подршку општинама да се баве питањима загађења кроз израду локалних политика, техничке документације, и радове на инфраструктури (укључујући, на пример, подршку пројектима као што је увођење чистијих система грејања).

СЗО пружа подршку министарствима задуженим за здравље и заштиту животне средине у изради докумената јавне политике и одговарајућих мера за одговор националних актера усредсређених на заштиту животне средине и здравствене услуге. СЗО подржава министарства у њиховој мултиресорној сарадњи, у складу са оквирима СЗО, као и у успостављању и одржавању кохерентних напора у земљи за постизање исхода у области здравља људи и животне средине, у складу са законодавством и прописима ЕУ у овим областима.

ТАБЕЛА 6.

Животна средина и климатске промене: Списак текућих и планираних активности са недостајућим средствима

		Укупни буџет	Недостајућа средства
1. Рад и убрзање рада на активностима за смањење загађења ваздуха			
UNDP/UNOPS/ UN Habitat/ UNEP/ UNICEF /СЗО	Подршка смањењу загађења ваздуха и с тим повезаних изазова по здравље људи на националном и локалном нивоу, кроз: а) јачање међуресорне сарадње и сарадње више заинтересованих страна, б) решења заснована на природи, ц) јавне политике, д) техничку документацију, е) инфраструктуру, ф) учешће младих и г) заговарање	9.250.000	9.211.000
УКУПНО		9.250.000	9.211.000
2. Приступ циркуларне економије и поступање са отпадом везаним за COVID-19 (и другим отпадом)			
UNDP и FAO	Смањење угљеничног отиска заједница кроз примену циркуларне економије, укључујући кроз: развој програма и препорука јавних политика за зелени опоравак, пољопривреду, агроекологију и производњу хране и паметно управљање хемикалијама и отпадом	3.377.000	3.377.000
FAO и UNECE	Подизање свести и изградња капацитета о добрим праксама у поступању са и превенцији настанка отпада од хране и отпада у производњи, трговини и изабраним ланцима вредности (UNECE FeedUP@ UN, Circular Food Economy Lab итд.)	1.050.000	1.050.000
UNDP /СЗО и други	Развој иновативних решења за превенцију, детекцију, третман, дезинфекцију, и поступање са медицинским и другим отпадом, кроз јачање свести, политике квалитета, стандарде, праксе и контролне механизме	435.800	435.800
УКУПНО		4.862.800	4.862.800
3. Интегрисање питања животне средине у процес опоравка			
UNDP	Унапредити средњорочно и дугорочно планирање прилагођавања на климатске промене и уклањање баријера које стоје на путу интегрисања климатских промена у секторско и локално планирање и буџетирање.	2.100.000	2.100.000
UNDP	Фонд за брзо финансирање (Рапид Финансинг Фацилити) да подржи опоравак и финансирање у средњорочном периоду.	100.000	100.000
FAO	Отпорност кроз локалну набавку хране – изградња капацитета за регенеративну пољопривреду и унапређене локалне еко-системе.	350.000	350.000
УКУПНО		2.550.000	2.550.000
СВЕУКУПНО		16.662.800	16.623.800

Литература

- United Nations Office in Serbia (UNCT Serbia) (2020) "Covid19 Socio Economic Impact Assessment" available at https://serbia.un.org/sites/default/files/2020-09/seia_report%20%281%29.pdf
- Center for Advanced Economic Studies (CEVES) (2020), *The COVID-Crisis and Serbia's SMEs: Assessment of Impact and Outline of Future Scenarios*, Center for Advanced Economic Studies, supported by the World Bank.
- United Nations (UN) (2020) "COVID 19 and Human Rights" available at <https://unsdg.un.org/sites/default/files/2020-04/COVID-19-and-Human-Rights.pdf>
- Council of Europe (COE) (2020a), "Press Freedom Must Not Be Undermined by Measures to Counter Disinformation about COVID-19," April 2020, available at <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/press-freedom-must-not-be-undermined-by-measures-to-counter-disinformation-about-covid-19>
- Eurostat (2020f), First Quarter of 2020 Compared with Fourth Quarter of 2019, Government Debt up to 86.3% of GDP in Euro area, Up to 79.5% of GDP in EU, available at <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11129607/2-22072020-AP-EN.pdf/ab6cd4ff-ec57-d984-e85a-41a351df1ffd>
- Government of the Republic of Serbia (GoS) (2020e) "Fact Finding Report for Socio-Economic Impact Assessment of COVID-19 in Serbia," draft report (July 2020).
- Inter-Disciplinary Working Group (IDWG) (2020). Међуфазни преглед одговора Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања на епидемију заразне болести COVID-19 (2020).
- Matković G (2018), *A Path Toward UBI in Serbia*, presentation to the London School of Economics, 2018, available at <https://www.lse.ac.uk/LSEE-Research-on-South-Eastern-Europe/Assets/Documents/Events/Conferences-Symposia-Programmes-and-Agendas/2018/GORDANA-MATKO-VIC-Final-presentation.pdf>
- Statistical Office of the Republic of Serbia (SORS) (2019), Statistical Release, Gross Domestic Product, 2018, available at <http://publikacije.stat.gov.rs/G2019/pdf/G20191267.pdf>
- Statistical Office of the Republic of Serbia (SORS) (2020c), Labour Force Survey: 1st Quarter 2020, Statistical Release (May 2020), available at <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20201135.pdf>
- Statistical Office of the Republic of Serbia (SORS) (2020e), Live Births and Deaths, January-June 2020, (24 June 2020), available at <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20201229.pdf>
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) (2020), "Global Foreign Direct Investment Projected to plunge 40% in 2020" available at <https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2396>.
- UN Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN WOMEN) (2020a). *Impact of the COVID-19 Pandemic on Specialist Services for Victims and Survivors of Violence in Serbia: A Proposal for Addressing the Needs*, UN WOMEN, supported by the EU, available at <https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/05/impact-of-the-covid-19-pandemic-on-specialist-services-for-victims-and-survivors-of-violence>.
- UN Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN WOMEN) (2020b) *COVID-19 and the Care Economy: Immediate Action and Structural Transformation for a Gender-Responsive Recovery*, Policy Brief No. 16, UN WOMEN, available at <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/policy-brief-covid-19-and-the-care-economy-en.pdf?la=en&vs=407>.
- UN Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN WOMEN) and United Nations Population Fund (UNFPA) (2020). *Rapid Gender Assessment*, June 2020.
- United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF) (2020i) – U-Report Poll "How the Situation Caused by Coronavirus Affects Young People," available at <https://serbia.ureport.in/opinion/1684/>.
- World Bank Group (WB) (2020b) *The Economic and Social Impact of COVID-19: Western Balkans Outlook*, Western Balkans Regular Economic Report No. 17, World Bank (Spring 2020), available at <http://documents1.worldbank.org/curated/en/606131588087679463/pdf/The-Economic-and-Social-Impact-of-COVID-19-Western-Balkans-Outlook.pdf> (WB, 2020b).
- OHCHR and SIPRU (2020) Analysis of socio-economic impact of Covid-19 on groups of risk in the Republic of Serbia
- IOM (2020) Impact of Covid-19 on Migrations and Mobility in Serbia

Листа скраћеница

ДСС	Двогодишњи споразум о сарадњи	ПНЕОС	Оперативни центар јавног здравља у ванредним ситуацијама
ЗПЗ	Заједничка процена за земљу	УЈИ	Управљање јавним инвестицијама
ЦПФ	Оквир програмирања за земљу	ЛЗО	Лична заштитна опрема
НППО	Национални план приправности и одговора	ЦОР	Циљеви одрживог развоја
ОЦД	Организација цивилног друштва	СЕПА	Агенција за заштиту животне средине РС
ЕРЦЦ	Центар за координацију одговора на ванредне ситуације	СЕРП	План социо-економског одговора
ЕРД	Контролна табла економског опоравка	СИПРУ	Тим РС за друштвену укљученост и смањење сиромаштва
ЕУ	Европска унија	РЗС	Републички завод за статистику РС
FAO	Организације за храну и пољопривреду	ПОП	Привремени основни приход
ФТЕ	Еквивалент пуног радног времена	УН	Уједињене нације
БДП	Бруто домаћи производ	UN Habitat	Програм УН за људска насеља
ВС	Влада Србије	UN WOMEN	Тело УН за родну равноправност и оснаживање жена
МЗП	Међународни здравствени прописи	UNCT	Тим УН у Србији
МОР	Међународна организација рада	UNDP	Програм Уједињених нација за развој
ИНОФ	Интегрисани национални оквир финансирања	UNDRR	Канцеларија УН за смањење ризика од катастрофа
МОМ	Међународна организација за миграције	UNECE	Економска комисија Уједињених нација за Европу
ИТУ	Међународна телекомуникациона унија	UNEP	Програм Уједињених нација за животну средину
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе	UNESCO	Организација УН за образовање, науку и културу
МЕА	Мултилатерални споразум о животној средини	UNFPA	Популациони фонд Уједињених нација
Министарство просвете	Министарство просвете, науке и технолошког развоја	UNHCR	Високи комесаријат ОУН за избеглице
Министарство за рад	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања	UNICEF	Дечји фонд Уједињених нација
МЗ	Министарство здравља	UNOPS	Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге
МоМ	У поређењу са претходним месецом	UNSCDF	Оквир сарадње УН за одрживи развој
ММСП	Микро, мала и средња предузећа	СЗО	Светска здравствена организација
НАПЗБ	Национални акциони план здравствене безбедности	СТО	Светска трговинска организација
НБС	Народна банка Србије	YOY	У поређењу са истим периодом претходне године
НЗБ	Не-заразне болести		
UNHCR	Канцеларија Високог повереника УН за људска права		

Прилог

ТАБЕЛА А1 - СПИСАК КОМПЛЕТНО ФИНАНСИРАНИХ ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ ЗА СВА ПОГЛАВЉА

МАТРИЦА ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ ОДГОВОРА СТУБ 1					
		Извори финансирања: навести све изворе и обележити главна/ споредна средства	Укупни буџет (УСД)	Расположиви буџет (УСД)	Навести да ли је у току или у плану
UNDP	Подршка јачању цивилне заштите и отпорности у Републици Србији у одговору на пандемију COVID-19	ЕУ	16.200.000	16.200.000	У току
UNDP	Техничка документација за реконструкцију здравствених установа, пројекат за Клинику за инфективне и тропске болести и пројекат и надзор над радовима на установама секундарне и терцијарне здравствене заштите широм Србије	ЕУ/ВС	12.400.000	12.400.000	У току и планирано
С30 & UNOPS	Ангажовање 200 здравствених радника и 24 здравствене установе у Србији	ЕУ	1.150.000	1.150.000	У току
UNOPS	Набавка медицинске и не-медицинске опреме, материјала, и производа потребних за хитан одговор на националну здравствену ванредну ситуацију	ЕУ	1.150.000	1.150.000	У току
IOM	Набавка и дистрибуција ЛЗО, дезинфекционих средстава и друге опреме и материјала за превенцију болести за органе на граници и здравствене раднике у пријемним центрима	ЕУ/ФПИ	377.500	377.500	У току
UNOPS	Пружање техничке помоћи Министарству здравља и ЦФЦУ у спровођењу набавки у вези са COVID-19	ЕУ	60.000	60.000	У току
UNICEF	Обезбеђење медицинске и ЛЗО (са нагласком на здравствени систем, систем социјалне заштите, и најугроженије популације	Корпоративни и други донатори	250.000	250.000	У току и планирано
УКУПНО			31.587.500	31,587,500	

МАТРИЦА ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ ОДГОВОРА СТУБ 2

		Извори финансирања: навести све изворе и обележити главна/ споредна средства	Укупни буџет (УСД)	Расположиви буџет (УСД)	Навести да ли је у току или у плану
IOM	Пружање хитне материјалне помоћи и других есенцијалних услуга за мигранте у ситуацијама угрожености	ЕУ/ФПИ	100.000	100.000	У току
IOM	Обезбеђивање комуникације о ризику и информисање о COVID-19 за мигранте у пријемним центрима, укључујући и кроз ангажовање заједнице	ЕУ/ФПИ	22.000	22.000	У току
OHCHR	Подршка цивилном друштву у вршењу мониторинга, ангажовању са Владом и заинтересованим странама, пружање бесплатне правне помоћи и заговарање у вези са утицајем на угрожене групе и забрану дискриминације у време COVID-19	OHCHR главна средства	20.000	20.000	У току
UN Women	Онлине кампање о правима жена	ЕУ	30.000	30.000	У току
UN Women	Услуге на терену за најугроженије групе жена	УК	30.000	30.000	У току
UNDP	Програм брзог одговора (Rapid Odgovor Facility) (смањење ризика за угрожене популационе групе, нарочито Роме и особе које су преживеле РЗН)	UNDP	200.000	200.000	У току
UNDP/UNHCR	Локалне иницијативе за бољу социјалну инклузију младих Рома	UNDP/UNHCR	131.000	131.000	У току
UNFPA	Подршка приступу информацијама, повезаности и дигиталне писмености старијих особа дугорочно смештених у установе и заједнице, уз истовремено јачање међугенерациске солидарности	Главни UNFPA ресурси			
	80.000	50.000	У току и планирано		
UNHCR	Готовинске интервенције за угрожене избеглице и тражиоце азила	ЕУ	40.000	40.000	У току
UNHCR	Готовинске интервенције за угрожене избеглице и тражиоце азила	Главна UNHCR средства	200.000	200.000	Планирано за 2021

МАТРИЦА ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ ОДГОВОРА СТУБ 2

		Извори финансирања: навести све изворе и обележити главна/ споредна средства	Укупни буџет (УСД)	Расположиви буџет (УСД)	Навести да ли је у току или у плану
UNICEF	Хуманитарни готовински трансфери за породице са децом у ризику од сиромаштва	USAID	600.000	600.000	У току
UNICEF i Svestka banka	Ревизија јавних расхода социјалних сектора	UNICEF	100.000	100.000	У току
UNOPS	Унапређење услуга социјалне заштите на локалном нивоу	Швајцарска канцеларија за сарадњу / SDC	250.000	250.000	У току
IOM	Успостављање шатора за изолацију у пријемним објектима, ЛЗО	ЕУ	600.000	600.000	У току 2020/завршено
IOM	Кампања информисања о добровољном повратку и реинтеграцији	Мулти донаторски	80.000	80.000	У току
IOM	Апликација за усмено и писмено превођење у раду са мигрантима	ЕУ	60.000	60.000	У току
OHCHR	Подршка Влади, цивилном друштву и заинтересованим странама у њиховом праћењу приступа основним услугама и правима у неусловним насељима и омогућавање дијалога и потенцијалног одговора и подршке кроз јавне политике	OHCHR главна средства	30.000	30.000	У току
OHCHR	Саветодавна и програмска подршка у вези са правом на одговарајуће становање и унапређење стандарда живота у неусловним насељима	Преко UNOPS програма социјалног становања (SHAI, ЕУ финансијска средства)	80.000	80.000	Планирано
UNFPA	Давање препорука о јавним политикама за МРЗБСЗ у вези са старењем становништва и заштитом старих, укључујући у ванредним здравственим ситуацијама	Главни UNFPA ресурси	20.000	20.000	Планирано
UNHCR	Јачање структура заснованих у заједници у центрима за азил	ЕУ	50.000	50.000	У току
UNHCR	Успостављање шатора за изолацију у пријемним објектима, ЛЗО	Главна UNHCR средства	100.000	100.000	Планирано за 2021

МАТРИЦА ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ ОДГОВОРА СТУБ 2

		Извори финансирања: навести све изворе и обележити главна/ споредна средства	Укупни буџет (УСД)	Расположиви буџет (УСД)	Навести да ли је у току или у плану
UNICEF	Истраживање о социо-економским утицајима Covid-19 на породице са децом	USAID	50.000	50.000	У току
UNOPS	Пружање подршке за унапређење услова инфраструктуре у неусловним насељима, укључујући унапређење комуналне инфраструктуре	ЕУ	1.100.000	1.100.000	У току
UNICEF	Премоштавање дигиталног јаза за најугроженију децу	UNICEF и ЕУ/			
Споразум о доприносу	2.300.000	2.300.000	Почиње у Новембру 2020		
ЮМ	Подизање на виши ниво МХПСС у пријемним објектима (психолози, терапеути, ПСП, стручно оспособљавање)	ЕУ/ФПИ	100.000	100.000	У току
UN Women	Обезбедити програме психосоцијалне подршке за раднике у социјалним службама, укључујући и за кориснике	УК	30.000	30.000	У току
UNFPA	Повећати приступ подршци СГБВ за жене и девојчице избеглице и мигранткиње под утицајем пандемије Covid 19 у Србији	Главни UNFPA ресурси	24000	24.000	У току
UNICEF	Подршка у области менталног здравља и психосоцијална подршка за жене избеглице и мигранткиње, девојчице и дечаке, кроз приступ услугама које су прилагођене на COVID 19, родно осетљиву превенцију и одговор служби на РЗН и услуге ПСП, и спровођење циљаних иницијатива за изградњу капацитета ради подршке заштити деце и заштити од РЗН у контексти COVID	БПРМ	20.000	20.000	У току
УКУПНО			6.447.000	6.417.000	

МАТРИЦА ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ ОДГОВОРА СТУБ 3

		Извори финансирања: навести све изворе и обележити главна/ споредна средства	Укупни буџет (УСД)	Расположиви буџет (УСД)	Навести да ли је у току или у плану
UNOPS	Подршка за пројекте организација које подржавају привреду тако да допринесу повећању конкурентности МСП и њиховој већој отпорности и опоравку од кризе	ЕУ и Норвешка средства	1.380.000	1.380.000	У току
UNECE	Национални акциони план заснован на доказима са циљаним мерама за делотворан опоравак МСП и подршка консолидацији снажније и отпорније привреде у периоду након пандемије COVID-19; дати влади акционо-оријентисане препоруке за уклањање регулаторних и процедуралних баријера трговини иза границе и на граници, на начин који је усаглашен са захтевима мулти-латералних трговинских система и достизањем Агенде 2030	Накнадно утврдити	60.000	60.000	У току
UNDP	Подршка креирању приватног сектора отпорног на будуће изазове у времену након пандемије	UNDP	200.000	200.000	У току
UNDP	Студија отпорности и спремности приватног сектора након пандемије COVID-19 за индустрију 4.0	Вертикални фондови	50.000	50.000	Планирано
UNDP	Мапа инвеститора за ЦОП у времену после COVID-19	Vertikalni fondovi	55.000	55.000	Планирано
UNDRR	Изградња отпорности МСП	Грант	32.500	32.500	У току
УКУПНО			1.777.500	1.777.500	

МАТРИЦА ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ ОДГОВОРА СТУБ 4

		Извори финансирања: навести све изворе и обележити главна/ споредна средства	Укупни буџет (УСД)	Расположиви буџет (УСД)	Навести да ли је у току или у плану
UNDP	Студија зеленог опоравка – ваљаност финансијских опција и инструмената климатског финансирања за зелени опоравак	Делегација ЕУ	EUR 10.000	EUR 10.000	У току
УКУПНО (EUR)			10,000	10,000	

МАТРИЦА ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ ОДГОВОРА СТУБ 5

		Извори финансирања: навести све изворе и обележити главна/споредна средства	Укупни буџет (УСД)	Расположиви буџет (УСД)	Навести да ли је у току или у плану
UNDP	Успостављање Регистра ризика од катастрофа	ЕУ за цивилну заштиту и Јачање отпорности на катастрофе у Републици Србији (Европска унија)	700.000	700.000	У току
UNOPS	Пружање подршке за увођење е-Управе и унапређење капацитета локалне управе, увођење е-услуга и отварање јавних података на локалном нивоу	Швајцарска канцеларија за сарадњу/ SDC	300.000	300.000	У току
UNDP	Брзо праћење интервенција за Covid19	Регионални програм локалног развоја на Западном Балкану – RELOAD (Европска Унија)	87.700	87.700	У току
OHCHR	Процена основних узрока и утицаја повећаних неједнакости у контексту COVID-19	OHCHR главна и споредна средства	25.000	25.000	У току
OHCHR	Континуиране активности у вези са спровођењем и прикупљањем података на националном нивоу за сет индикатора из УН Социо-Економског оквира	OHCHR главна средства	20.000	20.000	У току
UNESCO	Изградња поверења у медије током социјалне изолације	Европска комисија	10.000	10.000	У току
UNOPS	Развој и унапређење инфраструктуре која има економски утицај на локалном нивоу	ЕУ	7.930.000	7.930.000	Планирано (почетак планиран за средину-2021)
UNESCO	Унапређење капацитета за адекватније управљање археолошким локалитетима	UNESCO главна средства	12.000	12.000	Планирано (планирано за почетак 2021)
UNDP	Успостављање центра за обуку у области цивилне заштите	ЕУ за цивилну заштиту и Јачање отпорности на катастрофе у Републици Србији (Европска унија)	650.000	650.000	У току
UNDP	Јачање оперативних капацитета јединица цивилне заштите опште намене	ЕУ за цивилну заштиту и Јачање отпорности на катастрофе у Републици Србији (Европска унија)	400.000	400.000	У току
UNDP	Успостављање одрживих локалних заједница кроз унапређење планирања локалног развоја у Републици Србији	Јавно и приватно финансирање за развој (Република Словачка)	300.000	300.000	У току

МАТРИЦА ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ ОДГОВОРА СТУБ 5

		Извори финансирања: навести све изворе и обележити главна/споредна средства	Укупни буџет (УСД)	Расположиви буџет (УСД)	Навести да ли је у току или у плану
UNDP	Обуке у области смањења ризика од катастрофа за 900 припадника хитних служби на првој линији и развој пратеће платформе за е-учење	ЕУ за цивилну заштиту и Јачање отпорности на катастрофе у Републици Србији (Европска унија)	215.000	215.000	У току
UNFPA	Унапређење управљања информацијама, кроз осигуранеј комуникације есенцијалних информација путем различитих канала прилагођених специфичним потребама различитих група у заједници	UNFPA главна средства	30.000	30.000	У току
UNESCO	Изградња капацитета за борбу против незаконитог увоза, извоза и преноса власништва над културним добрима на локалном нивоу	Европска комисија/ Генерална дирекција за образовање, омладину, спорт и културу	117.000	117.000	Планирано (планирано за почетак 2021)
UNDRR	Процена отпорности на градском нивоу и нивоу локалних здравствених система, и препоруке за план развоја локалне отпорности; ангажовање локалне управе у глобалној кампањи Отпорнији градови 2030 (Making Cities Resilient 2030)	USAID	50.000	50.000	У току
OHCHR	Подршка заговарању и ангажовању између владе и цивилног друштва у области владавине права, људских права, и равноправности	OHCHR главна и споредна средства	30.000	30.000	У току
UNICEF	Подршка JLS у изради интегрисаних политика и буџетирања за развој у раном детињству и развој родитељства	LEGO	500.000	500.000	Планирано
UNOPS	Подршка приправности за кризе и отпорност јавних институција, укључујући установе социјалне заштите	ЕУ	450.000	450.000	Планирано
UNDP	Техничка подршка успостављању платформе за прикупљање информација о COVID 19	"Србија на дохват руке / пројекат Дигитална трансформација за развој " (GGF/Влада Србије)	10.000	10.000	У току
UNDP	Програм преквалификације за ИТ	"Србија на дохват руке / пројекат Дигитална трансформација за развој " (GGF/Влада Србије)	350.000	350.000	У току
УКУПНО			12.186.700	12.186.700	

МАТРИЦА ТЕКУЋИХ И ПЛАНИРАНИХ ОДГОВОРА СТУБ 6

		Извори финансирања: навести све изворе и обележити главна/споредна средства	Укупни буџет (УСД)	Расположиви буџет (УСД)	Навести да ли је у току или у плану
UNDP	Јавни позив / такмичење за предлоге иновативних решења у области квалитета ваздуха у Србији;	UNDP	20.000	20.000	У току
UNDP	Истраживање о квалитету ваздуха у Србији	UNDP	20.000	20.000	У току
UNECE	Усмеравање JLSо управљању медицинским и заразним отпадом у контексту COVID-19; Смернице за израду планова управљања отпадом за локалне самоуправе; План квалитета ваздуха за Град Краљево	UNECE	60.000	60.000	У току
UNECE	Процена шанси за синергију енергија/вода (укључујући обновљиву енергију) у сливу реке Дрине која ће водити идентификацији приоритетних интервенција и могућих инвестиција са међуресорним, климатским (нискоугљеничним) и еколошким позитивним утицајима	UNECE	35.000	35.000	У току
UNECE	Прилагођавање смерница и добре праксе за ММСП у пружању енергетски ефикасних производа и опреме за обновљиву енергију	UNECE	10.000	10.000	Планирано
UNDP	Програм брзог одговора – подршка за СЕИА и план одговора и хитне и средњорочне подршке за опоравак од кризе	UNDP	200.000	200.000	У току
UNEP	Загађење ваздуха и здравље људи, уз интегрисање перспективе COVID-19	UNEP	9.000	9.000	У току
UNEP	Платформа ЈИ Европе за борбу против загађења – SEEPP	UNEP	8.000	8.000	У току
UNEP	Подстицање под-регионалне сарадње и израда пројеката/ програма у области заштите животне средине и одрживог развоја, са посебним нагласком на превенцију, смањење и праћење загађења	UNEP/Аустријска развојна агенција (АДА)	8.000	8.000	У току
УКУПНО			370.000	370.000	

ПРИЛОГ 2: СОЦИО-ЕКОНОМСКИ ОКВИР УНЦТ СРБИЈА ПОКАЗАТЕЉИ ТРЕНДА КРИЗЕ КОВИД 19

Стуб 1: ЗДРАВЉЕ НА ПРВОМ МЕСТУ: Заштита здравствених услуга и система у току кризе			
Показатељ	Вредност	Упоредне вредности (тренд)	Извор верификације/ Напомене
Укупан број смртних случајева повезаних са Ковид 19/ општа стопа смртности	763 (октобар 2020. године)	8.950 (мај 2019. године)	Институт за јавно здравље Србије
	8.602 (мај 2020. године)		
Бруто кумулативна инциденција на 100.000 становника	499,4 (октобар 2020. године)	Хрватска: 494,9	СЗО
		Босна: 928,4	
		Црна Гора: 2.227,1 СЗО	
Бруто кумулативна стопа смртности: (на 100.000 становника)	109,4 (октобар 2020. године)	Хрватска: 77,2	СЗО
		Босна: 280,4	
		Црна Гора: 302,5	
Укупан број хоспитализованих/ укупан број пацијената на респираторима	2.454/87 (октобар 2020. године)		Институт за јавно здравље Србије
Број особа којима је било дозвољено да учествују у јавним скуповима	Октобар 2020. године	Јун 2020. године	Министарство унутрашњих послова
а) У затвореном	а) 30	а) 100	
б) На отвореном	б) 30	б) 500	

Стуб 2: ЗАШТИТА ЛЉУДИ: Социјална заштита и основне услуге

Показатељ	Вредност	Упоредне вредности (тренд)	Извор верификације/ Напомене
Процент/ однос осетљиве популације која има приступ рутинским здравственим услугама			
а) Деца			
1. Имунизација ДТП/ИПВ/Хиб	1.94,7% (2018. година)	Први квартал 2021. године	За децу: УНИЦЕФ/ ИЈЗ
2. Имунизација ММР	2. 93,4% (2018. година)		
3. Први превентивни преглед (биће накнадно одлучено)	3. биће накнадно одлучено		
Алтернативно решење: Процент деце која нису имала приступ здравственим услугама које су им биле потребне	Алтернативно решење: 7% (једна трећина оних којима су биле потребне) (април 2020. године)		За одрасле: -
б) Одрасли	б) биће накнадно одлучено		
2.5 Број корисника програма социјалне заштите и услуга повезаних са пандемијом КОВИД-19, према врсти програма, територији (рурално/ урбано), полу, старосној категорији и ризичној популацији			
а) Програми новчане помоћи у замену за рад/ програми новчаних давања	а) 0 - септембар 2020. године	а) УНИЦЕФ (у партнерству са Црвеним крстом и у координацији са МРЗБСП)	
б) Услуге психосоцијалне подршке	б) 19.507 – укупан број примљених позива/ одговора у периоду јануар-мај 2020. године (НАДЕЛ)	б) УНИЦЕФ (у координацији са МРЗБСП)	
2.2.			
а) Процент деце којој је обезбеђено комбиновано учење на даљину/ код куће, према полу и рањивости (укључујући припремно предшколско, основно и средње образовање)	а) 0 (мај)	а) септембар 2020. године: 257.000 деце основношколског узраста која похађају наставу у школи; 235.000 деце у нижој средњој и 250.000 деце у вишој средњој школи похађају комбиновано учење (половину времена у школи, а другу половину времена учење на даљину од куће)	УНЦТ Извештај о утврђивању чињеница (UNCT Fact Finding report)
	б) 99% ученика основних и средњих школа (мај); 83% ромских ученика у основном и 91% у средњем образовању 79% за припремне предшколске програме		УНИЦЕФ/МПНТР
Број корисника јавних установа за смештај старијих од 65 година	биће накнадно одлучено	6.736 (2019. година)	Завод за статистику РС
Број кревета у склоништима за бескућнике	300	биће накнадно одлучено	ОЦД АДРА

Стуб 3: ЕКОНОМСКИ ОДГОВОР И ОПОРАВАК: Заштита радних места, малих и средњих предузећа и рањивих радника у неформалној економији

Показатељ	Вредност	Упоредне вредности (тренд)	Извор верификације/ Напомене
Стопа запослености (15-64)	48,7% (Први квартал 2020. године)	49,7% (четврти квартал 2019. године)	
Број издатих грађевинских дозвола као последица пандемије КОВИД-19	1.343 – смањење од 31,4% у мају 2020. године	1.822 (Мај 2019. године)	
Број туристичких долазака	170.411 (јун 2020. године)	391.387 (јун 2019. године)	Завод за статистику РС
Прерађивачка индустрија	- 9,3% (мај 2020. године)	Мај 2019. године	Завод за статистику РС (Месечни статистички билтен)
Индустријска производња	100,4 (раст од 0,4%) (јул 2020. године)	Јул 2019. године	Завод за статистику РС
	98,6 (пад од 1,4%) (јануар-јул 2020. године)	Јануар-јул 2019. године	
Број затворених ММСП (брисана/ угашена и новооснована предузећа)	- 15% мање угашених предузетника (јануар-јун 2020. године)	Јануар-јун 2019. године	Агенција за привредне регистре Србије
	- 4,3% мање угашених предузећа (јануар-јун 2020. године)		
	- 37,7% мање новооснованих предузетника (јануар-јун 2020. године)		
	- 2,4% мање новооснованих предузећа (јануар-јун 2020. године)		
Изгубљено радно време и ФТЕ радна места на западном Балкану и у одабраним земљама			МОР
а) изгубљена ФТЕ радна места послови (48 сати)	а) 510.000 (други квартал)		
б) Процент изгубљених сати	б) 14,8 % (други квартал)		

Стуб 4: МАКРОЕКОНОМСКИ ОДГОВОР И МУЛТИЛАТЕРАЛНА САРАДЊА

Показатељ	Вредност	Упоредне вредности (тренд)	Извор верификације/ Напомене
Реални раст БДП-а	-6,4% (квартални индекси)	Ажурирани подаци 31. новембра	Завод за статистику РС
Извоз робе	Извоз – 7.046,3 милиона УСД или пад од -12,1% у односу на исти период 2019. године (јануар-мај)		Завод за статистику РС (Месечни статистички билтен)
Увоз робе	Увоз – 9.789,9 милиона УСД или -9.9% у односу на исти период 2019. године		
Директне стране инвестиције	816,6 милиона евра (први квартал 2020. године)	Датум објављивања: 30. септембар 2020. године за период јануар– јун 2020. године	Народна банка Србије
	3.583,1 милион евра (у 2019. години)	31. март 2021. године за период јануар– децембар 2020. године	
Фискални дефицит / суфицит	-323.749 милиона динара (јануар-јул 2020. године)	+12.752,1 милиона динара (2019. година)	Министарство финансија РС
Јавни дуг (као проценат БДП-а)	56,7 - јул 2020. године	57,3 (јун 2020. године)	Министарство финансија РС
		52 (2019. године)	

Стуб 5: СОЦИЈАЛНА КОХЕЗИЈА И ОТПОРНОСТ ЗАЈЕДНИЦЕ

Показатељ	Вредност	Упоредне вредности (тренд)	Извор верификације/ Напомене
Заштитник грађана (омбудсман):			
1. Број жалби	1. 4.702 (укупан број уговора, март-јун 2020. године)	1. 3.338 (за 2019. годину)	Годишњи извештаји заштитника грађана
2. Број препорука	2. 934 (665 доспевају)	2. 793 (409 доспевају)	
3. Број успешно извршених препорука	3. 635	3. 381	
4. Однос броја одобрених жалби и броја успешно извршених	4. 95,48%	4. 93,15%	
Процент ромских насеља која немају приступ сигурној текућој води	22,65% (159/702) насеља	биће накнадно одлучено	Мапирање подстандардних ромских насеља према ризицима и приступу правима у доба КОВИД-19 пандемије, СИПРУ и ОХЦХР, 2020. година
Број одобрених локалних процена смањење ризика од катастрофа (ДРР) и планова заштите и спасавања од катастрофа	76 (2019. година) од 173 АРС		УНДП

ПРИЛОГ 3: УН СИСТЕМСКЕ НАБАВКЕ МЕДИЦИНСКЕ И НЕМЕДИЦИНСКЕ ОПРЕМЕ И МАТЕРИЈАЛА ЗА ОДГОВОР НА COVID19 У СРБИЈИ (МАРТ-ЈУН 2020)

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система март-јуни 2020.	Набавка лабораторијских комплета за тестирање/реагенаса	СЗО	244.000	Комплети са PCR тестовима	15-03-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Немачка (Регионална канцеларија СЗО за Европу)	5.300	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка лабораторијских комплета за тестирање/реагенаса	СЗО	272.000	6.000 PCR тестова	10-04-20	Београд-Институт Торлак	USAID	6.000	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка механичких респиратора	СЗО	234.716	200 концентратора кисеоника	10-05-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	USAID	200	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка комплета за екстракцију РНК и потрошног материјала за RT PCR	СЗО	143.284	Пулсни оксиметри за прст	15-05-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	USAID	3.500	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка комплета за екстракцију РНК и потрошног материјала за RT PCR	СЗО	59.300	40 комплета за 10.000 тестова са додатном опремом	07-05-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Хитни фондови СЗО	40 комплета	

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Развој / пропагирање прилагођене комуникације	СЗО	75.000	Медијске поруке 1. Коришћење маске за смањење ризика, 2. Прање руку 3. Заштита себе и других 4. Безбедни начини припреме хране, 5. Како се понашати на пијацама, 6. Будите безбедни док путујете, Ментално здравље	мај и јун 2020.	СЗО ФБ, интернет страница ИЗЈ Србије, аеродроми, изјаве за штампу, наступи у медијима, мигрантски центри	Корпоративни фондови СЗО	није доступно	
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Развој / пропагирање прилагођене комуникације	UN WOMEN	25.000	Права жена, родна равноправност, РЗН, жене из руралних предела Дизајн и дистрибуција брошура, Друштвени медији и традиционални билтени и сажети за донаторе и партнере, Приче о људском утицају за регионалну интернет страницу UN Women		Медији	очекује се потврда	очекује се потврда	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка механичких респиратора	UNOPS	2.821.719	Уређаји за надзор, вентилацију и анестезију	25-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ / Норвешка	50	Дели-мично
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка механичких респиратора	UNOPS	1.488.688	Уређаји за вештачку вентилацију (респиратори)	25-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ / Норвешка	70	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	UNOPS	305.000	Заштитне медицинске маске за лице против вируса COVID-19 (стандардни тип) више величина (С,М, Л)	15-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ	800.000	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка лабораторијских комплета за тестирање/реагенаса	UNOPS	1.473.880	Машина за PCR тестове у реалном времену и 2019-nCoV тест	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ	2 ком и реагенси за 20000 тестова	Дели-мично

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка механичких респиратора	UNOPS	130.000	Стационарни концентратори кисеоника	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ	100	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка механичких респиратора	UNOPS	781.334	Монитори за интензивну негу	28-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ, Краљевина Норвешка	100	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка бесконтактнoг термометра	UNOPS	49.500	300 инфрацрвених термометара	15-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ	300	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	UNOPS	250.000	Заштитне маске Н95 величина Л - 50.000 величина М - 50.000	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ	1.000.000	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка камиона монтажне амбуланте контејнера величине 8-10м2	UNOPS	666.471	100 контејнера	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ	100	Дели-мично
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка камиона монтажне амбуланте контејнера величине 8-10м2	UNOPS	85.860	Медицински намештај за 100 контејнера	30-05-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	ЕУ	100	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	UNOPS	2.750.000	Заштитна медицинска опрема		очекује се потврда	очекује се потврда	LS	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка лабораторијских комплета за тестирање/реагенаса	UNOPS	220.000	Машински бројач хематолошких ћелија и тестови		очекује се потврда	очекује се потврда	20	

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка механичких респиратора	UNOPS	550.000	Шприцеви и пумпе за инфузије		очекује се потврда	очекује се потврда	200	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка лабораторијских комплета за тестирање/реагенаса	UNOPS	500.000	Медицински анализатор гасова крви		очекује се потврда	очекује се потврда	20 анализатора и 15.000 тест картица	Не
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Набавка хигијенских средстава за ромску популацију	UNOPS	54.412	Набавка прехранбених и хигијенских пакета за ромску популацију	05-05-20	Београд, Ниш, Суботица, Ваљево	ЕУ	1.000 пакета	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка механичких респиратора	УНИЦЕФ:	1.079.984	50 респиратора, медицинских одрасли - деца, са додацима	30-06-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Прикупљање средстава из приватног сектора	50	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка механичких респиратора	УНИЦЕФ:	85.620	Концентратор кисеоника (Набавка није завршена) Затражено од Одељења за снабдевање, подлеже даљој потврди количине / цене.	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Прикупљање средстава из приватног сектора	30	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	7.713	Штитник за лице отпоран на маглу, за цело лице, једнокр.	03-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава из приватног сектора у току)	5.376	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка средстава за дезинфекцију	УНИЦЕФ:	59.861	Хигијенски производи за најугроженије	30-04-20	Србија	Билатерални донатори	8.000 сетова	Делимично
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка механичких респиратора	УНИЦЕФ:	19.747	Мерачи протока за кисеоник са овлаживачима	30-04-20	Београд	Прикупљање средстава из приватног сектора у току	60	

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	652	НЕ заштитна кецеља	03-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	5.200	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	2.469	НЕ*Рукавице,за тешке радне услове гума/нитрил, L	03-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	71.900	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	12.579	Заштитни скафандер CatIII тип 6b,XL	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	2.000	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	23.370	Хируршки огртач, нестерилан неткан једнокр. L	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	8.000	Не
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Развој / пропагирање прилагођене комуникације	УНИЦЕФ:	350.000	1- Комуникација о превенцији уз коришћење УНИЦЕФ интернет странице, Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, U-Report платформе и дигиталних медијских канала.2 - плаката за рањива насеља (Роми) 3-ТВ и радио за веће допирање до деце и породица		Друштвени медији, плакати, ТВ и радио	очекује се потврда	очекује се потврда	

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	1.504	Заштитни скафандер CatIII тип 6b, L	03-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	250	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	4.757	Маска, хируршка, тип IIR, са тракама за везивање, једнократне, паковање 5	03-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	1299	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	8.212	Заштитни скафандер, CatIII тип 6b, M	03-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Прикупљање средстава из приватног сектора у току	1.299	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	65.040	Хируршки огртач, нестерилан неткан једнокр. XL	03-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	25.500	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	26.276	Маска, високофилтр, FFP2/N95, без вентила, пак-20	03-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	450	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	7.321	Маска, хируршка, тип IIR, траке за везивање, једнокр. паковање 50	03-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	1.999	Да

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	49.057	Заштитни скафандер, CatIII тип 6b,XL	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	7.800	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	4.922	Маска, хируршка, тип IIR, траке за везивање, једнокр. паковање 50	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	1.344	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	1.020	Хируршки огртач, нестерилан неткан једнокр., XL	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	400	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	2.618	Маска, високофилтр, FFP2/N95, без вентила, пак-20	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	50	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	23.976	Хируршки огртач, нестерилан неткан једнокр., XL	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	9.400	Не

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	14.086	Маска, високофилтр, FFP2/N95, без вентила, пак-20	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	269	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНИЦЕФ:	28.628	Хируршки огртач, нестерилан неткан једнокр. L	30-04-20	Београд-Дистрибуција (очекује се потврда)	Редовни ресурси УНИЦЕФ-а (прикупљање средстава у току)	9.800	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка средстава за дезинфекцију	УНХЦР	47.305	Гел за дезинфекцију руку 65 мл, за КИРС (особље и азиланти / мигранти)	10-04-20	Централно складиште КИРС у Обреновцу	Ресурси УНХЦР-а	60.000 комада	Делимично
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка средстава за дезинфекцију	УНХЦР	6.008	Течни сапун за руке 1 литар, за КИРС (азиланти / мигранти)	06-04-20	Централно складиште КИРС у Обреновцу	Ресурси УНХЦР-а	6.500 лит	Делимично
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка бесконтактног термометра	УНХЦР	733	Нема контактног термометра, за КИРС (азиланти / мигранти)	27-03-20	Централно складиште КИРС у Обреновцу	УНХЦР	18	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка средстава за дезинфекцију	УНХЦР	862	Празна пластична бочица за допуну, на спреј, 500 мл, за КИРС (особље и азиланти / мигранти)	19-03-20	Централно складиште КИРС у Обреновцу	УНХЦР	1.300	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Остало	УНХЦР	117	Резервоар за воду запремине 1.000 литара за Центар за азил у Бањи Ковиљачи	27-03-20	КИРС Центар за азил у Бањи Ковиљачи	УНХЦР	1	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Остало	УНХЦР	1.695	Мобилни телефони, за КИРС	31-03-20	КИРС центри за азил и прихват	УНХЦР	10	Да

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Подршка школској комуникацији	УНХЦР	6.180	Софтвер за домове за децу без пратње или одвојену од родитеља (UASC)	31-03-20	Домови за UASC	УНХЦР	12 сетова	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Остало	УНХЦР	8.242	Услуге чишћења, месечно, за прихватни центар у Прешеву	30-03-20	Прихватни центар КИРС у Прешеву	УНХЦР	2 месеца од 30. марта	Дели-мично
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка средстава за дезинфекцију	УНХЦР	678	Хигијенска средства, 2 месеца, за домове за UASC: JRS и Лозница	13-04-20	Домови UASC у Лозници и JRS у Београду	УНХЦР	610 комада	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка хигијенских средстава за ромску популацију	УНХЦР	6.586	Храна и хигијенска средства за 230 ромских ИРП породица у Београду	09-04-20	Београд, 9 ромских насеља	УНХЦР	230 пакета	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНХЦР	12.008	Латекс рукавице и заштитне маске за особље КИРС	13-04-20	Централно складиште КИРС у Обреновцу	УНХЦР	12.000 пари рукавица, 16.000 маске	Дели-мично
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	УНХЦР	1.726	Заштитне маске, латекс рукавице и етанол за особље МРЗБСП које ради са децом	09-04-20	16 социјалних установа за заштиту деце у 14 градова	УНХЦР	2.300 маске, 1.150 пари рукавица, 60 литара етанола	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Остало	УНХЦР	5.065	Ћебад за прихватне центре у Прешеву и Миратовцу	01-04-20	Прихватни центри у Прешеву и Миратовцу	УНХЦР	1.010	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Остало	УНХЦР	7.660	Ћебад и вреће за спавање за Прихватни центар у Моровићу	03-04-20	Прихватни центар у Моровићу	УНХЦР	510 ћебади и 512 врећа за спавање	Да

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Развој / пропагирање прилагођене комуникације	УНХЦР	20.000	Медијске поруке о заштити, приступу правима, укључујући поступак и услуге тражења азила.		FB, Twitter, интернет страница УНХЦР Србија	очекује се потврда	очекује се потврда	
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Развој / пропагирање прилагођене комуникације	UNFPA	15.000	Опште информације о РЗН, SRHR током пандемије, информације за труднице, старије људе, омладину, кампање на друштвеним медијима против COVIDa, Тата у карантину кампања друштвених медија за промоцију позитивних родних норми током изолације		FB, Twitter, Youtube, интернет страница УНХЦР Србија	UNFPA	очекује се потврда	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Трошкови превоза (карго летови)	UNDP	7.500.000	Ваздушна подршка 15 летова из Кине и Индије	31-05-20	Београд	ЕУ	15 летова	Да
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Развој / пропагирање прилагођене комуникације	UNDP	20.000	Поруке о реаговању у ванредним ситуацијама; Изградња социјалног капитала; Дигитална / технолошка решења; Рањиве групе (Роми, старији); VaW преко Instagram, FB, Twitter, UNDP интернет странице, традиционалних медија		Instagram, FB, Twitter, UNDP интернет страница, традиционални медији	очекује се потврда	очекује се потврда	
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Развој / пропагирање прилагођене комуникације	Нема агенције ATM	50.000	Очекује се потврда- Маркетиншка агенција да изради заједнички пакет комуникационих материјала.		Медији	очекује се потврда	очекује се потврда	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка лабораторијских комплета за тестирање/ реагенаса	Нема агенције ATM	73.000	Стандардни сетови RT-PCR опреме (ланчана реакција полимеразе у реалном времену), потрошни материјал, прајмери и сонде за 2000 тестова	07-05-20	Институт ТОРЛАК	IAEA	200 тестова	Не

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	IOM	140.000	Шатори великих димензија који могу да приме до 140 људи, како би се ублажио притисак на постојеће смештајне капацитете	15-04-20	Кикинда, Сомбор, Принциповац, Обреновац	ЕУ	4	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	IOM	155.000	Кревети на спрат за шаторе, укључујући душеке	20-04-20	Сомбор, Обреновац, Принциповац, Кикинда	ЕУ	560	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	IOM	32.500	Постељина, ћебад и јастуци за кревете на спрат	20-04-20	Обреновац, Принциповац, Сомбор, Кикинда	ЕУ	560	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	IOM	200.000	Непрехрамбени производи (NFIs) (одећа, сетови за личну хигијену за мигранте)	05-03-20	треба да се утврди	ЕУ	6.000	
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка средстава за дезинфекцију	IOM	96.000	Набавка средстава за хигијену (средства за дезинфекцију руку, течни сапун, хигијенске рукавице за једнократну употребу, маске)	20-04-20	треба да се утврди	ЕУ		
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка средстава за дезинфекцију	UNDP	48.000	средства за дезинфекцију, посуде за храну	01-09-20	Београд	Норвешка	100	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка возила	UNDP	50.000	возила	02-09-20	Београд	Норвешка	2	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка абулантних возила	UNDP	771.232	амбулантна возила	03-10-20	треба да се утврди	ЕУ	12	Не
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Заштитна опрема	UNDP	243.750	инкапсулирана одела	01-10-20	треба да се утврди	ЕУ	75	Не

Стуб	Активност	Агенција која учествује	Буџет (\$)	Опис активности	Време испоруке	Локација	Донатор	Количина	Завршено
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Развој / пропагирање прилагођене комуникације	UNDP	1.389	Дизајн, штампање и дистрибуција информативног материјала о инфективном отпаду у ромским насељима	01-05-20	Србија	UNDP	100	Да
Стуб 3: Јачање одговора националног здравственог система	Набавка личне заштитне опреме	UNDP	5.409	заштитне маске за Роме	01-05-20	Србија	UNDP	100	Да
Стуб 2: Комуникација о ризику и ангажовање заједнице	Набавка хигијенских средстава за старију популацију	UNFPA	37.000	Набавка хигијенских производа за 4430 најугроженијих старијих особа у 31 општини у Србији	30-05-20	31 општина у Србији	UNFPA	4.430 пакета	Дели-мично
УКУПНО			\$ 24,622,721						

ПРИЛОГ 4 - СПИСАК ДОКУМЕНАТА И СМЕРНИЦА КОЈИ СУ ЛОКАЛИЗОВАНИ НА СРПСКИ ЈЕЗИК И ДИСТРИБУИРАЈУ СЕ

Опште смернице

1. Преглед политика СЗО за европски регион: [Strengthening and adjusting public health measures throughout the COVID-19 transition phases](#).
2. СЗО [Advice](#) о употреби маске у контексту COVID-19

COVID-19 и све угрожене групе

3. Смернице UN Women за Србију [How to include marginalized and vulnerable groups of people in risk communication and community engagement](#)

Избеглице и мигранти

4. СЗО Привремене [guidance](#) смернице за здравље избеглица и миграната у вези са COVID-19 у европском региону СЗО Савети УНХЦП [Advice to Refugees and Migrants in Serbia](#)

Старије особе

5. СЗО [Interim Guidance](#) - Смернице за превенцију и контролу инфекција у установама за дуготрајну негу у контексту COVID-19

Здравствени радници

6. СЗО је припремила курсеве о следећим темама као подршку одговору на COVID-19 на српском језику, укључујући: Општи увод о респираторним вирусима који се јављају, укључујући нове коронавирусе (доступно на [English](#), [Serbian](#)); Спречавање и сузбијање инфекције за нови коронавирус (COVID-19) ([English](#), [Serbian](#)).

Жене

7. UNFPA техничке информације [COVID-19: A Gender Lens Protecting sexual and reproductive health and rights, and promoting gender equality](#)

Особе са поремећајима употребе супстанци

8. UNODC [Guidance for the treatment of persons with substance use disorders](#)
9. UNDOC [guidelines](#) смернице о свеобухватним услугама превенције ХИВ-а, неге и подршке за кориснике дрога током пандемије COVID-19

Родитељство

10. UNFPA [Q&A](#) питања и одговори о трудноћи, порођају и дојењу
11. UNODC [information on parenting](#) информације о родитељству током COVID-19. COVID-19 и људска права
12. Комитет правника за људска права, уз стручну подршку УН-овог тима за људска права у Србији, представља прву кратку анализу ЉУДСКА ПРАВА И COVID-19 - [Analysis of the changes in legal framework during a state of emergency and impact on enjoying human rights - Freedom of Movement, Freedom of Assembly, Freedom of Religion or Belief](#).

Смернице и изјаве релевантне за положај група носилаца права угрожених и за специфични контекст током кризе COVID-19:

13. Специјална процедура (СП): Никога не изостављамо током епидемије COVID-19 - [линк](#)

14. СП: Слобода окупљања и удруживања и COVID-19 – [link](#)
15. Високи комесар за људска права: COVID-19 захтева координисану акцију - [link](#)
16. Комитет за права детета: Деца & COVID-19 - [link](#)
17. СП: Насиље над децом и COVID-19 - [link](#)
18. Комитет за економска, социјална и културна права (CESCR): Економска и социјална права и COVID-19
19. Комитет за права особа са инвалидитетом (CRPD): Особе са инвалидитетом и COVID-19 - [link](#)
20. СП: ИРЛ и COVID-19 – [link](#)
21. СП: Мањине и COVID-19 – [link](#)
22. СЗО: Затвори и COVID-19 Смернице - [link](#)
23. СП: Насиље у породици и COVID-19 – [link](#)
24. СП: Старије особе и COVID-19 – [link](#); UNSDG политика [brief](#), UNFPA техничке информације [brief](#)
25. СП: Ксенофобија и расна дискриминација, & COVID 19 - [link](#)
26. СП: Безбедна вода и COVID-19 - [link](#)
27. СП: Глобална рецесија и COVID-19 - [link](#)
28. СП: Слобода изражавања, слобода информисања и COVID 19 – [link](#)
29. СП: Становање и COVID-19 – [link](#)
30. СП: Особе са инвалидитетом и COVID-19 - [link](#)
31. СП: Овлашћења у ванредној ситуацији, људска права и COVID-19 - [link](#)
32. СПТ: Савети државама чланицама и националним превентивним механизмима у вези са пандемијом коронавируса - [link](#)
33. СПТ: Савет о обавезном карантину за коронавируса-COVID-19 - [link](#)
34. УН агенција за избеглице позива на потпуно укључивање избеглица, азиланата, апатрида и интерно расељених лица у стратегије и планове опоравка од COVID-19 - [link](#)
35. УНХЦР Савети за избеглице и азиланте у Србији - [link](#)
36. Агенција за избеглице УН-а позива владе широм света да хитно обратe пажњу на недаће милиона апатрида - [link](#)
37. УНХЦР: Утицај COVID-19 на становништво без држављанства: Препоруке политика и добра пракса - [link](#)

38. Коронавирус: УНХЦР нуди практичне препоруке као подршку европским земљама да обезбеде приступ азилу и безбедан прихват - [link](#)
39. Обратите пажњу на дуготрајне последице по људска права и права избеглица од пандемије коронавируса: УНХЦР - [link](#)
40. Савет Европе: СМЕРНИЦЕ ЗА ЗАШТИТУ РАДА НВО У ПОДРШЦИ ИЗБЕГЛИЦАМА И ДРУГИМ МИГРАНТИМА – [link](#)

СПИСАК УНИЦЕФ-ОВИХ ПЛАКАТА И ЛЕТАКА:

1. УНИЦЕФ: Заштитите себе и своју породицу од коронавируса ([Serbian](#) и [Roma](#))
2. СЗО и УНИЦЕФ: Помоћ деци да се изборе са стресом током епидемије COVID-19 ([Serbian](#) и [Roma](#))
3. СЗО и УНИЦЕФ: Савладавање стреса током епидемије COVID-19 ([Serbian](#) и [Roma](#))
4. СЗО и УНИЦЕФ: Симптоми новог коронавируса ([Serbian](#) и [Roma](#))
5. СЗО и УНИЦЕФ: Нови коронавирус: препоруке о томе како деца могу да се заштите ([Serbian](#) и [Roma](#))
6. СЗО и УНИЦЕФ: Нови коронавирус - како се заштитити? ([Serbian](#) и [Roma](#))
7. СЗО и УНИЦЕФ: Како правилно користити маску ([Serbian](#) и [Roma](#))
8. СЗО и УНИЦЕФ: Родитељство током COVID-19: Лоше понашање ([Serbian](#) и [Roma](#))
9. УНИЦЕФ: Информације о COVID-19 ([Serbian](#))
10. УНИЦЕФ: Кључне поруке за адолесценте и младе ([Serbian](#) и [Roma](#))
11. УНИЦЕФ: Шта родитељи могу да ураде да припреме дете и себе за могућу хоспитализацију током епидемије COVID-19 ([Serbian](#) и [Roma](#))
12. UNFPA и УНИЦЕФ: Коронавирус - Препоруке за труднице и дојиље ([Serbian](#) и [Roma](#))
13. УНИЦЕФ: Како се борити против коронавируса ([Serbian](#) и [Roma](#))
14. СЗО и УНИЦЕФ: Помоћ деци да се изборе са стресом (фарси, пашту, арапски, енглески)
15. СЗО и УНИЦЕФ: Савети за родитељство (арапски, фарси, пашту, енглески)